

שׁוּלְחָן עָרוּךְ קָדוֹשׁ

הִלְכוֹת חַג חֲנֻכָּה

מִתּוֹךְ:

רַמְבַּ״ם,

טוּר, שֻׁלְחָן־עָרוּךְ:

וּבְסוֹפוֹ עִנְיְנֵי חַג חֲנֻכָּה מִתּוֹךְ:

גְּמָרָא מַסֶּכֶת שַׁבָּת

דַּף כ״א. – כג:

יוֹצֵא לָאוֹר עַל יְדֵי חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב
יַבְנְאֵל עִיר בְּרֶסְלֶב,
עִיר שׁוֹמְרֵי הַלָּשׁוֹן, עִיר הַשִּׂמְחָה!

הלימוד מוקדש

לזכות והצלחת כבו"ק מו"ר עט"ר הרה"צ

רבי יצחק שמואל אהרן בן רעכיל לעזער שליט"א

ולזכות והצלחת

הרב ר' יעקב בן טובה סלביה וכל משפחתו ויוצ"ח

ר' יוסף בן דליה וכל משפחתו ויוצ"ח

ר' נחמן נתן בן מיכל וכל משפחתו ויוצ"ח

ר' מתן נתן בן לאה מרים וכל משפחתו ויוצ"ח

שלום נתן בן שרה וכל משפחתו ויוצ"ח

****

הלימוד מוקדש לעילוי נשמת

ר' בנימין ביינוש ב"ר יחזקאל שרגא

מרת רעכיל בת ר' יצחק

ר' שלמה ברוך ב"ר אברהם

ליאת שרה בת מרדכי

אמיל בן אברהם

פאינה פרידה בת יעקב

ת.נ.צ.ב.ה.

רַמְבַּ״ם

הִלְכוֹת חֲנֻכָּה

פֶּרֶק א

א. בְּבֵית שֵׁנִי כְּשֶׁמָּלְכוּ יָוָן גָּזְרוּ גְּזֵרוֹת עַל יִשְׂרָאֵל וּבִטְּלוּ דָּתָם וְלֹא הִנִּיחוּ אוֹתָם לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת, וּפָשְׁטוּ יָדָם בְּמָמוֹנָם וּבִבְנוֹתֵיהֶם, וְנִכְנְסוּ לַהֵיכָל וּפָרְצוּ בּוֹ פְּרָצוֹת וְטִמְּאוּ הַטְּהָרוֹת, וְצַר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מְאֹד מִפְּנֵיהֶם וּלְחָצוּם לַחַץ גָּדוֹל – עַד שֶׁרִחֵם עֲלֵיהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וְהוֹשִׁיעָם מִיָּדָם וְהִצִּילָם, וְגָבְרוּ בְּנֵי חַשְׁמוֹנַאי הַכֹּהֲנִים הַגְּדוֹלִים וַהֲרָגוּם וְהוֹשִׁיעוּ יִשְׂרָאֵל מִיָּדָם וְהֶעֱמִידוּ מֶלֶךְ מִן הַכֹּהֲנִים וְחָזְרָה מַלְכוּת לְיִשְׂרָאֵל יֶתֶר עַל מָאתַיִם שָׁנָה עַד הַחָרְבָּן הַשֵּׁנִי.

ב. וּכְשֶׁגָּבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל אוֹיְבֵיהֶם וְאִבְּדוּם – בַּחֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים בְּחֹדֶשׁ כִּסְלֵו הָיָה – וְנִכְנְסוּ לַהֵיכָל וְלֹא מָצְאוּ שֶׁמֶן טָהוֹר בַּמִּקְדָּשׁ אֶלָּא פַּךְ אֶחָד וְלֹא הָיָה בּוֹ לְהַדְלִיק אֶלָּא יוֹם אֶחָד בִּלְבַד, וְהִדְלִיקוּ מִמֶּנּוּ נֵרוֹת הַמַּעֲרָכָה שְׁמוֹנָה יָמִים עַד שֶׁכָּתְשׁוּ זֵיתִים וְהוֹצִיאוּ שֶׁמֶן טָהוֹר.

ג. וּמִפְּנֵי זֶה הִתְקִינוּ חֲכָמִים שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדּוֹר, שֶׁיִּהְיוּ שְׁמוֹנַת הַיָּמִים הָאֵלּוּ שֶׁתְּחִלָּתָן מִלֵּיל חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים בְּכִסְלֵו יְמֵי שִׂמְחָה וְהַלֵּל. וּמַדְלִיקִין בָּהֶן הַנֵּרוֹת בְּעֶרֶב עַל פִּתְחֵי הַבָּתִּים בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה מִשְּׁמוֹנַת הַלֵּילוֹת, לְהַרְאוֹת וּלְגַלּוֹת הַנֵּס. וְיָמִים אֵלּוּ הֵן הַנִּקְרָאִין ׳חֲנֻכָּה׳ וְהֵן אֲסוּרִין בְּהֶסְפֵּד וְתַעֲנִית כִּימֵי הַפּוּרִים. וְהַדְלָקַת הַנֵּרוֹת בָּהֶן מִצְוָה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים כִּקְרִיאַת הַמְּגִלָּה.

ד. כָּל שֶׁחַיָּב בִּקְרִיאַת הַמְּגִלָּה – חַיָּב בְּהַדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה. וְהַמַּדְלִיק אוֹתָהּ בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן מְבָרֵךְ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, וְאֵלּוּ הֵן: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנֻכָּה, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה, בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה. וְכָל הָרוֹאֶה אוֹתָהּ וְלֹא בֵּרֵךְ – מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם: שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ, וְשֶׁהֶחֱיָנוּ. וּבְשְׁאָר הַלֵּילוֹת – הַמַּדְלִיק מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם וְהָרוֹאֶה מְבָרֵךְ אַחַת, שֶׁאֵין מְבָרְכִין שֶׁהֶחֱיָנוּ אֶלָּא בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן.

ה. בְּכָל יוֹם וָיוֹם מִשְּׁמוֹנַת הַיָּמִים הָאֵלּוּ גּוֹמְרִין אֶת הַהַלֵּל וּמְבָרֵךְ לְפָנָיו בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ

בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לִגְמֹר אֶת הַהַלֵּל, בֵּין יָחִיד בֵּין צִבּוּר. אַף עַל פִּי שֶׁקְּרִיאַת הַהַלֵּל מִצְוָה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים – מְבָרֵךְ עָלֶיהָ: אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ, כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַמִּגְלָה וְעַל הָעֲרוּב. שֶׁכָּל דַּאי שֶׁל דִּבְרֵיהֶם מְבָרְכִין עָלָיו; אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא מִדִּבְרֵיהֶם וְעִקַּר עֲשִׂיָּתָן לוֹ מִפְּנֵי הַסָּפֵק, כְּגוֹן: מַעֲשַׂר דְּמַאי – אֵין מְבָרְכִין עָלָיו. וְלָמָּה מְבָרְכִין עַל יוֹם טוֹב שֵׁנִי וְהֵם לֹא תִקְּנוּהוּ אֶלָּא מִפְּנֵי הַסָּפֵק? כְּדֵי שֶׁלֹּא יְזַלְזְלוּ בּוֹ.

ו. וְלֹא הַלֵּל שֶׁל חֲנֻכָּה בִּלְבַד הוּא שֶׁמִּדִּבְרֵי סוֹפְרִים, אֶלָּא קְרִיאַת הַהַלֵּל לְעוֹלָם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים בְּכָל הַיָּמִים שֶׁגּוֹמְרִין בָּהֶן אֶת הַהַלֵּל. וּשְׁמוֹנָה עָשָׂר יוֹם בַּשָּׁנָה מִצְוָה לִגְמֹר בָּהֶן אֶת הַהַלֵּל, וְאֵלּוּ הֵן: שְׁמוֹנַת יְמֵי הַחַג, וּשְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה, וְרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח וְיוֹם עֲצֶרֶת. אֲבָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים – אֵין בָּהֶן הַלֵּל, לְפִי שֶׁהֵן יְמֵי תְּשׁוּבָה וְיִרְאָה וְפַחַד, לֹא יְמֵי שִׂמְחָה יְתֵרָה, וְלֹא תִקְּנוּ הַלֵּל בְּפוּרִים – שֶׁקְּרִיאַת הַמְּגִלָּה הִיא הַהַלֵּל.

ז. מְקוֹמוֹת שֶׁעוֹשִׂין יָמִים טוֹבִים שְׁנֵי יָמִים גּוֹמְרִין אֶת הַהַלֵּל בְּאֶחָד וְעֶשְׂרִים יוֹם: בְּתִשְׁעַת יְמֵי הַחַג, וּשְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה, וּשְׁנֵי יָמִים שֶׁל פֶּסַח, וּשְׁנֵי יָמִים שֶׁל עֲצֶרֶת. אֲבָל בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים קְרִיאַת הַהַלֵּל מִנְהָג וְאֵינָהּ מִצְוָה, וּמִנְהָג זֶה בַּצִּבּוּר. לְפִיכָךְ קוֹרְאִין בְּדִלּוּג, וְאֵין מְבָרְכִין עָלָיו – שֶׁאֵין מְבָרְכִין עַל הַמִּנְהָג. וְיָחִיד לֹא יִקְרָא כְּלָל; וְאִם הִתְחִיל – יַשְׁלִים וְיִקְרָא בְּדִלּוּג כְּדֶרֶךְ שֶׁקּוֹרְאִין הַצִּבּוּר. וְכֵן בְּשְׁאָר יְמֵי הַפֶּסַח קוֹרְאִין בְּדִלּוּג כְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים.

ח. כֵּיצַד מְדַלְּגִין? מַתְחִילִין מִתְּחִלַּת הַהַלֵּל עַד חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ מָיִם, וְדוֹלֵג וְאוֹמֵר: ה׳ זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ כו׳ עַד הַלְלוּיָהּ, וּמְדַלֵּג וְאוֹמֵר: מָה אָשִׁיב לַה׳ עַד הַלְלוּיָהּ, וּמְדַלֵּג וְאוֹמֵר: מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ עַד סוֹף הַהַלֵּל. זֶה הוּא הַמִּנְהָג הַפָּשׁוּט; וְיֵשׁ מְדַלְּגִין דִּלּוּג אַחֵר.

ט. כָּל הַיּוֹם כָּשֵׁר לִקְרִיאַת הַהַלֵּל, וְהַקּוֹרֵא אֶת הַהַלֵּל לְמַפְרֵעַ – לֹא יָצָא. קָרָא וְשָׁהָה וְחָזַר וְקָרָא, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁהָה כְּדֵי לִגְמֹר אֶת כֻּלּוֹ – יָצָא. יָמִים שֶׁגּוֹמְרִין בָּהֶן אֶת הַהַלֵּל – יֵשׁ לוֹ לְהַפְסִיק בֵּין פֶּרֶק לְפֶרֶק, אֲבָל בְּאֶמְצַע הַפֶּרֶק לֹא יַפְסִיק; וְיָמִים שֶׁקּוֹרְאִין בָּהֶן בְּדִלּוּג – אֲפִלּוּ בְּאֶמְצַע הַפֶּרֶק פּוֹסֵק.

י. כָּל יוֹם שֶׁגּוֹמְרִין בּוֹ אֶת הַהַלֵּל מְבָרֵךְ לְפָנָיו. וּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְבָרֵךְ אַחֲרָיו – מְבָרֵךְ. כֵּיצַד מְבָרֵךְ? יְהַלְלוּךָ ה׳ אֱלֹהֵינוּ כָּל מַעֲשֶׂיךָ, וַצַדִּיקִים חֲסִידֶיךָ עוֹשֵׂי רְצוֹנֶךָ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ. כִּי אַתָּה ה׳, לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וְנָעִים לְשִׁמְךָ לְזַמֵּר וּמֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה הָאֵל. בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ הַמֶּלֶךְ הַמְּהֻלָּל הַמְשֻׁבָּח הַמְפֹאָר חַי וְקַיָּם תָּמִיד יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד.

יא. יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ לִכְפֹּל מֵ"אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי" עַד סוֹף הַהַלֵּל. כּוֹפְלִין כָּל דָּבָר וְדָבָר שְׁנֵי פְּעָמִים. וּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִכְפֹּל – יִכְפֹּל; וּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִכְפֹּל – אֵין כּוֹפְלִין.

יב. מִנְהָג קְרִיאַת הַהַלֵּל בִּימֵי חֲכָמִים הָרִאשׁוֹנִים כָּךְ הָיָה: אַחַר שֶׁמְּבָרֵךְ הַגָּדוֹל שֶׁמַּקְרֵא אֶת הַהַלֵּל – מַתְחִיל וְאוֹמֵר: הַלְלוּיָהּ, וְכָל הָעָם עוֹנִין: הַלְלוּיָהּ. וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר: הַלְלוּ עַבְדֵי ה', וְכָל הָעָם עוֹנִין: הַלְלוּיָהּ. וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר: הַלְלוּ אֶת שֵׁם ה', וְכָל הָעָם עוֹנִין: הַלְלוּיָהּ. וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר: יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, וְכָל הָעָם עוֹנִין: הַלְלוּיָהּ, וְכֵן עַל כָּל דָּבָר – עַד שֶׁנִּמְצְאוּ עוֹנִין בְּכָל הַהַלֵּל הַלְלוּיָהּ מֵאָה וְשִׁלֹּשׁ וְעֶשְׂרִים פְּעָמִים. סִימָן לָהֶם: שְׁנוֹתָיו שֶׁל אַהֲרֹן.

יג. וְכֵן כְּשֶׁהַקּוֹרֵא מַגִּיעַ לְרֹאשׁ כָּל פֶּרֶק וּפֶרֶק, הֵן חוֹזְרִין וְאוֹמְרִין מַה שֶּׁאָמַר. כֵּיצַד? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם, כָּל הָעָם חוֹזְרִין וְאוֹמְרִין: בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם. וְהַקּוֹרֵא אוֹמֵר: בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז, וְכָל הָעָם עוֹנִין: הַלְלוּיָהּ, עַד שֶׁיֹּאמַר: אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹלִי תַּחֲנוּנָי, וְכָל הָעָם חוֹזְרִין וְאוֹמְרִין: אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע ה' וְכוּ'. וְכֵן כְּשֶׁיֹּאמַר הַקּוֹרֵא: הַלְלוּ אֶת ה' כָּל גּוֹיִם, כָּל הָעָם חוֹזְרִין וְאוֹמְרִין: הַלְלוּ אֶת ה' כָּל גּוֹיִם.

יד. הַקּוֹרֵא אוֹמֵר: אָנָּא ה' הוֹשִׁיעָה נָּא, וְהֵן עוֹנִין אַחֲרָיו: אָנָּא ה' הוֹשִׁיעָה נָּא, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רֹאשׁ פֶּרֶק. הוּא אוֹמֵר: אָנָּא ה' הַצְלִיחָה נָּא, וְהֵן עוֹנִין [אַחֲרָיו]: אָנָּא ה' הַצְלִיחָה נָּא. הוּא אוֹמֵר: בָּרוּךְ הַבָּא, וְכָל הָעָם אוֹמְרִים: בְּשֵׁם ה'. וְאִם הָיָה הַמַּקְרֵא אֶת הַהַלֵּל קָטָן אוֹ עֶבֶד אוֹ אִשָּׁה, עוֹנָה אַחֲרֵיהֶם מַה שֶּׁהֵן אוֹמְרִין מִלָּה מִלָּה בְּכָל הַהַלֵּל – זֶה הוּא הַמִּנְהָג הָרִאשׁוֹן וּבוֹ רָאוּי לֵילֵךְ. אֲבָל בִּזְמַנִּים אֵלּוּ רָאִיתִי בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת מִנְהָגוֹת מְשֻׁנּוֹת בִּקְרִיאָתוֹ וּבַעֲנִיַּת הָעָם וְאֵין אֶחָד מֵהֶם דּוֹמֶה לְאַחֵר.

פֶּרֶק ב

א. כַּמָּה נֵרוֹת הוּא מַדְלִיק בַּחֲנֻכָּה? מִצְוָתָהּ שֶׁיִּהְיֶה כָּל בַּיִת וָבַיִת מַדְלִיק נֵר אֶחָד, בֵּין שֶׁהָיוּ אַנְשֵׁי הַבַּיִת מְרֻבִּין בֵּין שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ אֶלָּא אָדָם אֶחָד. וְהַמְהַדֵּר אֶת הַמִּצְוָה – מַדְלִיק נֵרוֹת כְּמִנְיַן אַנְשֵׁי הַבַּיִת, נֵר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בֵּין אֲנָשִׁים בֵּין נָשִׁים. וְהַמְהַדֵּר יָתֵר עַל זֶה וְעוֹשֶׂה מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר – מַדְלִיק נֵר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן, וּמוֹסִיף וְהוֹלֵךְ בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה נֵר אֶחָד.

ב. כֵּיצַד? הָרֵי שֶׁהָיוּ אַנְשֵׁי הַבַּיִת עֲשָׂרָה, בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן מַדְלִיק עֲשָׂרָה נֵרוֹת, וּבְלֵיל שֵׁנִי – עֶשְׂרִים, וּבְלֵיל שְׁלִישִׁי – שְׁלֹשִׁים, עַד שֶׁנִּמְצָא מַדְלִיק בְּלֵיל שְׁמִינִי שְׁמוֹנִים נֵרוֹת.

ג. מִנְהָג פָּשׁוּט בְּכָל עָרֵינוּ בִּסְפָרַד, שֶׁיִּהְיוּ כָּל אַנְשֵׁי הַבַּיִת מַדְלִיקִין נֵר אֶחָד בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן וּמוֹסִיפִין וְהוֹלְכִין נֵר בְּכָל לַיְלָה וָלַיְלָה עַד שֶׁנִּמְצָא מַדְלִיק בְּלֵיל שְׁמִינִי שְׁמוֹנָה נֵרוֹת, בֵּין שֶׁהָיוּ אַנְשֵׁי הַבַּיִת מְרֻבִּים בֵּין שֶׁהָיָה אָדָם אֶחָד.

ד. נֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי פִּיּוֹת – עוֹלֶה לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם. מִלֵּא קְעָרָה שֶׁמֶן וְהִקִּיפָה פְּתִילוֹת, אִם כָּפָה עָלֶיהָ כֶּלִי – כָּל פְּתִילָה וּפְתִילָה נֶחֱשֶׁבֶת כְּנֵר אֶחָד; לֹא כָּפָה עָלֶיהָ כֶּלִי – נַעֲשֵׂית כִּמְדוּרָה וַאֲפִלּוּ כְּנֶגֶד אֶחָד אֵינָהּ נֶחֱשֶׁבֶת.

ה. אֵין מַדְלִיקִין נֵרוֹת חֲנֻכָּה קֹדֶם שֶׁתִּשְׁקַע הַחַמָּה אֶלָּא עִם שְׁקִיעָתָהּ, לֹא מְאַחֲרִין וְלֹא מַקְדִּימִין. שָׁכַח אוֹ הֵזִיד וְלֹא הִדְלִיק עִם שְׁקִיעַת הַחַמָּה – מַדְלִיק וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק. וְכַמָּה הוּא זְמַן זֶה? כְּמוֹ חֲצִי שָׁעָה אוֹ יָתֵר. עָבַר זְמַן זֶה – אֵינוֹ מַדְלִיק. וְצָרִיךְ לִתֵּן שֶׁמֶן בַּנֵּר כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה דּוֹלֶקֶת וְהוֹלֶכֶת עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק. הִדְלִיקָהּ וְכָבְתָה – אֵינוֹ זָקוּק לְהַדְלִיקָהּ פַּעַם אַחֶרֶת. נִשְׁאֲרָה דּוֹלֶקֶת אַחַר שֶׁכָּלְתָה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק, אִם רָצָה לְכַבּוֹתָהּ אוֹ לְסַלְקָהּ – עוֹשֶׂה.

ו. כָּל הַשְּׁמָנִים וְכָל הַפְּתִילוֹת כְּשֵׁרוֹת לְנֵר חֲנֻכָּה, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַשְּׁמָנִים נִמְשָׁכִים אַחַר הַפְּתִילָה וְאֵין הָאוּר נִתְלֶית יָפֶה בְּאוֹתָן הַפְּתִילוֹת. וַאֲפִלּוּ בְּלֵילֵי שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ יְמֵי חֲנֻכָּה – מֻתָּר לְהַדְלִיק בִּשְׁמָנִים וּפְתִילוֹת שֶׁאָסוּר לְהַדְלִיק בָּהֶן נֵר שַׁבָּת, לְפִי שֶׁאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְנֵר חֲנֻכָּה בֵּין בַּשַּׁבָּת בֵּין בַּחוֹל; וַאֲפִלּוּ לִבְדֹּק מָעוֹת אוֹ לִמְנוֹתָן לְאוֹרָהּ – אָסוּר.

ז. נֵר חֲנֻכָּה מִצְוָה לְהַנִּיחוֹ עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ מִבַּחוּץ בַּטֶּפַח הַסָּמוּךְ לַפֶּתַח עַל שְׂמֹאל הַנִּכְנָס לַבַּיִת, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה מְזוּזָה מִימִין וְנֵר חֲנֻכָּה מִשְּׂמֹאל; וְאִם הָיָה דָּר בַּעֲלִיָּה – מַנִּיחוֹ בַּחַלּוֹן הַסָּמוּכָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים. וְנֵר חֲנֻכָּה שֶׁהִנִּיחוֹ לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה – לֹא עָשָׂה כְּלוּם, לְפִי שֶׁאֵינוֹ נִכָּר.

ח. בִּימֵי הַסַּכָּנָה – מַנִּיחַ אָדָם נֵר חֲנֻכָּה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ מִבִּפְנִים וַאֲפִילּוּ הִנִּיחוֹ עַל שֻׁלְחָנוֹ – דַּיּוֹ. וְצָרִיךְ לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַבַּיִת נֵר אַחֵר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרוֹ. וְאִם הָיְתָה שָׁם מְדוּרָה – אֵינוֹ צָרִיךְ נֵר אַחֵר. וְאִם אָדָם חָשׁוּב הוּא שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לִמְדוּרָה – צָרִיךְ נֵר אַחֵר.

ט. נֵר חֲנֻכָּה שֶׁהִדְלִיקוֹ חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן אוֹ גּוֹי – לֹא עָשָׂה כְּלוּם, עַד שֶׁיַּדְלִיקֶנּוּ מִי שֶׁהוּא חַיָּב בְּהַדְלָקָה. הִדְלִיקוֹ מִבִּפְנִים וְהוֹצִיאוֹ דָּלוּק וְהִנִּיחוֹ עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ – לֹא עָשָׂה כְּלוּם, עַד שֶׁיַּדְלִיקֶנּוּ בִּמְקוֹמוֹ. אָחַז הַנֵּר בְּיָדוֹ וְעָמַד – לֹא עָשָׂה כְּלוּם, שֶׁהָרוֹאֶה אוֹמֵר: לְצָרְכּוֹ הוּא עוֹמֵד. עַשָּׂשִׁית שֶׁהָיְתָה דּוֹלֶקֶת כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ, לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת מְכַבֶּה וּמְבָרֵךְ וּמַדְלִיקָהּ, שֶׁהַהַדְלָקָה הִיא הַמִּצְוָה וְלֹא הַהַנָּחָה. וּמֻתָּר לְהַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה מִנֵּר חֲנֻכָּה אַחֵר.

י. חָצֵר שֶׁיֵּשׁ לָהּ שְׁנֵי פְּתָחִים בִּשְׁתֵּי רוּחוֹת – צְרִיכָה שְׁתֵּי נֵרוֹת, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ הָעוֹבְרִים: בְּרוּחַ זוֹ לֹא הִנִּיחַ נֵר חֲנֻכָּה; אֲבָל אִם הָיוּ בְּרוּחַ אַחַת – מַדְלִיק בְּאֶחָד מֵהֶן.

יא. אוֹרַח שֶׁמַּדְלִיקִין עָלָיו בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ – אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַדְלִיק עָלָיו בַּמָּקוֹם שֶׁנִּתְאָרַח בּוֹ; אֵין לוֹ בַּיִת לְהַדְלִיק עָלָיו בּוֹ – צָרִיךְ לְהַדְלִיק בַּמָּקוֹם שֶׁנִּתְאָרַח בּוֹ, וּמִשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶן בַּשֶּׁמֶן. וְאִם הָיָה לוֹ בַּיִת בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁמַּדְלִיקִין עָלָיו בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ – צָרִיךְ לְהַדְלִיק בַּבַּיִת שֶׁהוּא בּוֹ, מִפְּנֵי הָעוֹבְרִין.

יב. מִצְוַת נֵר חֲנֻכָּה – מִצְוָה חֲבִיבָה הִיא עַד מְאֹד, וְצָרִיךְ אָדָם לְהִזָּהֵר בָּהּ כְּדֵי לְהוֹדִיעַ הַנֵּס וּלְהוֹסִיף בְּשֶׁבַח הָאֵל וְהוֹדָיָה לוֹ עַל הַנִּסִּים שֶׁעָשָׂה לָנוּ. אֲפִלּוּ אֵין לוֹ מַה יֹּאכַל אֶלָּא מִן הַצְּדָקָה, שׁוֹאֵל אוֹ מוֹכֵר כְּסוּתוֹ וְלוֹקֵחַ שֶׁמֶן וְנֵרוֹת וּמַדְלִיק.

יג. הָרֵי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא פְּרוּטָה אַחַת וּלְפָנָיו קִדּוּשׁ הַיּוֹם וְהַדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה – מַקְדִּים לִקְנוֹת שֶׁמֶן לְהַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה עַל הַיַּיִן לְקִדּוּשׁ הַיּוֹם; הוֹאִיל וּשְׁנֵיהֶם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים מוּטָב לְהַקְדִּים נֵר חֲנֻכָּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ זִכְרוֹן הַנֵּס.

יד. הָיָה לְפָנָיו נֵר בֵּיתוֹ וְנֵר חֲנֻכָּה, אוֹ נֵר בֵּיתוֹ וְקִדּוּשׁ הַיּוֹם – נֵר בֵּיתוֹ קוֹדֵם מִשּׁוּם שְׁלוֹם בֵּיתוֹ, שֶׁהָרֵי הַשֵּׁם נִמְחָק לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ. גָּדוֹל הַשָּׁלוֹם, שֶׁכָּל הַתּוֹרָה נִתְּנָה לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ג, יז): "דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם".

סָלִיק הִלְכוֹת חֲנֻכָּה

טוּר

הִלְכוֹת חֲנֻכָּה

סִימָן תרע

מַאי חֲנֻכָּה? דְּתַנְיָא: בְּכ״ה בְּכִסְלֵיו יוֹמֵי חֲנֻכָּה תְּמָנְיָא אִינּוּן – דְּלֹא לְמִסְפַּד בְּהוֹן וּדְלֹא לְמִגְזַר בְּהוֹן תַּעֲנִיתָא. שֶׁכְּשֶׁנִּכְנְסוּ יְוָנִים בַּהֵיכָל, טִמְּאוּ כָּל הַשְּׁמָנִים שֶׁבַּהֵיכָל. וּכְשֶׁגָּבְרָה יָד מַלְכוּת בֵּית חַשְׁמוֹנַאי וְנִצְחוּם, בָּדְקוּ וְלֹא מָצְאוּ אֶלָּא פַּךְ אֶחָד שֶׁל שֶׁמֶן שֶׁהָיָה חָתוּם בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, וְלֹא הָיָה בּוֹ אֶלָּא כְּדֵי לְהַדְלִיק יוֹם אֶחָד, וְנַעֲשָׂה בּוֹ נֵס וְהִדְלִיקוּ בּוֹ שְׁמוֹנָה יָמִים. לְשָׁנָה אַחֶרֶת קָבָעוּם וַעֲשָׂאוּם שְׁמוֹנָה יָמִים טוֹבִים בְּהַלֵּל וּבְהוֹדָאָה. פֵּרוּשׁ – לוֹמַר בָּהֶן הַלֵּל, וּלְהוֹדוֹת – לוֹמַר בּוֹ ׳עַל הַנִּסִּים׳ בְּהוֹדָאָה.

אֲבָל מֵתְרִין הֵן בַּעֲשִׂית מְלָאכָה. וְנוֹהֲגוֹת הַנָּשִׁים שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּעוֹד שֶׁהַנֵּרוֹת דּוֹלְקוֹת, וְאֵין לְהָקֵל לָהֶן.

וְגַם אִם יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִין אִסּוּר בְּכָל הַיּוֹם אֵין לְהָקֵל לָהֶן, מִשּׁוּם ׳דְּבָרִים הַמֵּתָרִים וַאֲחֵרִים נָהֲגוּ בָּהֶן אִסּוּר אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְהַתִּירָם בִּפְנֵיהֶם׳.

וְקָרָאוּם ׳חֲנוּכָּה׳ – חָנוּ בְּכ״ה.

וְהָיָה אוֹמֵר הָרַ״מ מֵרוֹטֶנְבּוּרְג זַ״ל, שֶׁרַבּוּי הַסְּעֻדּוֹת שֶׁמַּרְבִּים בָּהֶם הֵן סְעֻדּוֹת הָרְשׁוּת, שֶׁלֹּא קָבְעוּ אֶלָּא לְהַלֵּל וּלְהוֹדוֹת וְלֹא לְמִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה.

אֵין מַסְפִּידִין בָּהֶם אֶלָּא לְחָכָם בְּפָנָיו.

וּלְעֵיל (סִימָן תכ) בְּהִלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ כָּתַבְתִּי אִם יֵשׁ לוֹמַר בָּהֶן צִדּוּק הַדִּין.

סִימָן תרעא

וְיֵשׁ כִּי אֵרַע הַנֵּס בְּנֵרוֹת תִּקְּנוּ לְהַדְלִיק נֵרוֹת בְּכָל לַיְלָה כְּדֵי לְהַזְכִּיר הַנֵּס.

וְצָרִיךְ כָּל אָדָם לְזָהֵר בָּהֶן מְאֹד, וַאֲפִלּוּ עָנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה שׁוֹאֵל אוֹ מוֹכֵר כְּסוּתוֹ וְלוֹקֵחַ שֶׁמֶן לְהַדְלִיקָן.

וְהַזָּהִיר בָּהֶן יִהְיוּ לוֹ בָּנִים תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.

וְכַמָּה נֵרוֹת הוּא מַדְלִיק? – בְּלֵיל רִאשׁוֹן מַדְלִיק אֶחָד, מִבָּאן וָאֵילָךְ מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ אֶחָד בְּכָל לַיְלָה עַד שֶׁבַּאַחֲרוֹנָה יִהְיוּ שְׁמֹנָה. וַאֲפִלּוּ אִם רַבִּים בְּנֵי הַבַּיִת לֹא יַעֲשׂוּ יוֹתֵר.

נֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי פִּיּוֹת – עוֹלֶה בִּשְׁבִיל שְׁנַיִם, כְּגוֹן מִלֵּיל רִאשׁוֹן וָאֵילָךְ.

וְאִם מִלֵּא קְעָרָה שֶׁמֶן וְהִקִּיפָה פְּתִילוֹת – אִם כָּפָה עָלֶיהָ כְּלִי, כָּל פְּתִילָה עוֹלָה בִּשְׁבִיל נֵר אֶחָד. לֹא כָּפָה עָלֶיהָ כְּלִי –

אֲפִלּוּ לְנֵר אֶחָד אֵינוֹ עוֹלֶה, לְפִי שֶׁהִיא כִּמְדוּרָה.

וְכָתַב בַּעַל הָעִטּוּר (הִלְכוֹת חֲנֻכָּה קטז ע"ד): מִסְתַּבְּרָא שֶׁלֹּא הִרְחִיקָם זֶה מִזֶּה עַד כְּאֶצְבַּע, אֲבָל אִם הִרְחִיקָם זֶה מִזֶּה עַד כְּאֶצְבַּע שֶׁאֵינוֹ נַעֲשֶׂה כִּמְדוּרָה – יָצָא.

וְנִרְאֶה לִי דַּאֲפִלּוּ הִרְחִיקָם אֵין לְהַתִּיר בְּלֹא כְּפִיַּת כְּלִי, דְּמַה גְּבוֹל יֵשׁ בְּהַרְחָקָה אִם הַפְּתִילוֹת גַּסּוֹת וְהַלַּהַב גָּדוֹל אֲפִלּוּ יוֹתֵר מִכְּאֶצְבַּע מִתְחַבְּרוֹת, וְאִם הֵם דַּקּוֹת אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִכְּאֶצְבַּע סַגִּי, לְהָכִי קָאָמְרִינַן כְּפִיַּת כְּלִי דְּהוּא מִלְּתָא דִּפְסִיקָא.

וּמַנִּיחָהּ עַל פֶּתַח הַסָּמוּךְ לִרְשׁוּת הָרַבִּים מִבַּחוּץ. אִם הַבַּיִת פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים – מַנִּיחָהּ עַל פִּתְחוֹ. וְאִם הֶחָצֵר פְּתוּחָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים – מַנִּיחָהּ עַל פִּתְחָהּ. וְאִם הוּא דָּר בַּעֲלִיָּה שֶׁאֵין לוֹ פֶּתַח פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים – מַנִּיחָהּ בַּחַלּוֹן הַסָּמוּךְ לִרְשׁוּת הָרַבִּים. וּבְשָׁעַת הַסַּכָּנָה שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַיֵּם הַמִּצְוֹת – מַנִּיחָהּ עַל שֻׁלְחָנוֹ וְדַיּוֹ.

וְצָרִיךְ נֵר אַחֵר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרוֹ. וְאִם יֵשׁ מִדּוּרָה אֵין צָרִיךְ נֵר אַחֵר, שֶׁיּוּכַל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹר הַמִּדּוּרָה. וְאִם הוּא אָדָם חָשׁוּב שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹר הַמִּדּוּרָה – צָרִיךְ נֵר אַחֵר אֲפִלּוּ אִם יֵשׁ מִדּוּרָה.

מִצְוָה לְהַנִּיחָהּ לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, וְאִם הִנִּיחָהּ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה יָצָא.

אֲבָל אִם הִנִּיחָהּ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרִים אַמָּה אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד לֹא יָצָא, דְּלֹא שָׁלְטָא בָּהּ עֵינָא וְלֵיכָּא פִּרְסוּמֵי נִיסָּא.

וְכָתַב הַ"ר יוֹאֵל הַלֵּוִי (רַאֲבְי"ה הִלְכוֹת חֲנֻכָּה סִימָן תתמ"ג): דַּוְקָא כְּשֶׁמַּנִּיחָהּ בַּחוּץ, אֲבָל כְּשֶׁמַּנִּיחָהּ בַּבַּיִת אֲפִלּוּ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרִים אַמָּה כְּשֵׁרָה, כִּדְאָמְרִינַן גַּבֵּי סֻכָּה (סֻכָּה ב:): 'אִם דְּפָנוֹת מַגִּיעוֹת לַסְּכָךְ אֲפִלּוּ לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה כְּשֵׁרָה דְּשָׁלְטָא בֵּיהּ עֵינָא'.

וְנִרְאֶה לִי שֶׁאֵין הַנִּדּוֹן דּוֹמֶה לִרְאָיָה, דְּהָתָם בָּעִינַן שֶׁתִּשְׁלֹט עֵינוֹ בַּגַּג וְכֵיוָן שֶׁמְּחִיצוֹת מַגִּיעוֹת לַגַּג עַל יָדָם תִּשְׁלֹט עֵינוֹ בַּגַּג, אֲבָל הָכָא שֶׁצָּרִיךְ שֶׁתִּשְׁלֹט עֵינוֹ בַּגְּרוֹת, כֵּיוָן שֶׁהִיא לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים דְּלֹא שָׁלְטָא בָּהּ עֵינָא מַאי נָפְקָא מִינָהּ בַּגַּג שֶׁהוּא עֲדַיִן לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, בִּשְׁבִילוֹ לֹא שָׁלְטָא בָּהּ עֵינָא טְפֵי.

וְהַ"ר מֵאִיר מֵרוֹטֶנְבּוּרְג זַ"ל הָיָה מְדַקְדֵּק לְהַנִּיחָהּ לְמַעְלָה מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים וּלְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה.

וּמִצְוָה לְהַנִּיחָהּ בַּטֶּפַח הַסָּמוּךְ לַפֶּתַח מִשְּׂמֹאל, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא מְזוּזָה מִיָּמִין וְנֵר חֲנֻכָּה מִשְּׂמֹאל.

וְכָתַב אֲבִי הָעֶזְרִי (רַאֲבְי"ה הִלְכוֹת חֲנֻכָּה סִימָן תתמ"ג): שֶׁאִם אֵין מְזוּזָה בַּפֶּתַח מַנִּיחָהּ מִיָּמִין.

וּבְסֵפֶר הַמִּצְוֹת הַקָּטָן (מִצְוָה רעו) כָּתַב שֶׁאִם מַנִּיחָהּ בַּדֶּלֶת עַצְמָהּ יַנִּיחֶנָּה מֵחֲצִיוֹ שֶׁל כְּנִיסָה לְצַד שְׂמֹאל.

וּבְבֵית הַכְּנֶסֶת מַנִּיחָה בַּדָּרוֹם זָכָר לַמְּנוֹרָה שֶׁהָיְתָה בַּדָּרוֹם, עַד כָּאן.

חָצֵר שֶׁיֵּשׁ לָהּ שְׁנֵי פְּתָחִים מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת – צָרִיךְ לְהַדְלִיק בִּשְׁנֵי פְּתָחִים, שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּהוּ הָעוֹבְרִים לוֹמַר ׳כְּשֵׁם שֶׁלֹּא הִדְלִיק בְּזֶה הַפֶּתַח כָּךְ לֹא הִדְלִיק בַּאֲחֶרֶת׳, הִלְכָךְ אִם שְׁנֵי הַפְּתָחִים מֵרוּחַ אַחַת שֶׁיְּכוֹלִין לִרְאוֹת כְּאֶחָד דַּי לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן.

וְכָתַב בַּעַל הַתְּרוּמָה (הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן רכח): לְדִידָן שֶׁמַּדְלִיקִין בִּפְנִים – אֲפִלּוּ בִּשְׁתֵּי רוּחוֹת דַּי לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶן, שֶׁאֵין הֶכְרֵא אֶלָּא לִבְנֵי הַבַּיִת וְהֵם יוֹדְעִים שֶׁשְּׁנֵי הַפְּתָחִים שֶׁל אִישׁ אֶחָד.

וְנִרְאֶה שֶׁאֵין לְהָקֵל, וְאַף לְדִידָן אִיכָּא חֲשַׁשׁ, כֵּיוָן שֶׁמַּדְלִיקִין בְּפֶתַח הַבַּיִת הָעוֹבְרִין רוֹאִין שֶׁלֹּא הִדְלִיק וְאִיכָּא חֲשָׁד.

סִימָן תרעב

מְצוָתָהּ – מִסּוֹף שְׁקִיעַת הַחַמָּה עַד חֲצִי שָׁעָה מִן הַלַּיְלָה, שֶׁאָז הָעָם עוֹבְרִין וְשָׁבִין וְרוֹאִין אוֹתָהּ וְאִיכָּא פִּרְסוּמֵי נִיסָּא.

הִלְכָךְ צָרִיךְ לִתֵּן בָּהּ שֶׁמֶן כְּזֶה הַשָּׁעוּר.

וְאִם נָתַן בָּהּ יוֹתֵר – יָכוֹל לְכַבּוֹתָהּ לְאַחַר שֶׁעָבַר זֶה הַזְּמַן, וְכֵן יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ לְאַחַר שֶׁעָבַר זֶה הַזְּמַן, שֶׁעָבַר עִקַּר מִצְוָתָהּ.

וּמִכָּל מָקוֹם עֲדַיִן זְמַנָּהּ כָּל הַלַּיְלָה, וּדְלֹא כְּהָרַמְבַּ״ם זַ״ל שֶׁכָּתַב (הִלְכוֹת חֲנֻכָּה פֶּרֶק ד הֲלָכָה ה): שָׁכַח אוֹ הֶזִיד וְלֹא הִדְלִיק עִם שְׁקִיעַת הַחַמָּה – מַדְלִיק עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק. עָבַר זֶה הַזְּמַן – אֵינוֹ מַדְלִיק. [עַד כָּאן].

אֲבָל אִם עָבַר כָּל הַלַּיְלָה וְלֹא הִדְלִיק לֹא יַדְלִיק בְּיוֹם הַמָּחֳרָת, דִּשְׁרָגָא בְּטֵהֲרָא מַאי אַהֲנֵי.

וְכֵן לֹא יַשְׁלִים בַּלַּיְלָה שֶׁל אַחֲרָיו, שֶׁכְּבָר עָבַר זְמַנּוֹ, וְכֵן כָּתַב הַ״ר יִצְחָק בַּ״ר יְהוּדָה.

וְהַתּוֹסְפוֹת (שַׁבָּת כא: ד״ה דְּאִי) כָּתְבוּ דִּלְדִידָן אֵין צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בַּזְּמַן שֶׁנָּתְנוּ חֲזַ״ל (שעור), שֶׁלֹּא נְתָנוּהוּ אֶלָּא לָהֶם שֶׁהָיוּ מַדְלִיקִין בַּחוּץ וּלְאַחַר זֶה הַזְּמַן אֵין עוֹבְרִים וְשָׁבִים, אֲבָל אָנוּ שֶׁמַּדְלִיקִין בַּבַּיִת וְאֵין הֶכְרֵא אֶלָּא לִבְנֵי הַבַּיִת – אֵין לְהַקְפִּיד עַל הַזְּמַן.

וְכָתַב בְּסֵפֶר הַמִּצְוֹת: וּמִכָּל מָקוֹם נָכוֹן לְהַדְלִיק בְּעוֹד בְּנֵי הַבַּיִת נֵעוֹרִין.

וְנִרְאֶה שֶׁאַף לְדִידָן צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בַּשָּׁעוּר, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמַּדְלִיקִין בִּפְנִים כֵּיוָן שֶׁמַּדְלִיקִין בְּפֶתַח הַבַּיִת וְהוּא פָּתוּחַ יֵשׁ הֶכְרֵא לָעוֹבְרִים וְשָׁבִים.

סִימָן תרעג

כָּל הַשְּׁמָנִים וְהַפְּתִילוֹת כְּשֵׁרִים לָהּ בֵּין בְּחוֹל בֵּין בְּשַׁבָּת, אַף הַפְּסוּלִים לְנֵר שֶׁל שַׁבָּת מִפְּנֵי שֶׁאֵין אוֹרָן יָפֶה וְשֶׁאֵין הַשֶּׁמֶן נִמְשָׁךְ אַחַר הַפְּתִילָה – כְּשֵׁרִים לָהּ.

דִּלְאֹ חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא תִּכְבֶּה וְיַחֲזֹר וְיַדְלִיקֶנָּה – שֶׁאַף בְּחוֹל אִם כָּבְתָה קֹדֶם שֶׁעָבַר זְמַנָּהּ אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהַדְלִיקָהּ.

וְלֹא חָיְשִׁינַן נַמִי שֶׁמָּא יַטֶּה מִפְּנֵי שֶׁאֵין אוֹרָן יָפֶה – שֶׁהֲרֵי אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ, לֹא שְׁנָא תַּשְׁמִישׁ שֶׁל קְדֻשָּׁה כְּגוֹן לִלְמֹד, וְלֹא שְׁנָא שְׁאָר תַּשְׁמִישׁ, וַאֲפִלּוּ תַּשְׁמִישׁ עֲרַאי בְּעָלְמָא כְּגוֹן לְעַיֵּן מָעוֹת לְאוֹרָהּ – אָסוּר.

וּבַעַל הָעִטּוּר כָּתַב (הִלְכוֹת חֲנֻכָּה קטו ע"ב): דַּוְקָא תַּשְׁמִישׁ שֶׁל חוֹל אֲבָל תַּשְׁמִישׁ שֶׁל קְדֻשָּׁה שָׁרֵי, וְלֹא נְהִירָא לַאֲדוֹנִי אָבִי הָרֹא"שׁ זַ"ל (שַׁבָּת פֶּרֶק ב סִימָן ו).

וּמִפְּנֵי שֶׁאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ מוֹסִיפִין נֵר אֶחָד – שֶׁאִם יִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ שֶׁיִּהְיֶא הַשִּׁמּוּשׁ לְאוֹר אוֹתוֹ הַנֵּר.

שְׁאֵלָה לְאָחִי ה"ר יְחִיאֵל: נֵרוֹת חֲנֻכָּה שֶׁמַּדְלִיקִין אֶחָד יוֹתֵר בְּסָתָם לַשַּׁמָּשׁ וְלֹא פֵּרֵשׁ אֵיזֶה מֵהֶם, אִם יָכוֹל אַחַר כָּךְ לְבָרֵר אֵיזֶה שֶׁיִּרְצֶה לִהְיוֹת שַׁמָּשׁ אֲפִלּוּ הָרִאשׁוֹן אוֹ מִן הָאֶמְצָעִיּוֹת אוֹ דַּוְקָא הָאַחֲרוֹן וְהָכִי מִסְתַּבְּרָא.

תְּשׁוּבָה: נֵרוֹת חֲנֻכָּה אֵין לְהַפְסִיק בָּהֶן, הִלְכָךְ הָאַחֲרוֹן יִהְיֶה שֶׁלֹּא לְשֵׁם נֵר חֲנֻכָּה, שֶׁאִם יִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָן יִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹר אוֹתוֹ הַנֵּר, וְאֵין שֵׁם 'שַׁמָּשׁ' עָלָיו כִּי הַשַּׁמָּשׁ הוּא הַמַּדְלִיק בּוֹ הַנֵּרוֹת, עַד כָּאן.

וְהַ"ר מֵאִיר מֵרוֹטֶנְבּוּרְג לֹא הָיָה מַדְלִיק בְּנֵר שֶׁל חֶרֶס אֶלָּא בְּשֶׁל מַתֶּכֶת, וּכְשֶׁלֹּא הָיָה לוֹ אֶלָּא שֶׁל חֶרֶס, הָיָה לוֹקֵחַ חֲדָשִׁים בְּכָל לַיְלָה, וּכְשֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ חֲדָשִׁים, הָיָה מסיקן בָּאוּר דַּהֲווֹ כְּמוֹ חֲדָשִׁים, דְּהָכִי אִיתָא בְּמַסֶּכֶת סוֹפְרִים (פֶּרֶק כ הֲלָכָה ג): אֵין מַדְלִיקִין בְּנֵר יָשָׁן, אֵין לוֹ רַק יָשָׁן מִלַּבְּנוֹ בָּאוּר יָפֶה, וּסְתָם 'נֵר' הוּא שֶׁל חֶרֶס, הִלְכָךְ בְּשֶׁל מַתֶּכֶת אֵין צָרִיךְ חָדָשׁ. וְשֶׁל זְכוּכִית אוֹ חֶרֶס מְצֻפֶּה דִּינוֹ כְּמַתֶּכֶת.

סִימָן תרעד

מַדְלִיקִין מִנֵּר לְנֵר. וְדַוְקָא בַּנֵּר עַצְמוֹ שֶׁיָּכוֹל לְהַדְלִיק אֶחָד מֵחֲבֵרוֹ, אֲבָל אָסוּר לְהַדְלִיק בָּהּ נֵר אַחֵר שֶׁל חֹל אֲפִלּוּ לְהַדְלִיק נֵר אַחֵר שֶׁל חֲנֻכָּה, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁאֵין לְהַדְלִיק בָּהּ נֵר אַחֵר שֶׁל חֹל לְצָרְכּוֹ. וּבְסֵפֶר הַתְּרוּמָה הִתִּיר לְהַדְלִיק מִנֵּר לְנֵר עַל יְדֵי שֶׁל חֹל.

וְחָשִׁיב (בַּעַל הַתְּרוּמָה) נֵר שֶׁל שַׁבָּת וְשֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת כֻּלָּם שֶׁל מִצְוָה שֶׁיָּכוֹל לְהַדְלִיק מִזֶּה לְזֶה.

וַאֲדוֹנִי אָבִי הָרֹא"שׁ זַ"ל כָּתַב כִּסְבָרָא הָרִאשׁוֹנָה.

סִימָן תרעה

הִלְכְתָא, הַדְלָקָה עוֹשָׂה מִצְוָה וְלֹא הַנָּחָה – שֶׁאִם הָיְתָה מֻנַּחַת בִּמְקוֹמָהּ שֶׁלֹּא לְשֵׁם מִצְוַת חֲנֻכָּה מַדְלִיקָהּ שָׁם, וְאֵין צָרִיךְ לַהֲסִירָהּ וּלְהַנִּיחָהּ לְשֵׁם מִצְוַת חֲנֻכָּה.

הִלְכָךְ עֲשָׂשִׁית שֶׁהָיְתָה דּוֹלֶקֶת כָּל הַיּוֹם – לָעֶרֶב מְכַבֶּה וּמַדְלִיקָהּ לְשֵׁם מִצְוָה.

וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ שֶׁיַּדְלִיקֶנָּה בִּמְקוֹם הַנָּחָתָהּ – שֶׁאִם הִדְלִיקָהּ בִּפְנִים וְהוֹצִיאָהּ לַחוּץ לֹא יָצָא, שֶׁהֲרוֹאָה אוֹמֵר 'לְצָרְכּוֹ הוּא מַדְלִיקָהּ'.

וְכֵן אִם מַדְלִיקָהּ וְאוֹחֲזָהּ בְּיָדוֹ בִּמְקוֹמָהּ לֹא יָצָא, שֶׁהֲרוֹאָה אוֹמֵר 'לְצָרְכּוֹ הוּא אוֹחֲזָהּ'.

וְכֵיוָן שֶׁעִקַּר הַמִּצְוָה בִּשְׁעַת הַהַדְלָקָה, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בַּנֵּר שִׁעוּר שֶׁמֶן קֹדֶם שֶׁיַּדְלִיק, אֲבָל לֹא יַדְלִיק וְיִתֵּן שֶׁמֶן אַחַר כָּךְ.

וְלֹא יַדְלִיקֶנָּה חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן. אֲבָל אִשָּׁה מַדְלֶקֶת, שֶׁאַף הִיא הָיְתָה בַּנֵּס וְחַיֶּבֶת בָּהּ.

סִימָן תרעו

הַמַּדְלִיק בְּלֵיל רִאשׁוֹן מְבָרֵךְ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת – 'לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנֻכָּה' וְ'שֶׁעָשָׂה נִסִּים' וְ'שֶׁהֶחֱיָנוּ'.

וְאִם לֹא בֵּרַךְ זְמַן בְּלֵיל רִאשׁוֹן – בָּתַב אֲדוֹנִי אָבִי הָרֹא"שׁ זַ"ל בִּתְשׁוּבָה דִּמְבָרֵךְ בְּלֵיל שֵׁנִי אוֹ אֵימָתַי שֶׁיִּזְכּוֹר.

מִלֵּיל רִאשׁוֹן וָאֵילָךְ מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם – 'לְהַדְלִיק' וְ'שֶׁעָשָׂה נִסִּים'.

וְהָרוֹאֶה חֲנֻכּוֹת – מְבָרֵךְ בְּלֵיל רִאשׁוֹן שְׁתַּיִם 'שֶׁעָשָׂה נִסִּים' וְ'שֶׁהֶחֱיָנוּ'. מִכָּאן וָאֵילָךְ אֵינוֹ מְבָרֵךְ אֶלָּא 'שֶׁעָשָׂה נִסִּים' לְבַד.

וְדַוְקָא שֶׁאֵינוֹ עָתִיד לְהַדְלִיק וְאֵין מַדְלִיקִין עָלָיו כְּגוֹן שֶׁהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וְרוֹאֶה חֲנֻכּוֹת בָּעִיר, אֲבָל בְּעִנְיַן אַחֵר אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ.

גָּרְסִינַן בְּמַסֶּכֶת סוֹפְרִים (פֶּרֶק כ הֲלָכָה ו): הַמַּדְלִיק אַחַר שֶׁהִדְלִיק אוֹמֵר 'חֲנֻכּוֹת הַלָּלוּ אָנוּ מַדְלִיקִין עַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַנִּסִּים וְעַל הַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ עַל יְדֵי כֹּהֲנֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים, וְכָל שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה חֲנֻכּוֹת הַלָּלוּ קוֹדֶשׁ הֵן וְאֵין לָנוּ רְשׁוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן אֶלָּא לִרְאוֹתָן בִּלְבָד, כְּדֵי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְעַל נִסֶּיךָ וְעַל יְשׁוּעָתֶךָ", וְכֵן הָיָה נוֹהֵג ה"ר מֵאִיר מֵרוֹטֶנְבּוּרְג וַאֲדוֹנִי אָבִי הָרֹא"שׁ זַ"ל.

סִימָן תרעז

אַכְסְנַאי חַיָּב לְהַדְלִיק בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְאֵינוֹ יוֹצֵא בְּשֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וּמִיהוּ בִּפְרוּטָה שֶׁיִּתֵּן לוֹ וְיִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ סַגִּי. וְאִם מַדְלִיקִין עָלָיו בְּבֵיתוֹ – אֵין צָרִיךְ יוֹתֵר. וְאִם יֵשׁ לוֹ פֶּתַח פָּתוּחַ לְעַצְמוֹ – אֵינוֹ יוֹצֵא בְּמַה שֶׁמַּדְלִיקִין בְּבֵיתוֹ וְלֹא בְּמַה שֶׁיִּשְׁתַּתֵּף עִם בַּעַל הַבַּיִת, אֶלָּא צָרִיךְ לְהַדְלִיק בְּפִתְחוֹ.

כָּתַב אֲדוֹנִי אָבִי הָרֹא"שׁ זַ"ל בִּתְשׁוּבוֹת: בֶּן הָאוֹכֵל אֵצֶל אָבִיו אוֹ הָאוֹכֵל אֵצֶל חֲבֵרוֹ וְיֵשׁ לוֹ בַּיִת מְיֻחָד לְשָׁנָה צָרִיךְ לְהַדְלִיק, שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּיִת מְיֻחָד לְשָׁנָה וְהָעוֹלָם רוֹאִין אוֹתוֹ נִכְנָס וְיוֹצֵא בּוֹ אִיכָּא חֲשָׁדָא אִם אֵינוֹ מַדְלִיק, שֶׁאֵין הָעוֹלָם יוֹדְעִין שֶׁאוֹכֵל בְּמָקוֹם אַחֵר. וַאֲפִלּוּ לְדִידָן שֶׁאָנוּ מַדְלִיקִין בִּפְנִים, וּמִסְתָּמָא בְּנֵי חָצֵר יוֹדְעִין שֶׁאוֹכֵל בְּמָקוֹם אַחֵר, אֲפִלּוּ הָכִי שַׁיָּךְ חֲשָׁד, כִּי הַשְׁכֵּנִים עוֹבְרִים וְשָׁבִים לִפְנֵי פֶּתַח הַבַּיִת וְרוֹאִים שֶׁאֵינוֹ מַדְלִיק, עַד כָּאן.

כָּתַב רַב שַׁר שָׁלוֹם (שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה סִימָן רלד, הֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת סִימָן קלב): אֲנָשִׁים הָרְבֵּה הַדָּרִים בֶּחָצֵר אַחַת – שׁוּרַת הַדִּין שֶׁמִּשְׁתַּתְּפִין כֻּלָּן בְּשֶׁמֶן וְיוֹצְאִין כֻּלָּן בְּנֵר אֶחָד. אֲבָל לְהַדּוּר מִצְוָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַדְלִיק לְעַצְמוֹ עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ. וְאִי פֶּתַח

חַד בָּבָא לְנַפְשֵׁיהּ חַיָּב לְאַדְלוּקֵי מִשּׁוּם חֲשָׁדָא.

הַנּוֹתָר מִן הַשֶּׁמֶן וְהַפְּתִילוֹת בְּלֵיל רִאשׁוֹן – מוּסִיף עָלָיו וּמַדְלִיק בְּלֵיל שֵׁנִי. נוֹתַר בְּלֵיל שֵׁנִי – מוֹסִיף עָלָיו וּמַדְלִיק בַּשְּׁלִישִׁי, וְכֵן בְּכָל הַלֵּילוֹת. נוֹתָר מִמֶּנּוּ בְּלֵיל שְׁמִינִי – עוֹשֶׂה לוֹ מְדוּרָה וְשׂוֹרְפוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, שֶׁהֲרֵי הַקָּצָה לְמִצְוָתוֹ.

וְאִם נִתְעָרֵב מִמֶּנּוּ בְּשֶׁמֶן אַחֵר וְאֵין שִׁשִּׁים לְבַטְּלוֹ – כָּתַב הַ״ר מֵאִיר מֵרוֹטֶנְבּוּרְג שֶׁאֵין לְהוֹסִיף עָלָיו כְּדֵי לְבַטְּלוֹ, וְלֹא דָּמִי לְעִצִּים שֶׁנִּשְׂרוּ מִן הַדֶּקֶל לְתוֹךְ הַתַּנּוּר בְּיוֹם טוֹב שֶׁמֻּרְבֶּה עֲלֵיהֶם עֵצִים מוּכָנִין וּמְבַטְּלָן (בֵּיצָה ד:), דְּשָׁאנֵי הָתָם שֶׁאֵין נֶהֱנֶה מֵהֶן עַד אַחַר בְּעוּרָן, אֲבָל הָכָא נֶהֱנֶה מִמֶּנּוּ בְּשָׁעָה שֶׁהַנֵּר דּוֹלֵק.

וְאָסוּר גַּם כֵּן לְהַשְׁהוֹתוֹ לְשָׁנָה הַבָּאָה לְנֵר שֶׁל חֲנֻכָּה – דְּחַיְשִׁינַן שֶׁמָּא יָבֹא לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ בֵּינְתַיִם שֶׁשּׁוֹהֶה אוֹתוֹ לִזְמַן מְרֻבֶּה. וַאֲפִלּוּ אִם נוֹתְנוֹ בִּכְלִי מָאוּם חָיְשִׁינַן, הִלְכָךְ אֵין לוֹ תַּקָּנָה.

סִימָן תרעח

מִי שֶׁאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת לִקְנוֹת נֵר חֲנֻכָּה וְנֵר שֶׁל שַׁבָּת – יִקְנֶה שֶׁל שַׁבָּת וְלֹא שֶׁל חֲנֻכָּה.

יֵשׁ לוֹ שֶׁל שַׁבָּת, וְאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת לִקְנוֹת נֵר שֶׁל חֲנֻכָּה וְיַיִן לְקִדּוּשׁ הַיּוֹם – יִקְנֶה נֵרוֹת וְלֹא יַיִן.

סִימָן תרעט

כָּתַב בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (הִלְכוֹת חֲנֻכָּה כה ע״ד): נֵר שֶׁל שַׁבָּת וְשֶׁל חֲנֻכָּה – יַדְלִיק שֶׁל חֲנֻכָּה בְּרֵישָׁא, דְּאִי מַדְלִיק שֶׁל שַׁבָּת בְּרֵישָׁא אִיתְסַר לֵיהּ לְאַדְלוּקֵי שֶׁל חֲנֻכָּה, דְּהָא קִבְּלֵיהּ לַשַּׁבָּת.

וְהַתּוֹסְפוֹת כָּתְבוּ שֶׁאֵין הַקַּבָּלָה תְּלוּיָה בַּהַדְלָקָה, וְיָכוֹל לְהַדְלִיק שֶׁל שַׁבָּת תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ שֶׁל חֲנֻכָּה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא קִבְּלוֹ לַשַּׁבָּת.

סִימָן תרפ

בְּלֵיל שַׁבָּת צָרִיךְ לִתֵּן שׁוּם דָּבָר לָחוּץ בֵּין הַנֵּרוֹת לַפֶּתַח, בִּשְׁבִיל הָרוּחַ שֶׁלֹּא יְכַבֶּה הַנֵּרוֹת כְּשֶׁפּוֹתֵחַ הַדֶּלֶת, דְּנֵר שֶׁאַחוֹרֵי הַדֶּלֶת אָסוּר לִפְתֹּחַ וְלִנְעֹל כְּנֶגְדּוֹ (שַׁבָּת קכ:).

כָּתַב הָרַ״ם מֵרוֹטֶנְבּוּרְג (שו״ת ד״פ סִימָן מה): כְּשֶׁהָיִיתִי בְּצָרְפַת רָאִיתִי אֶת מוֹרִי ה״ר שְׁמוּאֵל שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ מָקוֹם אַחוֹרֵי הַדֶּלֶת לְהַדְלִיק נֵרוֹת שֶׁל חֲנֻכָּה, וְהָיָה קוֹבֵעַ אוֹתָם בַּדֶּלֶת עַצְמָהּ אַחוֹרֵי הַדֶּלֶת, וְנָתַן הוּא טַעַם לַדָּבָר – דְּכֵיוָן שֶׁהַדֶּלֶת בְּטֵלָה לְגַבֵּי בַּיִת, חֲשִׁיבָא כְּמְחֻבָּר לַקַּרְקַע וְלֹא חָשִׁיב כְּמְטַלְטֵל הַנֵּר כְּשֶׁפּוֹתֵחַ וְנוֹעֵל הַדֶּלֶת. וְאֵין לוֹמַר כְּשֶׁפּוֹתֵחַ אוֹ נוֹעֵל מַטֵּה הַשֶּׁמֶן אוֹ הַשַּׁעֲוָה אֶל הַפְּתִילָה אוֹ מַרְחִיקָהּ מִמֶּנּוּ וְנִמְצָא מְכַבֶּה אוֹ מַבְעִיר – דְּהָא נֵר שֶׁעַל הַטַּבְלָא מְנַעֵר אֶת הַטַּבְלָא וְהוּא נוֹפֵל, וְלֹא חָיְשִׁינַן לְהָא שֶׁמַּטֵּה הַשֶּׁמֶן לְפָנָיו אוֹ לְאַחֲרָיו, דְּלֹא שַׁיָּךְ כִּי הַאי גַּוְנָא מְכַבֶּה אוֹ מַבְעִיר. וַאֲפִלּוּ אִי שַׁיָּךְ – דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן מֵתָּר וְלָאו פְּסִיק רֵישֵׁיהּ הוּא, עַד כָּאן.

וּלְפִי מַה שֶּׁפֵּרֵשׁ רַ״י (שַׁבָּת קכ: תּוֹסְפוֹת ד״ה פּוֹתֵחַ) בְּהַהוּא ׳דְּנֵר שֶׁאֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת אָסוּר לִנְעוֹל וְלִפְתֹּחַ׳ – הוּא אָסוּר. שֶׁפֵּרֵשׁ – שֶׁהַנֵּר תָּקוּעַ בַּאֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת, וּבִפְתִיחָתוֹ וּבִנְעִילָתוֹ מַרְחִיק הַשֶּׁמֶן מִן הַפְּתִילָה אוֹ מְקָרֵבָהּ אֵלֶיהָ. וְהַהִיא ׳דְּנֵר שֶׁעַל הַטַּבְלָא׳ מַעֲמִיד בְּשֶׁאֵין בּוֹ שֶׁמֶן, דַּחֲשִׁיב לֵיהּ פְּסִיק רֵישֵׁיהּ אִם יֵשׁ בּוֹ שֶׁמֶן.

סִימָן תרפא

יְרוּשַׁלְמִי (אוֹר זָרוּעַ הִלְכוֹת חֲנֻכָּה סִימָן שכח): בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת אֵין מַבְדִּילִין בְּנֵר שֶׁל חֲנֻכָּה – שֶׁאֵין נֶהֱנִין לְאוֹרוֹ, וְאֵין מְבָרְכִין עַל הַנֵּר עַד שֶׁיֵּאוֹתוּ לְאוֹרוֹ.

סִימָן תרפב

כָּל שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה מַזְכִּיר שֶׁל חֲנֻכָּה. פֵּרוּשׁ – ׳עַל הַנִּסִּים׳ בַּתְּפִלָּה וּבִבְרַכַת הַמָּזוֹן.

וְאוֹמְרוֹ בַּתְּפִלָּה בְּבִרְכַת ׳מוֹדִים׳, וּבִבְרַכַת הַמָּזוֹן בְּבִרְכַת הָאָרֶץ.

וְאִם לֹא אָמְרוֹ אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ.

וְרַבֵּנוּ תָּם הָיָה חוֹזֵר אִם נִזְכַּר שֶׁלֹּא אָמְרוֹ קֹדֶם שֶׁעָקַר רַגְלָיו (בְּרָכוֹת ל: תּוֹסְפוֹת ד״ה מִסְתַּבְּרָא).

וְאֵינוֹ נִרְאֶה לְרַ״י, וְכֵן דַּעַת אֲדוֹנִי אָבִי הָרֹא״שׁ זַ״ל (בְּרָכוֹת פֶּרֶק ד סִימָן יז).

וּמִכָּל מָקוֹם אִם נִזְכַּר בְּאוֹתָהּ בְּרָכָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִזְכִּיר הַשֵּׁם, אֲפִלּוּ בֵּין ׳בָּרוּךְ אַתָּה׳ לַשֵּׁם – חוֹזֵר.

וּבְמוֹסָף שֶׁל שַׁבָּת וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁבַּחֲנֻכָּה צָרִיךְ לְהַזְכִּיר גַּם שֶׁל חֲנֻכָּה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מוֹסָף בַּחֲנֻכָּה.

יֵשׁ שֶׁאֵין אוֹמְרִים ׳כְּשֵׁם שֶׁעָשִׂיתָ׳ וְכוּ׳, לְפִי שֶׁאֵין אוֹמְרִים תְּפִלָּה בְּהוֹדָאָה.

וְיֵשׁ אוֹמְרִים – כֵּיוָן שֶׁצָּרִךְ רַבִּים הוּא יְכוֹלִין לְאָמְרוֹ, כְּמוֹ ׳יַעֲלֶה וְיָבֹא׳ שֶׁאוֹמֵר בָּעֲבוֹדָה, אַף עַל גַּב (בְּרָכוֹת לד.) ׳דִּלֹּא יִשְׁאַל אָדָם צָרְכָיו בְּשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת וְשָׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת׳, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁצָּרִךְ רַבִּים הוּא שַׁפִּיר דָּמֵי. וּבְסֵדֶר רַב עַמְרָם (סֵדֶר חֲנֻכָּה) יֶשְׁנוֹ.

וַאֲדוֹנִי אָבִי הָרֹא״שׁ זַ״ל לֹא הָיָה אוֹמֵר אוֹתוֹ, אֶלָּא הָיָה מְסַיֵּם: ׳וְעָשִׂיתָ לָהֶם נִסִּים וּגְבוּרוֹת בַּיָּמִים הָהֵם בָּעֵת הַזֹּאת׳.

סִימָן תרפג

כָּל שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה גּוֹמְרִין אֶת הַהַלֵּל.

וְדִין קְרִיאָתוֹ – כָּתַבְתִּי מִקְצָתוֹ בְּהִלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ (סִימָן תכב), וּמִקְצָתוֹ בְּהִלְכוֹת סֻכָּה (סִימָן תרמד).

סִימָן תרפד

וְקוֹרִין בְּפָרָשַׁת נָשִׂא בַּנְּשִׂיאִים, שְׁלֹשָׁה בְּכָל יוֹם. וּמְפָרֵשׁ בְּפִסְקְתָּא (רַבָּתִי פָּרָשָׁה ו) מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁלַם מְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּן בְּכ״ה בְּכִסְלֵיו.

וּמַתְחִילִין בְּ״וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה״ (בַּמִּדְבָּר ז,א). וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁמַּתְחִילִין בְּבִרְכַת כֹּהֲנִים (שָׁם ו,כב), וּמִנְהָג יָפֶה הוּא, לְפִי שֶׁנַּעֲשָׂה הַנֵּס עַל יְדֵי כֹּהֲנִים.

וְכֵן הַסֵּדֶר: בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מַתְחִיל "בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה", וְקוֹרֵא אוֹתוֹ עִם כֹּהֵן וְלֵוִי, וְיִשְׂרָאֵל קוֹרֵא "בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן". בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי קוֹרֵא כֹּהֵן "בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי" עַד "פַּר אֶחָד בֶּן בָּקָר", וְלֵוִי עַד " בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי", וְיִשְׂרָאֵל חוֹזֵר וְקוֹרֵא " בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי", וְכֵן בְּכָל יוֹם.

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מַתְחִילִין "בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי" וְגוֹמְרִין כָּל הַסֵּדֶר. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁקּוֹרִין עַד פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה שֶׁל "בְּהַעֲלוֹתְךָ", כְּדֵי לְהַשְׁלִים שֶׁל חֲנֻכָּה בְּסֵדֶר הַגָּרוֹת, וּמִנְהָג יָפֶה הוּא.

וְשַׁבָּת שֶׁבַּחֲנֻכָּה מוֹצִיאִין שְׁנֵי סְפָרִים, בְּאֶחָד קוֹרֵא עִנְיָנוֹ שֶׁל יוֹם וּבַשֵּׁנִי שֶׁל חֲנֻכָּה, וּמַפְטִיר בְּנֵרוֹת דִּזְכַרְיָה (זְכַרְיָה ב,יד):

"רָנִּי וְשִׂמְחִי". וְאִם חָלוּ בּוֹ שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, מַפְטִירִין בַּשְּׁנִיָּה בִּמְלָכִים בְּנֵרוֹת שֶׁל שְׁלֹמֹה (מְלָכִים א ז, מ).

וְאִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ טֵבֵת בְּשַׁבָּת מוֹצִיאִין שִׁשָּׁה סְפָרִים, וְקוֹרִין [בָּרִאשׁוֹן] שִׁשָּׁה בְּעִנְיָנוֹ שֶׁל יוֹם, וּבַשְּׁנִיָּה קוֹרֵא אֶחָד שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וּמַתְחִיל "וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת", וּבַשְּׁלִישִׁית קוֹרֵא מַפְטִיר בְּשֶׁל חֲנֻכָּה, וּמַפְטִיר בְּנֵרוֹת דִּזְכַרְיָה.

וְאִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּחוֹל מוֹצִיאִין שְׁנֵי סְפָרִים, וְקוֹרִין בָּרִאשׁוֹן שִׁשָּׁה שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וּבַשְּׁנִיָּה קוֹרֵא אֶחָד שֶׁל חֲנֻכָּה.

* * *

שֻׁלְחַן־עָרוּךְ

הִלְכוֹת חֲנֻכָּה

סִימָן תרע – דְּבָרִים הָאֲסוּרִים וְהַמֻּתָּרִים בַּחֲנֻכָּה

א. בְּכ״ה בְּכִסְלֵו [הָגָה:] מַתְחִילִין שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה, וַאֲסוּרִים בְּהֶסְפֵּד וְתַעֲנִית, אֲבָל מֻתָּרִין בַּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה. וְנוֹהֲגוֹת הַנָּשִׁים שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּעוֹד שֶׁהַנֵּרוֹת דּוֹלְקוֹת. וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאֵין לְהָקֵל לָהֶם.

ב. רִבּוּי הַסְּעֻדּוֹת שֶׁמַּרְבִּים בָּהֶם הֵם סְעֻדּוֹת הָרְשׁוּת, שֶׁלֹּא קְבָעוּם לְמִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה. הָגָה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ קְצָת מִצְוָה בְּרִבּוּי הַסְּעֻדּוֹת, מִשּׁוּם דְּבָאוֹתָן הַיָּמִים הָיָה חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ (מהר״א מִפְּרָאג). וְנוֹהֲגִין לוֹמַר זְמִירוֹת וּשְׁבָחוֹת בַּסְּעֻדּוֹת שֶׁמַּרְבִּים בָּהֶם, וְאָז הָוֵי סְעֻדַּת מִצְוָה (מִנְהָגִים). יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ לֶאֱכֹל גְּבִינָה בַּחֲנֻכָּה, לְפִי שֶׁהַנֵּס נַעֲשָׂה בְּחָלָב שֶׁהֶאֱכִילָה יְהוּדִית אֶת הָאוֹיֵב (כָּל בּוֹ וְרַ״ן).

ג. אֵין מַסְפִּידִין בָּהֶם אֶלָּא לֶחָכָם בְּפָנָיו. הָגָה: וְאֵין מִתְעַנִּין יוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָב אוֹ אֵם; וְתַעֲנִית חֲלוֹם בַּחֲנֻכָּה, עַיֵּן לְעֵיל סִימָן תקס״ח סָעִיף ה׳. וּלְעִנְיַן צִדּוּק הַדִּין, עַיֵּן לְעֵיל בְּהִלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ סִימָן ת״כ בַּהַגָּה, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תרפ״ג.

סִימָן תרעא – סֵדֶר הַדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה וּמְקוֹם הַנָּחָתוֹ

א. צָרִיךְ לְזַהֵר מְאֹד בְּהַדְלָקַת נֵרוֹת חֲנֻכָּה. וַאֲפִלּוּ עָנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה שׁוֹאֵל אוֹ מוֹכֵר כְּסוּתוֹ וְלוֹקֵחַ שֶׁמֶן לְהַדְלִיק.

ב. כַּמָּה נֵרוֹת מַדְלִיק? בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹן מַדְלִיק אֶחָד, מִכָּאן וְאֵילָךְ מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ אֶחָד בְּכָל לַיְלָה, עַד שֶׁבַּלַּיְלָה הָאַחֲרוֹן יִהְיוּ שְׁמוֹנָה. וַאֲפִלּוּ אִם רַבִּים בְּנֵי הַבַּיִת לֹא יַדְלִיקוּ יוֹתֵר. הָגָה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּכָל אֶחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת יַדְלִיק (הָרַמְבַּ״ם), וְכֵן הַמִּנְהָג פָּשׁוּט. וְיִזָּהֲרוּ לִתֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד נֵרוֹתָיו בְּמָקוֹם מְיֻחָד, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הֶכֵּר כַּמָּה נֵרוֹת מַדְלִיקִין (מהר״א מִפְּרָאג).

ג. נֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי פִּיּוֹת, עוֹלֶה לוֹ בִּשְׁבִיל שְׁנַיִם.

ד. מִלֵּא קְעָרָה שֶׁמֶן וְהִקִּיפָה פְּתִילוֹת, אִם כָּפָה עָלֶיהָ כְּלִי, כָּל פְּתִילָה עוֹלָה בִּשְׁבִיל נֵר אֶחָד; לֹא כָּפָה עָלֶיהָ כְּלִי, אֲפִלּוּ לְנֵר אֶחָד אֵינוֹ עוֹלֶה לְפִי שֶׁהוּא כִּמְדוּרָה. הָגָה: וְלָכֵן יֵשׁ לְזַהֵר לְהַעֲמִיד הַנֵּרוֹת בְּשׁוּרָה בְּשָׁוֶה, וְלֹא בְּעִגּוּל דְּהָוֵי כִּמְדוּרָה (הג״מ בְּשֵׁם סְמַ״ק); וּמֻתָּר לְהַדְלִיק בְּפָמוֹטוֹת שֶׁקּוֹרִין לאמפ״א, מֵאַחַר שֶׁכָּל נֵר מֻבְדָּל הַרְבֵּה

מֵחֲבֵרוֹ (ת״ה סִימָן ק״ה). וְיִזָּהֲרוּ כְּשֶׁעוֹשִׂים נֵרוֹת אֲפִלּוּ בְּשַׁעֲוָה, שֶׁאֵין לְדַבְּקָן בְּיַחַד וּלְהַדְלִיקָן, דְּהָוֵי כְּמִדּוֹרָה (פְּסָקֵי מַהֲרַ״י ס״ה); אֲפִלּוּ בְּנֵרוֹת שֶׁל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב יִזָּהֲרוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת כֵּן (אוֹר זָרוּעַ).

ה. נֵר חֲנֻכָּה מַנִּיחוֹ עַל פֶּתַח הַסָּמוּךְ לִרְשׁוּת הָרַבִּים מִבַּחוּץ. אִם הַבַּיִת פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, מַנִּיחוֹ עַל פִּתְחוֹ; וְאִם יֵשׁ חָצֵר לִפְנֵי הַבַּיִת, מַנִּיחוֹ עַל פֶּתַח הֶחָצֵר. וְאִם הָיָה דָּר בַּעֲלִיָּה שֶׁאֵין לוֹ פֶּתַח פָּתוּחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, מַנִּיחוֹ בַּחַלּוֹן הַסָּמוּךְ לִרְשׁוּת הָרַבִּים. וּבְשָׁעַת הַסַּכָּנָה שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַיֵּם הַמִּצְוָה, מַנִּיחוֹ עַל שֻׁלְחָנוֹ וְדַיּוֹ. וְצָרִיךְ נֵר אַחֵר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרוֹ; וְאִם יֵשׁ מְדוּרָה, אֵין צָרִיךְ נֵר אַחֵר; וְאִם הוּא אָדָם חָשׁוּב שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹר הַמְּדוּרָה, צָרִיךְ נֵר אַחֵר.

ו. מַנִּיחוֹ לְמַעְלָה מִג׳ טְפָחִים. וּמִצְוָה לְהַנִּיחוֹ לְמַטָּה מִי׳ טְפָחִים, וְאִם הִנִּיחוֹ לְמַעְלָה מִי׳ טְפָחִים – יָצָא, אֲבָל אִם מַנִּיחוֹ לְמַעְלָה מִכ׳ אַמָּה – לֹא יָצָא. הָגָה: וַאֲפִלּוּ לְקָחָהּ כְּךְ דָּלוּק וְהִנִּיחָהּ לְמַטָּה מִכ׳ – לֹא יָצָא, דְּהַדְלָקָה עוֹשָׂה מִצְוָה (ב״י בְּשֵׁם תּוֹסָפוֹת).

ז. מִצְוָה לְהַנִּיחוֹ בַּטֶּפַח הַסָּמוּךְ לַפֶּתַח מִשְּׂמֹאל, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא מְזוּזָה מִיָּמִין וְנֵר חֲנֻכָּה מִשְּׂמֹאל. וְאִם אֵין מְזוּזָה בַּפֶּתַח – מַנִּיחוֹ מִיָּמִין. וְאִם הִנִּיחוֹ בַּדֶּלֶת עַצְמוֹ – יַנִּיחֶנּוּ מֵחֲצִיוֹ שֶׁל כְּנִיסָה לְצַד שְׂמֹאל. הָגָה: וּמִיהוּ, בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁכֻּלָּנוּ מַדְלִיקִין בְּפְנִים וְאֵין הֶכֵּר לִבְנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים כְּלָל, אֵין לָחוּשׁ כָּל כָּךְ אִם אֵין מַדְלִיקִין בַּטֶּפַח הַסָּמוּךְ לַפֶּתַח; וּמִכָּל מָקוֹם הַמִּנְהָג לְהַדְלִיק בַּטֶּפַח הַסָּמוּךְ לַפֶּתַח כְּמוֹ בִּימֵיהֶם, וְאֵין לְשַׁנּוֹת, אֶלָּא אִם כֵּן רַבִּים בְּנֵי הַבַּיִת, שֶׁעָדִיף יוֹתֵר לְהַדְלִיק כָּל אֶחָד בְּמָקוֹם מְיֻחָד מִלְּעָרֵב הַנֵּרוֹת בְּיַחַד וְאֵין הֶכֵּר כַּמָּה נֵרוֹת מַדְלִיקִין. וּמִכָּל מָקוֹם יִזָּהֲרוּ שֶׁלֹּא לְהַדְלִיק בְּמָקוֹם שֶׁמַּדְלִיקִין הַנֵּרוֹת כָּל הַשָּׁנָה, כִּי אָז לֹא יִהְיֶה הֶכֵּר כְּלָל; וְאַף כִּי אֵין הֶכֵּר רַק לִבְנֵי הַבַּיִת, מִכָּל מָקוֹם הֶכֵּר קָצָת מִיהָא בָּעֵי. **וּבְבֵית הַכְּנֶסֶת מַנִּיחוֹ בְּכֹתֶל דָּרוֹם** [הָגָה:] כְּנֵרוֹת הַמְּנוֹרָה, וּמְסַדְּרָן מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב (ת״ה סִימָן ק״ד, ב״י), **וּמַדְלִיקִין וּמְבָרְכִין** [הָגָה:] **בְּבֵית הַכְּנֶסֶת מִשּׁוּם פִּרְסוּמֵי נִיסָּא.** הָגָה: וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בְּנֵרוֹת שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהַדְלִיק בְּבֵיתוֹ (רִיבָ״שׁ סִימָן קי״א). וְנוֹהֲגִין לְהַדְלִיק בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בֵּין מִנְחָה לְמַעֲרִיב. וְיֵשׁ נוֹהֲגִין לְהַדְלִיק בְּעֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶם מִנְחָה (כָּל בּוֹ וְאַבּוּדְרָהֶם). וְאִם רוֹצִים לְמַהֵר לְהִתְפַּלֵּל לְאַחַר שֶׁבֵּרֵךְ הַשְׁלִיחַ צִבּוּר וְהִדְלִיק אֶחָד מֵהֶן, יוּכַל הַשַּׁמָּשׁ לְהַדְלִיק הַנִּשְׁאָרִים, וְהַשְׁלִיחַ צִבּוּר יִתְפַּלֵּל (מַהֲרִי״ל).

ח. חָצֵר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי פְּתָחִים מִשְּׁנֵי רוּחוֹת, צָרִיךְ לְהַדְלִיק בִּשְׁתֵּיהֶן מִפְּנֵי הַחֶשְׁד; וְאִם שְׁנֵי הַפְּתָחִים בְּרוּחַ אֶחָד [הָגָה:] **וְהֵם בְּבַיִת אֶחָד** (כָּל בּוֹ), **דַּי לוֹ בְּאֶחָד מֵהֶם.** הָגָה: וְאִם מַדְלִיק בִּשְׁנֵי פְּתָחִים, אֵינוֹ מְבָרֵךְ רַק בְּאֶחָד מֵהֶם וּבַשֵּׁנִי מַדְלִיק בְּלֹא בְּרָכָה (ר״ן). מִיהוּ בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁכֻּלָּם מַדְלִיקִין בִּפְנִים מַמָּשׁ, וְאֵין הֶכֵּר לִבְנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים כְּלָל, אֲפִלּוּ יֵשׁ לֶחָצֵר אוֹ לַבַּיִת הַרְבֵּה פְּתָחִים לְהַרְבֵּה

רוּחוֹת אֵין מַדְלִיקִים אֶלָּא פַּעַם אַחַת בְּפָנִים, כֵּן נִרְאֶה לִי, וְכֵן הַמִּנְהָג פָּשׁוּט.

סִימָן תרעב – זְמַן הַדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה

א. אֵין מַדְלִיקִין נֵר חֲנֻכָּה קֹדֶם שֶׁתִּשְׁקַע הַחַמָּה, אֶלָּא עִם סוֹף שְׁקִיעָתָהּ, לֹא מְאֻחָרִים וְלֹא מַקְדִּימִים. וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר, שֶׁאִם הוּא טָרוּד יָכוֹל לְהַקְדִּים מִפְּלַג הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה, וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן בָּהּ שֶׁמֶן עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק.

ב. שָׁכַח אוֹ הֵזִיד וְלֹא הִדְלִיק עִם שְׁקִיעַת הַחַמָּה, מַדְלִיק וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק, שֶׁהוּא כְּמוֹ חֲצִי שָׁעָה, שֶׁאָז הָעָם עוֹבְרִים וְשָׁבִים וְאִיכָּא פִּרְסוּמֵי נִיסָּא; הִלְכָךְ צָרִיךְ לִתֵּן בָּהּ שֶׁמֶן כְּדֵי הַשִּׁעוּר. וְאִם נָתַן בָּהּ יוֹתֵר, יָכוֹל לְכַבּוֹתָהּ לְאַחַר שֶׁעָבַר זֶה הַזְּמַן, וְכֵן יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ לְאַחַר זֶה הַזְּמַן. הָגָה: יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁבַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁמַּדְלִיקִין בְּפָנִים אֵינוֹ צָרִיךְ לְזָהֵר וּלְהַדְלִיק קֹדֶם שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק (ד״ע וְטוּר בְּשֵׁם תּוֹסָפוֹת), וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב לְזָהֵר גַּם בַּזְּמַן הַזֶּה. וּמִיהוּ, הָנֵי מִלֵּי לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל אִם עָבַר זֶה הַזְּמַן וְלֹא הִדְלִיק, מַדְלִיק וְהוֹלֵךְ כָּל הַלַּיְלָה; וְאִם עָבַר כָּל הַלַּיְלָה וְלֹא הִדְלִיק, אֵין לוֹ תַּשְׁלוּמִין. הָגָה: וּבַלֵּילוֹת הָאֲחֵרוֹת יַדְלִיק כְּמוֹ שְׁאָר בְּנֵי אָדָם, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִדְלִיק בָּרִאשׁוֹנָה (מָצָא כָּתוּב בְּשֵׁם מַהֲרִי״ל וַאֲגוּדָה וד״ע).

סִימָן תרעג – שְׁמָנִים וּפְתִילוֹת הַכְּשֵׁרוֹת לַחֲנֻכָּה

א. כָּל הַשְּׁמָנִים וְהַפְּתִילוֹת כְּשֵׁרִים לְנֵר חֲנֻכָּה, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַשְּׁמָנִים נִמְשָׁכִים אַחַר הַפְּתִילָה וְאֵין הָאוּר נִתְלֶה יָפֶה בְּאוֹתָם הַפְּתִילוֹת. הָגָה: וּמִיהוּ, שֶׁמֶן זַיִת מִצְוָה מִן הַמֻּבְחָר (מָרְדְּכַי וְכָל בּוֹ וּמַהֲרִי״ל), וְאִם אֵין שֶׁמֶן זַיִת מָצוּי מִצְוָה בִּשְׁמָנִים שֶׁאוֹרָן זַךְ וְנָקִי. וְנוֹהֲגִים בִּמְדִינוֹת אֵלּוּ לְהַדְלִיק בְּנֵר שֶׁל שַׁעֲוָה, כִּי אוֹרָן צָלוּל כְּמוֹ שֶׁמֶן. וַאֲפִלּוּ בְּלֵיל שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ יְמֵי חֲנֻכָּה מֻתָּר לְהַדְלִיק בְּנֵר חֲנֻכָּה הַשְּׁמָנִים וְהַפְּתִילוֹת שֶׁאָסוּר לְהַדְלִיק בָּהֶם נֵר שַׁבָּת, הָגָה: אִם אֵינוֹ נוֹתֵן בַּנֵּר רַק כְּדֵי שִׁעוּר מִצְוָתוֹ, (תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א סִימָן ק״ע), לְפִי שֶׁאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּנֵר חֲנֻכָּה בֵּין בְּשַׁבָּת בֵּין בְּחוֹל. וַאֲפִלּוּ לִבְדֹּק מָעוֹת אוֹ לִמְנוֹתָן לְאוֹרָהּ אָסוּר. אֲפִלּוּ תַּשְׁמִישׁ שֶׁל קְדֻשָּׁה, כְּגוֹן לִלְמֹד לְאוֹרָהּ, אָסוּר. וְיֵשׁ מִי שֶׁמַּתִּיר בְּתַשְׁמִישׁ שֶׁל קְדֻשָּׁה. וְנוֹהֲגִים לְהַדְלִיק נֵר נוֹסָף, כְּדֵי שֶׁאִם יִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ יִהְיֶה לְאוֹר הַנּוֹסָף שֶׁהוּא אוֹתוֹ שֶׁהֻדְלַק אַחֲרוֹן, וְיַנִּיחֶנּוּ מֵרָחוֹק קְצָת מִשְּׁאָר נֵרוֹת מִצְוָה. הָגָה: וּבִמְדִינוֹת אֵלּוּ אֵין נוֹהֲגִים לְהוֹסִיף, רַק מַנִּיחַ אֶצְלָן הַשַּׁמָּשׁ שֶׁבָּהֶן מַדְלִיק הַנֵּרוֹת, וְהוּא עָדִיף טְפֵי. וְיֵשׁ לַעֲשׂוֹתוֹ יוֹתֵר אָרוֹךְ מִשְּׁאָר נֵרוֹת, שֶׁאִם בָּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ יִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹתוֹ נֵר (מָרְדְּכַי). אִם נִתְעָרֵב נֵר חֲנֻכָּה הָאָסוּר בַּהֲנָאָה בִּשְׁאָר נֵרוֹת, אֲפִלּוּ אֶחָד בְּאֶלֶף – לֹא בָּטֵל, דְּהָוֵי דָּבָר שֶׁל מִנְיָן (ת״ה סִימָן ק״ג), אֶלָּא יַדְלִיק מִן הַתַּעֲרוֹבוֹת כָּל כָּךְ שֶׁבְּוַדַּאי נֵר שֶׁל הֶתֵּר דּוֹלֵק עִם נֵר שֶׁל אִסּוּר, וְאָז מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ אֶצְלָן (ד״ע).

ב. הַדְלָקָה עוֹשָׂה מִצְוָה. לְפִיכָךְ אִם כָּבְתָה קֹדֶם שֶׁעָבַר זְמַנָּהּ – אֵינוֹ זָקוּק לָהּ. וַאֲפִלּוּ כָּבְתָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶם קַבָּלַת שַׁבָּת שֶׁעַדַיִן הוּא מִבְּעוֹד יוֹם – אֵינוֹ זָקוּק לָהּ. וְכֵן אִם לְאַחַר שֶׁהִדְלִיקָהּ בָּא לְתַקְּנָהּ וְכִבָּה אוֹתָהּ בְּשׁוֹגֵג – אֵינוֹ זָקוּק לָהּ. הָגָה: וְאִם רוֹצֶה לְהַחֲמִיר עַל עַצְמוֹ וְלַחֲזֹר וּלְהַדְלִיקָהּ – אֵין לְבָרֵךְ עָלֶיהָ.

ג. נֵר שֶׁל חֶרֶס שֶׁהִדְלִיק בּוֹ לַיְלָה אַחַת – נַעֲשָׂה יָשָׁן וְאֵין מַדְלִיקִין בּוֹ לַיְלָה אַחֶרֶת, אֶלָּא לוֹקֵחַ חֲדָשִׁים בְּכָל לַיְלָה. וְאִם אֵין לוֹ אֶלָּא יָשָׁן – מַסִּיקוֹ בְּכָל לַיְלָה בְּאוּר. וְנֵר שֶׁל מַתֶּכֶת – אֵינוֹ צָרִיךְ חָדָשׁ; וְשֶׁל זְכוּכִית אוֹ שֶׁל חֶרֶס מְכֻסֶּה – דִּינוֹ כְּמַתֶּכֶת.

ד. אֵין חוֹשְׁשִׁין לַפְּתִילוֹת לְהַחֲלִיפָם, עַד שֶׁתִּכְלֶה.

סִימָן תרעד – שֶׁמֻּתָּר לְהַדְלִיק מִנֵּר לְנֵר

א. מַדְלִיקִין נֵר חֲנֻכָּה מִנֵּר חֲנֻכָּה. וְדַוְקָא לְהַדְלִיק מִזֶּה לָזֶה בְּלֹא אֶמְצָעִי, אֲבָל לְהַדְלִיק מִזֶּה לָזֶה עַל יְדֵי נֵר שֶׁל חוֹל – אָסוּר. וְיֵשׁ מַתִּירִים גַּם בָּזֶה, אֶלָּא אִם כֵּן הוּא בְּעִנְיַן שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּכְבֶּה הַנֵּר שֶׁל חוֹל קֹדֶם שֶׁיַּדְלִיק נֵר אַחֵר שֶׁל חֲנֻכָּה. הָגָה: וְנָהֲגוּ לְהַחֲמִיר בְּנֵרוֹת חֲנֻכָּה שֶׁלֹּא לְהַדְלִיק אֶפִלּוּ מִנֵּר לְנֵר, דְּעִקַּר מִצְוָתוֹ אֵינוֹ אֶלָּא נֵר אֶחָד וְהַשְׁאָר אֵינוֹ לְמִצְוָה כָּל כָּךְ, וְלָכֵן אֵין לְהַדְלִיק זֶה מִזֶּה (הגמ״מ וּמָרְדְּכַי). וְכָל זֶה אֵינוֹ רַק בְּעוֹד שֶׁדּוֹלְקִים לְמִצְוָתָן, אֲבָל אַחַר שֶׁעָבַר זְמַן הַמִּצְוָה – מֻתָּרִים בַּהֲנָאָה, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁמֻּתָּר לְהַדְלִיק מֵהֶן (נ״י הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת).

ב. יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר, שֶׁנֵּר שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת וְשֶׁל שַׁבָּת וְשֶׁל חֲנֻכָּה כֻּלָּם שֶׁל מִצְוָה הֵם וּמֻתָּר לְהַדְלִיק זֶה מִזֶּה. הָגָה: וְהוּא הַדִּין נֵר שֶׁל תַּלְמוּד תּוֹרָה אוֹ נֵר לְחוֹלֶה הַצָּרִיךְ נֵר (נ״י, ה״ק). וּבְעִנְיַן נֵר שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת, עַיֵּן לְעֵיל סִימָן קנ״ד סָעִיף י״ד.

סִימָן תרעה – שֶׁהַדְלָקָה עוֹשָׂה מִצְוָה וְלֹא הַנָּחָה

א. הַדְלָקָה עוֹשָׂה מִצְוָה, וְלֹא הַנָּחָה, שֶׁאִם הָיְתָה מֻנַּחַת בִּמְקוֹמָהּ שֶׁלֹּא לְשֵׁם מִצְוַת חֲנֻכָּה – מַדְלִיקָה שָׁם וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַהֲסִירָהּ וּלְהַנִּיחָהּ לְשֵׁם מִצְוַת חֲנֻכָּה. לְפִיכָךְ, עֲשָׂשִׁית שֶׁהָיְתָה דּוֹלֶקֶת כָּל הַיּוֹם, שֶׁהִדְלִיקָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְמִצְוַת חֲנֻכָּה, לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת מְכַבָּהּ וּמַדְלִיקָהּ לְשֵׁם מִצְוָה; וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ שֶׁיַּדְלִיקֶנָּה בִּמְקוֹם הַנָּחָתָהּ, שֶׁאִם הִדְלִיקָהּ בְּפָנִים וְהוֹצִיאָהּ לַחוּץ, לֹא יָצָא, שֶׁהָרוֹאֶה אוֹמֵר: לְצָרְכּוֹ הוּא מַדְלִיקָהּ; וְכֵן אִם מַדְלִיקָהּ וְאוֹחֲזָהּ בְּיָדוֹ, בִּמְקוֹמָהּ, לֹא יָצָא, שֶׁהָרוֹאֶה אוֹמֵר: לְצָרְכּוֹ הוּא אוֹחֲזָהּ.

ב. יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר, דִּכְיוָן דְּהַדְלָקָה עוֹשָׂה מִצְוָה, צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן שֶׁמֶן בַּנֵּר כְּדֵי שִׁעוּר, קֹדֶם הַדְלָקָה, אֲבָל אִם בֵּרַךְ וְהִדְלִיק וְאַחַר כָּךְ הוֹסִיף שֶׁמֶן עַד כְּדֵי שִׁעוּר, לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ.

ג. אִשָּׁה מַדְלֶקֶת נֵר חֲנֻכָּה, שֶׁאַף הִיא חַיֶּבֶת בָּהּ. אֲבָל אִם הִדְלִיקָהּ חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן, לֹא עָשָׂה כְּלוּם, וְאַף עַל פִּי שֶׁהִנִּיחָהּ גְּדוֹל. וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר, בְּקָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִנּוּךְ, מֻתָּר. הָגָה: וּלְדִידָן דְּכָל אֶחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת מַדְלִיק בִּפְנֵי עַצְמוֹ, קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִנּוּךְ צָרִיךְ לְהַדְלִיק גַּם כֵּן.

שְׂמָאלִי, כְּדֵי לְהַפְנוֹת לְיָמִין; וְכֵן בְּלֵיל ג׳ כְּשֶׁיּוֹסִיף עוֹד אֶחָד סָמוּךְ לִשְׁנֵי נֵרוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, יַתְחִיל בַּנּוֹסָף, וּבוֹ יַתְחִיל הַבְּרָכָה, וְאַחַר כָּךְ יִפְנֶה לְצַד יָמִין, וְכֵן בְּכָל לַיְלָה; נִמְצָא שֶׁתָּמִיד מְבָרֵךְ עַל הַנּוֹסָף שֶׁהוּא מוֹרֶה עַל הַנֵּס, שֶׁהֲרֵי בְּתוֹסֶפֶת הַיָּמִים נִתְוַסֵּף הַנֵּס.

סִימָן תרעו – סֵדֶר הַבְּרָכוֹת וְהַהַדְלָקָה

א. הַמַּדְלִיק בְּלֵיל רִאשׁוֹן מְבָרֵךְ שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת: ׳לְהַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה׳, וְ׳שֶׁעָשָׂה נִסִּים׳, וְ׳שֶׁהֶחֱיָנוּ׳; וְאִם לֹא בֵּרַךְ זְמַן בְּלֵיל רִאשׁוֹן – מְבָרֵךְ בְּלֵיל שֵׁנִי אוֹ כְּשֶׁיִּזְכֹּר.

ב. מִלֵּיל רִאשׁוֹן וְאֵילָךְ מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם: ׳לְהַדְלִיק׳, וְ׳שֶׁעָשָׂה נִסִּים׳. הָגָה: וְיֵרֵךְ כָּל הַבְּרָכוֹת קֹדֶם שֶׁיַּתְחִיל לְהַדְלִיק (מַהֲרִי״ל).

ג. מִי שֶׁלֹּא הִדְלִיק וְאֵינוֹ עָתִיד לְהַדְלִיק בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה, וְגַם אֵין מַדְלִיקִין עָלָיו בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, כְּשֶׁרוֹאֶה נֵר חֲנֻכָּה מְבָרֵךְ: ׳שֶׁעָשָׂה נִסִּים׳, וּבְלֵיל רִאשׁוֹן מְבָרֵךְ גַּם: ׳שֶׁהֶחֱיָנוּ׳, וְאִם אַחַר כָּךְ בְּלֵיל ב׳ אוֹ ג׳ בָּא לְהַדְלִיק, אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ: שֶׁהֶחֱיָנוּ.

ד. אַחַר שֶׁהִדְלִיק, אוֹמֵר: ׳הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ אָנוּ מַדְלִיקִין עַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַנִּסִּים וְעַל הַנִּפְלָאוֹת׳ וְכוּ׳.

ה. יַתְחִיל לְהַדְלִיק בְּלֵיל רִאשׁוֹן בַּנֵּר הַיּוֹתֵר יְמִינִי, וּבְלֵיל ב׳ כְּשֶׁיּוֹסִיף נֵר אֶחָד סָמוּךְ לוֹ, יַתְחִיל וִיבָרֵךְ עַל הַנּוֹסָף, שֶׁהוּא יוֹתֵר

סִימָן תרעז – דִּין אַכְסְנַאי

א. אַכְסְנַאי שֶׁאֵין מַדְלִיקִין עָלָיו בְּבֵיתוֹ, צָרִיךְ לָתֵת פְּרוּטָה לְבַעַל הַבַּיִת לְהִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ בַּשֶּׁמֶן שֶׁל נֵר חֲנֻכָּה. וְאִם יֵשׁ לוֹ פֶּתַח פָּתוּחַ לְעַצְמוֹ, צָרִיךְ לְהַדְלִיק בְּפִתְחוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאוֹתוֹ בַּיִת אֵינוֹ מִיַּחַד אֶלָּא לְשֵׁנָה וְהוּא אוֹכֵל עַל שֻׁלְחַן בַּעַל הַבַּיִת, וְהוּא הַדִּין לְבֶן הָאוֹכֵל אֵצֶל אָבִיו. הָגָה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דִּבְזְמַן הַזֶּה שֶׁמַּדְלִיקִים בִּפְנִים מִמָּשׁ, יַדְלִיק בַּמָּקוֹם שֶׁאוֹכֵל, וְכֵן נָהֲגוּ.

ב. קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִנּוּךְ צָרִיךְ לְהַדְלִיק.

ג. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁמַּדְלִיקִין עָלָיו בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, אִם הוּא בְּמָקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ יִשְׂרָאֵל, מַדְלִיק בִּבְרָכוֹת. הָגָה: כִּי חַיָּב לִרְאוֹת הַנֵּרוֹת (מָרְדְּכַי), וְכֵן נוֹהֲגִין. וַאֲפִלּוּ אִם הוּא אֵצֶל יְהוּדִים וְרוֹאֶה הַנֵּרוֹת, אִם רוֹצֶה לְהַחֲמִיר עַל עַצְמוֹ וּלְהַדְלִיק בִּפְנֵי עַצְמוֹ, מַדְלִיק וּמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם, וְכֵן נוֹהֲגִין (ת״ה וּמַהֲרִי״ל וּתְשׁוּבַת מַהֲרִי״ל סִימָן קמ״ה).

ד. הַנּוֹתָר בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מִן הַשֶּׁמֶן הַצָּרִיךְ לִשְׁעוּר הַדְלָקָה, עוֹשֶׂה לוֹ מְדוּרָה וְשׂוֹרְפוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, שֶׁהֲרֵי הֻקְצָה לְמִצְוָתוֹ. וְאִם

נִתְעָרֵב בְּשֶׁמֶן אַחֵר וְאֵין שִׁשִּׁים לְבַטְּלוֹ, יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאֵין לְהוֹסִיף עָלָיו כְּדֵי לְבַטְּלוֹ.

סִימָן תרעח – נֵר שֶׁל שַׁבָּת קוֹדֵם לְנֵר שֶׁל חֲנֻכָּה

א. מִי שֶׁאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת לִקְנוֹת נֵר חֲנֻכָּה וְנֵר שַׁבָּת, יִקְנֶה נֵר שַׁבָּת מִפְּנֵי שְׁלוֹם בֵּיתוֹ (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רס״ג סָעִיף ג׳). וְאִם יֵשׁ לוֹ לְשֶׁל שַׁבָּת וְאֵין לוֹ לְנֵר חֲנֻכָּה וּלְיַיִן לְקִדּוּשׁ הַיּוֹם, יִקְנֶה לְנֵר חֲנֻכָּה, מִשּׁוּם פִּרְסוּמֵי נִיסָּא. הָגָה: וְהוּא הַדִּין נֵר חֲנֻכָּה קוֹדֵם לַיַּיִן הַבְדָּלָה, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רצ״ו סָעִיף ה׳.

סִימָן תרעט – בְּעֶרֶב שַׁבָּת מַדְלִיקִין נֵר חֲנֻכָּה תְּחִלָּה

א. בְּעֶרֶב שַׁבָּת מַדְלִיקִין נֵר חֲנֻכָּה תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ נֵר שַׁבָּת. הָגָה: וּמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם כְּמוֹ בְּחֹל, אַף עַל פִּי שֶׁמַּדְלִיקִין בְּעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל (ת״ה סִימָן ק״ב).

סִימָן תרפ – שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ הַנֵּרוֹת סָמוּךְ לַפֶּתַח בְּלֵיל שַׁבָּת

א. בְּלֵיל שַׁבָּת צָרִיךְ לִתֵּן שׁוּם דָּבָר, לָחוּץ בֵּין הַנֵּרוֹת לַפֶּתַח, בִּשְׁבִיל הָרוּחַ שֶׁלֹּא יְכַבֶּה הַנֵּרוֹת כְּשֶׁפּוֹתֵחַ אֶת הַדֶּלֶת.

ב. בְּעֶרֶב שַׁבָּת אָסוּר לְקַבֵּעַ הַנֵּרוֹת בַּדֶּלֶת עַצְמָהּ אֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת, וְיֵשׁ מִי שֶׁמַּתִּיר (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רע״ז סָעִיף א׳).

סִימָן תרפא – אֵין מַבְדִּילִין בְּנֵר חֲנֻכָּה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת

א. בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת אֵין מַבְדִּילִין בְּנֵר חֲנֻכָּה, שֶׁאֵין נֶהֱנִים לְאוֹרוֹ, וְאֵין מִתְכַּוְּנִין עַל הַנֵּר עַד שֶׁיֵּאוֹתוּ לְאוֹרוֹ.

ב. מַדְלִיקִין נֵר חֲנֻכָּה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת קֹדֶם הַהַבְדָּלָה. הָגָה: וְכָל שֶׁכֵּן בְּבֵיתוֹ שֶׁמַּדְלִיק וְאַחַר כָּךְ מַבְדִּיל, שֶׁהֲרֵי כְּבָר הִבְדִּיל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת.

סִימָן תרפב – דִּין עַל הַנִּסִּים בַּחֲנֻכָּה

א. כָּל שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אוֹמֵר ׳עַל הַנִּסִּים׳ בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן בִּבְרִכַּת הָאָרֶץ, וּבַתְּפִלָּה בִּבְרִכַּת מוֹדִים; וְאִם לֹא אָמַר – אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רצ״ד סָעִיף ד׳ וְה׳). וּמֵיהוּ, אִם נִזְכַּר בְּאוֹתָהּ בְּרָכָה, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם, אֲפִלּוּ נִזְכַּר בֵּין ׳אַתָּה׳ לְהַשֵּׁם – חוֹזֵר. הָגָה: יֵשׁ אוֹמְרִים כְּשֶׁשָּׁכַח ׳עַל הַנִּסִּים׳ בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן, כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְ׳הָרַחֲמָן׳ יֹאמַר: ׳הָרַחֲמָן יַעֲשֶׂה לָנוּ נִסִּים וְנִפְלָאוֹת כְּשֵׁם שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה, בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ׳ כוּ׳ (כָּל בּוֹ) (וּכְבָר נִתְבָּאֵר סִימָן קפ״ז סָעִיף ד׳).

ב. גַּם בְּמוֹסָף שֶׁל שַׁבָּת וְשֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ צָרִיךְ לְהַזְכִּיר שֶׁל חֲנֻכָּה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מוֹסָף בַּחֲנֻכָּה.

ג. אֵין אוֹמְרִים: ׳כְּשֵׁם שֶׁעָשִׂיתָ׳ וְכוּ׳, אֶלָּא מְסַיֵּם: ׳וְעָשִׂיתָ עִמָּהֶם נִסִּים וּגְבוּרוֹת בַּיָּמִים

הָהֵם בָּעֵת הַזֹּאת׳; וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאוֹמְרִים אוֹתוֹ.

סִימָן תרפג – סֵדֶר הַלֵּל בַּחֲנֻכָּה

א. כָּל שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה גּוֹמְרִין אֶת הַהַלֵּל. הָגָה: וְכָל שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן וְ׳צִדּוּ״ץ׳ וְ׳לַמְנַצֵּחַ׳ וְצִדּוּק הַדִּין, גַּם בְּעֶרֶב חֲנֻכָּה בְּמִנְחָה. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קל״א (מַהֲרִי״ל וּמִנְהָגִים).

סִימָן תרפד – סֵדֶר קְרִיאַת הַתּוֹרָה בַּחֲנֻכָּה

א. קוֹרִין בְּקָרְבְּנוֹת הַנְּשִׂיאִים שֶׁבְּפָרָשַׁת נָשֹׂא, שִׁלְשָׁה בְּכָל יוֹם; וּמַתְחִילִין בִּבְרָכַת כֹּהֲנִים [הָגָה:] וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמַּתְחִילִין ״בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה״ (טוּר), וְכֵן אָנוּ נוֹהֲגִין. **וְקוֹרֵא אוֹתוֹ עִם כֹּהֵן וְלֵוִי, וְיִשְׂרָאֵל קוֹרֵא ״בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן״.** [הָגָה:] וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהַכֹּהֵן קוֹרֵא כָּל אוֹתָהּ הַפָּרָשָׁה עַד ״בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן״, וְהַלֵּוִי וְהַיִּשְׂרָאֵל קוֹרִין ״בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן״ (מִנְהָגִים) וְכֵן נוֹהֲגִין. **בְּיוֹם שֵׁנִי קוֹרֵא כֹּהֵן ״בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי״ עַד ״פַּר אֶחָד בֶּן בָּקָר״, וְלֵוִי עַד ״בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי״, וְיִשְׂרָאֵל חוֹזֵר וְקוֹרֵא: ״בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי״, וְעַל דֶּרֶךְ זֶה בְּכָל יוֹם.** הָגָה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיִּשְׂרָאֵל קוֹרֵא בַּיּוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו, דְּהַיְנוּ ״בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי״, וְכֵן בְּכָל יוֹם; וְכֵן נוֹהֲגִין (הַגָּהוֹת מַיְמוֹנִי פי״ג מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה). **בְּיוֹם שְׁמִינִי** מַתְחִילִין ״בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי״, וְגוֹמְרִין כָּל הַסֵּדֶר, וְקוֹרִין פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה שֶׁל ״בְּהַעֲלוֹתְךָ״ [הָגָה:] וְנוֹהֲגִים לְסַיֵּם ״כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֹרָה״ (מִנְהָגִים).

ב. בְּשַׁבָּת שֶׁמַּחֲנֻכָּה מוֹצִיאִין ב׳ סְפָרִים, בְּאֶחָד קוֹרֵא בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, וּבַשֵּׁנִי קוֹרֵא בְּשֶׁל חֲנֻכָּה, וּמַפְטִיר: ״רָנִּי וְשִׂמְחִי״. וְאִם חָלוּ בּוֹ ב׳ שַׁבָּתוֹת, מַפְטִיר בַּשְּׁנִיָּה בִּמְלָכִים, בַּגְּרוֹת דְּשְׁלֹמֹה. הָגָה: וְאִם חָל חֲתָנָּה בְּשַׁבָּת זוֹ, מַפְטִירִין בְּשֶׁל חֲנֻכָּה (מִנְהָגִים).

ג. אִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ טֵבֵת בְּשַׁבָּת, מוֹצִיאִין ג׳ סְפָרִים, וְקוֹרִין שִׁשָּׁה בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, וּבַשֵּׁנִי קוֹרֵא אֶחָד בְּשֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וּמַתְחִיל: ״וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת״, וּבַשְּׁלִישִׁי קוֹרֵא מַפְטִיר בְּשֶׁל חֲנֻכָּה וּמַפְטִיר: ״רָנִּי וְשִׂמְחִי״. וְאִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּחֹל, מוֹצִיאִין ב׳ סְפָרִים, וְקוֹרִין בְּאֶחָד שִׁלְשָׁה בְּשֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וּבַשֵּׁנִי קוֹרֵא אֶחָד בְּשֶׁל חֲנֻכָּה. וְאִם טָעָה הַחַזָּן וְקָרָא רְבִיעִי בְּשֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אִם לֹא הוֹצִיאוּ סֵפֶר שֵׁנִי אֵין צָרִיךְ לִקְרוֹת יוֹתֵר; אֲבָל אִם הוֹצִיאוּ סֵפֶר שֵׁנִי, מִשּׁוּם פְּגָמוֹ צָרִיךְ לִקְרוֹת חֲמִישִׁי בְּשֶׁל חֲנֻכָּה. הָגָה: וְאִם טָעָה וְהִתְחִיל לִקְרוֹת בְּשֶׁל חֲנֻכָּה צָרִיךְ לְהַפְסִיק לִקְרוֹת בְּשֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ (אַבּוּדְרָהָם הִלְכוֹת בְּרָכוֹת). וְאִם צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל קְרִיאַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ, עַיֵּן לְעֵיל סִימָן ק״מ.

* * *

רש"י

לְמַקָּח וּמִמְכָּר. לְמַאן דְּמַתְנִי לְמִזְבֵּן שַׁעֲוָה – לֵיתִיב לֵיהּ פְּסוֹלְתָא דִּדוּבְשָׁא: אֲבָל עוֹשִׂין מֵהֶן מְדוּרָה. הֶיסֵּק גָּדוֹל, שֶׁאֶחָד מִבַּעִיר חֲבֵירוֹ: לַנֵּר. קרויז"ל: בְּשֶׁמֶן קִיק. שֶׁמֶן שֶׁל עוֹף אֶחָד נוֹתְנִין בַּנֵּר, וְדוֹלֵק: מִשְׁהָא דְּקָאָזֵא. שֶׁמֶן שֶׁעוֹשִׂין מִגַּרְעִינֵי צֶמֶר גֶּפֶן, שְׁקוֹרִין קוטו"ן: קִיקָיוֹן. בְּעֵין אוֹתָהּ שֶׁל יוֹנָה: לְדִידִי חָזֵי לִי. מִין קִיקָיוֹן דְּיוֹנָה: וּמְהַפְּשְׁקֵי רַבָּנַן. בְּבִצְעֵי הַמַּיִם הוּא גָּדֵל: וְעַל פּוּם חַנָּוְתָא מַדְלֵן יָתֵיהּ. עַל פּוּם הַחֲנוּיוֹת מַדְלִין אוֹתוֹ, לְצֵל וּלְרֵיחַ טוֹב: מִפְּרִצִידוֹהִי. מְגַרְעִינָיו: נֵיחִין. שׁוֹכְבִין: בְּרִיחֵי. חוֹלִין: מְסַכְסְכָתָא. כְּמִין סַכִּין פְּגוּמָה מְסַכְסֶכֶת בַּבָּשָׂר, אנמילי"ד בְּלַע"ז. שֶׁאֵין אוֹרוֹ זָקוּף וְנוֹחַ בְּמָקוֹם אֶחָד, אֶלָּא נִדְעָךְ וְקוֹפֵץ. לִישָׁנָא אַחֲרִינָא: מְסַכְסֶכֶת בָּהֶן – אֵינָהּ נִבְנֶסֶת תּוֹךְ הַפְּתִילָה, אֶלָּא סָבִיב מַבְחִיץ, כְּמוֹ "סִיכְסֵכָה אֲבָנָיו", ברואט"ש בְּלַע"ז: שֶׁאֵין נִמְשָׁכִין. וְאֵתֵי לְהַטּוֹת: שֶׁמֶן כָּל שֶׁהוּא. שֶׁמֶן הַנִּיתָּן בְּתוֹכוֹ, מַמְשִׁיכוֹ לְאַחַר הַפְּתִילָה: לְפִי שֶׁאֵין מַדְלִיקִין. בְּעֵינֵיהוּ, וְגָזְרִינַן הָא אַשּׁוּ הָכָא: כָּרֵךְ דָּבָר לַעֲשׂוֹת פְּתִילָה עַל גַּבֵּי דָּבָר שֶׁאֵין מַדְלִיקִין בּוֹ. כְּגוֹן פְּסוֹל פְּתִילוֹת דְּמַתְנִי': קָתָנֵי מִיהָא. בְּדַר"ש מַדְלִיקִין, וְאע"ג דְּאֵגוּז לָא חָזֵי לִפְתִילָה – עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבוֹת שַׁפִּיר דָּמֵי: מַעֲשֶׂה רַב. הוֹאִיל וּמְעִיד שֶׁכָּךְ הָיוּ שֶׁל בֵּית אֲבִיו עוֹשִׂין – הֲלָכָה הִיא: מַאי לָאו לְהַדְלִיק. הָיוּ כּוֹרְכִים שְׁתֵּדְלִיק הַפְּתִילָה עִם הָאֱגוּז: לֹא לְהַקְפּוֹת. לֹא הָיוּ מַדְלִיקִין הָאֱגוּז, אֶלָּא סוֹמֵךְ עָלֶיהָ הַפְּתִילָה לְהַצִּיפָהּ שֶׁלֹּא תִּטְבַּע בַּשֶּׁמֶן. "וַיְצַף הַבַּרְזֶל" מְתֻרְגָּמִינַן "וְקָפָא פַּרְזְלָא" (מְלָכִים ב ו): חֻלֵּב מְהוּתָּךְ. פונד"ר בְּלַע"ז: הֲנֵי מִימְשְׁכֵי בְּעֵינֵיהוּ. אַחַר הַפְּתִילָה, וּבְלֹא תַּעֲרוֹבוֹת שֶׁמֶן נַמֵּי חָזֵי, אֶלָּא דִּגְזוּר רַבָּנַן מְהוּתָּךְ אַשּׁוּ אֵינוֹ מְהוּתָּךְ. הִלְכָךְ בְּעֵינֵיהוּ גּוּפָהּ – גְּזִירָה, וְאֵגוּז נָיקוּם וְנִיגְזוֹר ע"י תַּעֲרוֹבֶת אַשּׁוּ בְּעֵינֵיהוּ! וְהוּא אֲמַר לָהּ. מְפָרֵשׁ מַאי תַּלְמוּדָא, וְהֵיכִי מַשְׁמַע מֵהָאי קְרָא: וְלֹא שֶׁתְּהֵא עוֹלָה כִּבּוּי. וְלֹא שֶׁתְּהֵא צְרִיכָה תִּיקּוּן וְהַשְׁוָיָיה: מִבְּלָאֵי מִכְנְסֵי הַכֹּהֲנִים. מִמִּכְנְסֵי הַכֹּהֲנִים הַבְּלוּאִים: הָיוּ מַפְקִיעִין. קוֹרְעִין וְעוֹשִׂין פְּתִילוֹת בְּשִׁמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, שֶׁהִיא בְּעַזְרַת נָשִׁים: וּמֵהֶמְיָנֵיהֶם. שֶׁל כְּלָאִים הֵם, דִּכְתִיב "וְאֶת הָאַבְנֵט שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן", וְקי"ל: תְּכֵלֶת עַמְרָא הוּא. וְתָנֵי' לְעֵיל לְעִנְיַן שַׁבָּת: הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן שֶׁל צֶמֶר לִפְסוֹל, וְקָתָנֵי: מַדְלִיקִין בָּהֶן בַּמִּקְדָּשׁ! שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה שָׁאנֵי. דְּלָא כְּתִיב לְהַעֲלוֹת בָּהּ, וְלָאו דְּאוֹרַיְיתָא הִיא: מַאי לָאו דִּכְלָאִים. כְּגוֹן אַבְנֵט: כָּבְתָה. נַר חֲנוּכָּה: וְקוּק לָהּ. לְתַקְנָהּ. הִלְכָךְ: צָרִיךְ לְכַתְחִלָּה לַעֲשׂוֹת יָפָה, דִּילְמָא פָּשַׁע וְלֹא מִתְקַן לָהּ: וּמוּתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ. הִלְכָךְ בְּשַׁבָּת אָסוּר, שֶׁמָּא יִטֶּה לְצוֹרֶךְ תַּשְׁמִישׁ: אין

תוספות

למאי נ"מ למקח וממכר – פשיטא ליה להש"ס שהיו מכירין השעוה והעיטרן, כדאמרינן: שעוה – קירותא. לכך קאמר: למאי נ"מ – למקח וממכר, שאם נדר לתת לחבירו שעוה – יתן לו פסולתא דדובשא, ואין יכול לכופו לתקן לו, וכן עיטרן. אבל לעיל דקאמר "מאי לבש – שוכא דארזא" לא קאמר למאי נ"מ – לפי שלא היו מכירין בשם לבש, ומפרש שהוא שוכא דארזא:

מפני שאין נמשכין כו' – שמעתי ממהר"א זצ"ל: ששמע באם שיש רק נר א' בשר בבית – ע"י זה יזכור ולא יטה שאר נרות שבחדר ושבמרתף. ור"ש מקוצי אומר: דבר שיכול לעשות בלא נר בגון להוציא יין מן החבית – מותר להשתמש לאור כל נר (תוספות ישנים):

חלב מהותך וקרבי דגים שנימוחו נותן לתוכן שמן כו' – קרבי דגים לאו היינו שמן דגים, דשמן דגים שרי ליה מתני' בעניה (לקמן דף כד:): **שמחת** בית השואבה שאני – תימה: היכי שרי להדליק? והא לאו צורך קרבן הוא?! ואמר בפ"ב דקידושין (דף נד. ושם): בגדי כהונה שבלו – מועלין בהן! ודוחק לומר: לב ב"ד מתנה עליהן, דמה צורך יש להן להתנות בשביל זה? – ונראה לר"י: דהואיל ולבבוד הקרבן היו עושין, דכתיב "ושאבתם מים בששון" (ישעיה יב) – צורך קרבן חשוב ליה. והא דאמר (סוכה פ"ה דף נג.): בוררת אשה חטין לאור בית השואבה – לא שהיתה בוררת, אלא שהיתה יכולה לברור. ומיהו: בירושלמי דייק מהכא דקול ומראה וריח אין בהן משום מעילה. ושקוה לר"י: מאי פריך ממכנסי הכהנים, הלא היה בהן פשתן, דכתיב "תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר" (שמות כח) וטוב לפתילה, דהוי כברך דבר שמדליקין בו ע"ג דבר שאין מדליקין בו, ובשבת הוא דאסור – שמא ידליק בעניה, אבל במקדש לא שייכא הך גזירה! ונראה לר"י: דבין שאין מן הפשתן אלא רביע – בטל בשאר מינים, והוי כאילו אין בו פשתן כלל:

ומותר להשתמש לאורה. וא"ת: מנא ליה לרבא דסבר רב הונא דמותר להשתמש לאורה? דילמא הא דאמר "אין מדליקין בשבת" – משום דסבר: כבתה זקוק לה, ואין

לְמַאי נָפְקָא מִינָּהּ? – לְמִקַּח וּמִמְכָּר. ת"ר: כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ "אֵין מַדְלִיקִין בָּהֶן בַּשַּׁבָּת" אֲבָל עוֹשִׂין מֵהֶן מְדוּרָה, בֵּין לְהִתְחַמֵּם בְּנֶגְדָּהּ בֵּין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ, בֵּין ע"ג קַרְקַע בֵּין עַל גַּבֵּי כִּירָה, וְלֹא אָמְרוּ אֶלָּא לַעֲשׂוֹת מֵהֶן פְּתִילָה לַנֵּר בִּלְבַד. "וְלֹא בְּשֶׁמֶן קִיק וְכוּ'". מַאי שֶׁמֶן קִיק? – אָמַר שְׁמוּאֵל: שְׁאֵילְתִּינְהוּ לְכָל נְחוּתֵי יַמָּא וַאֲמָרוּ לִי: עוֹף אֶחָד יֵשׁ בִּכְרֵכֵי הַיָּם וְקִיק שְׁמוֹ. רַב יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה אָמַר: מִשְׁהָא דְּקָאָזֵא. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: קִיקָיוֹן דְּיוֹנָה. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: לְדִידִי חָזֵי לִי קִיקָיוֹן דְּיוֹנָה, וְלִצְלוֹלֵיבָא דָּמֵי, וּמְהַפְּשְׁקֵי רַבָּנַן, וְעַל פּוּם חָנוּתָא מַדְלֵן יָתֵיהּ, וּמְפַרְצִידוֹהִי עֲבְדֵי מִשְׁהָא, וּבְעַנְפּוֹהִי נַיְחָן כָּל בְּרִיחֵי דְּמַעְרָבָא. אָמַר רַבָּה: פְּתִילוֹת שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים "אֵין מַדְלִיקִין בָּהֶן בַּשַּׁבָּת" – מִפְּנֵי שֶׁהָאוּר מְסַכְסֶכֶת בָּהֶן, שְׁמָנִים שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים "אֵין מַדְלִיקִין בָּהֶן" – מִפְּנֵי שֶׁאֵין נִמְשָׁכִין אַחַר הַפְּתִילָה. בְּעָא מִינֵּיהּ אַבַּיֵי מֵרַבָּה: שְׁמָנִים שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים אֵין מַדְלִיקִין בָּהֶן בַּשַּׁבָּת, מַהוּ שֶׁיִּתֵּן לְתוֹכָן שֶׁמֶן כָּל שֶׁהוּא וְיַדְלִיק? מִי גָּזְרִינַן דִּילְמָא אָתֵי לְאַדּוֹלֵי בְּעֵינֵיהוּ, אוֹ לָא? – א"ל: אֵין מַדְלִיקִין. – מַאי טַעְמָא; – לְפִי שֶׁאֵין מַדְלִיקִין. אִיתְּמַר: כָּרַךְ דָּבָר שֶׁמַּדְלִיקִין בּוֹ ע"ג דָּבָר שֶׁאֵין מַדְלִיקִין בּוֹ – אֵין מַדְלִיקִין בּוֹ. (אָמַר) רשב"ג: שֶׁל בֵּית אַבָּא הָיוּ כּוֹרְכִין פְּתִילָה עַל גַּבֵּי אֱגוּז וּמַדְלִיקִין. קָתָנֵי מִיהַת "מַדְלִיקִין" – א"ל: אַדְּמוֹתַבְתְּ לִי מִדְּרשב"ג – סַיְּעִינְהוּ מִדְּתַנָּא קַמָּא! – הָא לָא קַשְׁיָא, מַעֲשֶׂה רַב. מ"מ קַשְׁיָא! מַאי לָאו – לְהַדְלִיק? – לֹא, לְהַקְפּוֹת. – אִי לְהַקְפּוֹת! – מ"ט דת"ק? – כּוּלָּהּ רשב"ג הִיא, וְחַפּוּרֵי מִיחַפְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: כָּרַךְ דָּבָר שֶׁמַּדְלִיקִין בּוֹ ע"ג דָּבָר שֶׁאֵין מַדְלִיקִין בּוֹ – אֵין מַדְלִיקִין בּוֹ. בד"א – לְהַדְלִיק, אֲבָל לְהַקְפּוֹת – מוּתָּר, בְּרוּנָא אָמַר רַב: חֵלֶב מְהוּתָּךְ וְקִרְבֵי דָּגִים שֶׁנִּמּוֹחוּ, אָדָם נוֹתֵן לְתוֹכוֹ שֶׁמֶן כָּל שֶׁהוּא וּמַדְלִיק! – הָנֵי מִימְשְׁכֵי בְּעֵינֵיהוּ, וְהָנֵי – לָא מִימְשְׁכֵי בְּעֵינֵיהוּ וּגְזוּרוּ רַבָּנַן עַל חֵלֶב מְהוּתָּךְ מִשּׁוּם חֵלֶב שֶׁאֵינוֹ מְהוּתָּךְ, וְעַל קִרְבֵי דָּגִים שֶׁנִּמּוֹחוּ מִשּׁוּם קִרְבֵי דָּגִים שֶׁלֹּא נִמּוֹחוּ. – וְלִיגְזוֹר נַמִי חֵלֶב מְהוּתָּךְ וְקִרְבֵי דָּגִים שֶׁנִּמּוֹחוּ שֶׁנָּתַן לְתוֹכָן שֶׁמֶן, מִשּׁוּם חֵלֶב מְהוּתָּךְ וְקִרְבֵי דָּגִים שֶׁנִּמּוֹחוּ שֶׁלֹּא נָתַן לְתוֹכָן שֶׁמֶן. –)הֵיא גּוּפָהּ גְּזֵירָה, וַאֲנַן נֵיקוּם וְנִיגְזוֹר גְּזֵירָה לְגְזֵירָה? תָּנֵי רָמֵי בַּר חָמָא: פְּתִילוֹת וּשְׁמָנִים שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים אֵין מַדְלִיקִין בָּהֶן בַּשַּׁבָּת – אֵין מַדְלִיקִין בָּהֶן בְּמִקְדָּשׁ, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱ' "לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד". הוּא תָּנֵי לָהּ: וְהוּא אֲמַר לָהּ: כְּדֵי שֶׁתְּהֵא שַׁלְהֶבֶת עוֹלָה מֵאֵילֶיהָ, וְלֹא שֶׁתְּהֵא עוֹלָה עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר. תְּנַן: מִבְּלָאֵי מִכְנְסֵי כֹּהֲנִים וּמֵהֶמְיָנֵיהֶם הָיוּ מַפְקִיעִין, וּמֵהֶן מַדְלִיקִין! – שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה שָׁאנֵי. ת"ש, דְּתָנֵי רַבָּה בַּר מַתָּנָה: בִּגְדֵי כְהוּנָּה שֶׁבָּלוּ מַפְקִיעִין אוֹתָן, וּמֵהֶן הָיוּ עוֹשִׂין פְּתִילוֹת לַמִּקְדָּשׁ. מַאי לָאו דִּכְלָאִים? – לָא, דִּבְוּץ. אָמַר רַב הוּנָא: פְּתִילוֹת וּשְׁמָנִים שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים אֵין מַדְלִיקִין בָּהֶן בַּשַּׁבָּת – אֵין מַדְלִיקִין בָּהֶן בַּחֲנוּכָּה, בֵּין בַּשַּׁבָּת בֵּין בַּחוֹל. אֲמַר רָבָא: מַאי טַעְמָא דְּרַב הוּנָא – קָסָבַר: כְּבָתָה זָקוּק לָהּ, וּמוּתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ. וְרַב חִסְדָּא אָמַר: מַדְלִיקִין בָּהֶן בַּחוֹל, אֲבָל לֹא בַּשַּׁבָּת, קָסָבַר: כְּבָתָה זָקוּק לָהּ, וּמוּתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ. וְרַב חִסְדָּא אָמַר: מַדְלִיקִין בָּהֶן בַּחוֹל, אֲבָל לֹא בַּשַּׁבָּת, קָסָבַר: כְּבָתָה

אין

כאן מתחיל סוגיא דחנוכה

מַתְנָה: בִּגְדֵי כְהוּנָּה שֶׁבָּלוּ מַפְקִיעִין אוֹתָן, וּמֵהֶן הָיוּ עוֹשִׂין פְּתִילוֹת לַמִּקְדָּשׁ. מַאי לָאו דִּכְלָאִים? – לָא, דִּבְוּץ. אָמַר רַב הוּנָא: פְּתִילוֹת וּשְׁמָנִים שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים אֵין מַדְלִיקִין בָּהֶן בַּשַּׁבָּת – אֵין מַדְלִיקִין בָּהֶן בַּחֲנוּכָּה, בֵּין בַּשַּׁבָּת בֵּין בַּחוֹל. אֲמַר רָבָא: מַאי טַעְמָא דְּרַב הוּנָא – קָסָבַר: כְּבָתָה זָקוּק לָהּ, וּמוּתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ. וְרַב חִסְדָּא אָמַר: מַדְלִיקִין בָּהֶן בַּחוֹל, אֲבָל לֹא בַּשַּׁבָּת, קָסָבַר: כְּבָתָה

אֵין זָקוּק לָהּ. הִלְכָךְ בְּחוֹל שָׁרֵי: וְאֲסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ. שֶׁיִּהֵא נִיכָּר שֶׁהוּא נֵר מִצְוָה, וְלֹיבָא לְמֵיחַשׁ לְהַטְיָיהּ: וְלָא קָבְלָהּ. שֶׁלֹּא חָשְׁבוּ לִסְמוֹךְ עַל דְּבָרָיו: **אִי זְבַאי.** אִילּוּ הָיִיתִי זוֹכֶה לְלוֹמְדָהּ הָיִיתִי גּוֹרְסָהּ כְּשֶׁשְּׁמַעְתֵּיהּ רִאשׁוֹן: **גִּירְסָא** דִּינְקוּתָא. מִתְקַיֶּים יוֹתֵר מִשֶּׁל זְקֵנָה: לְשִׁיעוּרָהּ. שֶׁיִּהֵא בָּהּ שֶׁמֶן כְּשִׁיעוּר הַזֶּה, וּמִידוֹ, אִם בְּבָתָּה – אֵין זָקוּק לָהּ: רַגְלָא דְּתַרְמוֹדַאֵי. שֵׁם אוּמָּה, מְלַקְּטֵי עֵצִים דַּקִּים, וּמְתַעְבְּרִין בַּשּׁוּק עַד שֶׁהוֹלְכִים בְּנֵי הַשּׁוּק לְבָתֵּיהֶם מִשֶּׁחֲשֵׁכָה וּמַבְעִירִים בְּבָתֵּיהֶם אוֹר, וּכְשֶׁצְּרִיכִין לְעֵצִים – יוֹצְאִים וְקוֹנִין מֵהֶן: **נֵר אִישׁ וּבֵיתוֹ.** נֵר אֶחָד בְּכָל לַיְלָה. וְאִישׁ וְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ סָגִי לְהוּ בְּנֵר אֶחָד: וְהַמְּהַדְּרִין. אַחַר הַמִּצְוֹת – עוֹשִׂין נֵר אֶחָד בְּכָל לַיְלָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת: **כְּנֶגֶד יָמִים הַנִּכְנָסִים.** הָעֲתִידִים לָבֹא: **יָמִים הַיּוֹצְאִין.** שֶׁיָּצְאוּ כְּבָר, וְזֶה שֶׁהוּא עוֹמֵד בּוֹ נִמְנֶה עִם הַיּוֹצְאִין: **פָּרֵי הֶחָג.** מִתְעַטְּפִים וְהוֹלְכִים, בְּקֻרְבָּנוֹת דְּפָרָשַׁת פִּנְחָס: **מַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וְאֵין מוֹרִידִין.** מִקְּרָא יָלְפִינַן לָהּ, בְּמִנְחוֹת בְּפֶרֶק "שְׁתֵּי הַלֶּחֶם" (דף צט.): **מַבְחוּין.** מֹשׁוּם פְּרִסּוּמֵי נִיסָּא. וְלֹא בְּרֹאשׁ אֶלָּא בַּחֲצֵרוֹ, שֶׁבְּתוֹכָהּ הָיוּ פְּתוּחִין לְחָצֵר: **וְאם** הָיָה דַּר בַּעֲלִיָּיה. שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם בַּחֲצֵרוֹ לְהַנִּיחָהּ שָׁם: **מַנִּיחָהּ.** מִבִּפְנִים, כְּנֶגֶד חַלּוֹן הַסָּמוּךְ לִרְה"ר: **הַפַּנָּה.** שֶׁהִיא לָהֶם לְפַרְסֵיים חוֹק בְּיוֹם אִידָּם שֶׁלֹּא יַבְעִירוּ נֵר אֶלָּא בְּבֵית ע"ז שֶׁלָּהֶם, כִּדְאָמְרִינַן בְּגִיטִּין (פ"ב דף יז): **נֵר אַחֶרֶת.** לַעֲשׂוֹת הַיכֵר לַדָּבָר: **וְאִי אִיכָּא מְדוּרָה.** אֵשׁ, לֹא צָרִיךְ נֵר אַחֶרֶת, לְפִי שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹר הַמְּדוּרָה, וְיֵשׁ הֵיכֵּרָא שֶׁהַנֵּר שֶׁל מִצְוָה הִיא: **וְאִי אָדָם חָשׁוּב הוּא.** שֶׁאֵינוֹ רָגִיל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹר הַמְּדוּרָה: צָרִיךְ נֵר אַחֶרֶת. דְּאִי לָא – לָא הֲוֵי הֵיכֵּר: **מַאי חֲנוּכָּה.** עַל אֵיזֶה נֵס קָבְעוּהָ: **בְּחוֹתָמוֹ.** בְּהֶצְעֲנַע, וְחָתוּם בְּטַבַּעְתּוֹ, וְהִכִּיר שֶׁלֹּא נָגְעוּ בּוֹ: ה"ג: **וַעֲשָׂאוּם יָמִים טוֹבִים בְּהַלֵּל וְהוֹדָאָה.** לֹא שֶׁאֲסוּרִין בִּמְלָאכָה, שֶׁלֹּא נִקְבְּעוּ אֶלָּא לִקְרוֹת הַלֵּל וְלוֹמַר "עַל הַנִּסִּים" בְּהוֹדָאָה: גַּ"ן. נִיצּוֹץ, אישטינצילי"ש: **פַּטִּישׁ.** קוֹרְנָס גָּדוֹל שֶׁל נַפָּחִים: **בַּעַל גָּמָל חַיָּיב.** שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לְהַגְדִּיל בַּחֲבִילָתוֹ שֶׁתִּכָּנֵס לַחֲנוּת: **בְּנֵר חֲנוּכָּה פָּטוּר.** חֲנָנִי, שֶׁבִּרְשׁוּת פִּירְסוּם מִצְוָה הִנִּיחָהּ שָׁם: **זאת אוֹמֶרֶת.** הָא דְּקָתָנֵי "בְּנֵר חֲנוּכָּה פָּטוּר": פסולה

אֵין זָקוּק לָהּ, וּמוּתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ. א"ר יִרְמְיָה אָמַר רַב מַתָּנָה, וְאָמְרִי לָהּ א"ר יִרְמְיָה אָמַר רַב: פִּתִּילוֹת וּשְׁמָנִים שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים אֵין מַדְלִיקִין בָּהֶן בַּשַּׁבָּת – מַדְלִיקִין בָּהֶן בַּחֲנוּכָּה, בֵּין בַּחוֹל בֵּין בַּשַּׁבָּת. א"ר יִרְמְיָה: מַאי טַעְמָא דְּרַב – קָסָבַר: בָּבְתָּה אֵין זָקוּק לָהּ, וְאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ. אָמְרוּהָ רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּאַבַּיֵי מִשְׁמֵיהּ דְּר' יִרְמְיָה וְלָא קִיבְּלָהּ. כִּי אֲתָא רָבִין, אָמְרוּהָ רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּאַבַּיֵי מִשְׁמֵיהּ דְּר' יוֹחָנָן וְקִיבְּלָהּ. אָמַר: אִי זַבַּאי גְּמִירְתֵּיהּ לִשְׁמָעֲתֵיהּ מֵעִיקָּרָא. – וְהָא גְּמָרָהּ! נָפְקָא מִינָּהּ לְגִירְסָא דִּינְקוּתָא. וְכָבְתָה אֵין זָקוּק לָהּ? וּרְמִינְהוּ: מְצָוָתָהּ מִשְׁתִּשְׁקַע הַחַמָּה עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק. מַאי לָאו, דְּאִי כָּבְתָה הֲדַר מַדְלִיק לָהּ?! לָא, דְּאִי לָא אַדְלִיק – מַדְלִיק. וְא"נ: לְשִׁיעוּרָהּ. "עַד שֶׁתִּכְלֶה רֶגֶל מִן הַשּׁוּק", – וְעַד כַּמָּה? – אֲמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אֲמַר ר' יוֹחָנָן: עַד דִּכְלָיָא רִיגְלָא דְּתַרְמוֹדַאֵי. ת"ר: מְצָוָת חֲנוּכָּה נֵר אִישׁ וּבֵיתוֹ. וְהַמְהַדְּרִין – נֵר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְהַמְהַדְּרִין מִן הַמְהַדְּרִין, ב"ש אוֹמְרִים: יוֹם רִאשׁוֹן מַדְלִיק שְׁמֹנָה, מִכָּאן וְאֵילָךְ פּוֹחֵת וְהוֹלֵךְ; וב"ה אוֹמְרִים: יוֹם רִאשׁוֹן מַדְלִיק אַחַת, מִכָּאן וְאֵילָךְ מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ. אָמַר עוּלָּא: פְּלִיגִי בָּהּ תְּרֵי אֲמוֹרָאֵי בְּמַעֲרָבָא, ר' יוֹסֵי בַּר אָבִין וְר' יוֹסֵי בַּר זְבִידָא, חַד אָמַר: טַעְמָא דְּב"ש – כְּנֶגֶד יָמִים הַנִּכְנָסִין, וְטַעְמָא דְּב"ה – כְּנֶגֶד יָמִים הַיּוֹצְאִין. וְחַד אָמַר: טַעְמָא דְּב"ש – כְּנֶגֶד פָּרֵי הֶחָג, וְטַעְמָא דְּב"ה – כְּנֶגֶד פָּרֵי הַחַג. וְאִין מוֹרִידִין. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה א"ר יוֹחָנָן: שְׁנֵי זְקֵנִים הָיוּ בְּצִידָן, אֶחָד עָשָׂה כְּב"ש וְאֶחָד עָשָׂה כְּדִבְרֵי ב"ה, זֶה נוֹתֵן טַעַם לְדָבָרָיו – כְּנֶגֶד פָּרֵי הֶחָג, וְזֶה נוֹתֵן טַעַם לְדָבָרָיו – דְּמַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וְאֵין מוֹרִידִין. ת"ר: נֵר חֲנוּכָּה מִצְוָה לְהַנִּיחָהּ עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ מִבַּחוּץ. אִם הָיָה דָּר בַּעֲלִיָּיה – מַנִּיחָהּ בַּחַלּוֹן הַסָּמוּכָה לִרְה"ר. וּבְשָׁעַת הַסַּכָּנָה – מַנִּיחָהּ עַל שֻׁלְחָנוֹ, וְדַיּוֹ. אֲמַר רָבָא: צָרִיךְ נֵר אַחֶרֶת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָהּ. וְאִי אִיכָּא מְדוּרָה – לָא צְרִיךְ, וְאִי אָדָם חָשׁוּב הוּא, אע"ג דְּאִיכָּא מְדוּרָה – צָרִיךְ נֵר אַחֶרֶת. מַאי חֲנוּכָּה? דְּתָנוּ רַבָּנַן: בְּכ"ה בְּכִסְלֵיו יוֹמֵי דַּחֲנוּכָּה תְּמָנְיָא אִינּוּן, דְּלָא לְמִסְפַּד בְּהוֹן וּדְלָא לְהִתְעַנּוֹת בְּהוֹן. שֶׁכְּשֶׁנִּכְנְסוּ יְוָונִים לַהֵיכָל טִמְּאוּ כָּל הַשְּׁמָנִים שֶׁבַּהֵיכָל, וּכְשֶׁגָּבְרָה מַלְכוּת בֵּית חַשְׁמוֹנַאי וְנִצְּחוּם, בָּדְקוּ וְלֹא מָצְאוּ אֶלָּא פַּךְ אֶחָד שֶׁל שֶׁמֶן שֶׁהָיָה מוּנָּח בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, וְלֹא הָיָה בּוֹ אֶלָּא לְהַדְלִיק יוֹם אֶחָד, נַעֲשָׂה בּוֹ נֵס וְהִדְלִיקוּ מִמֶּנּוּ שְׁמוֹנָה יָמִים. לְשָׁנָה אַחֶרֶת קָבְעוּם וַעֲשָׂאוּם יָמִים טוֹבִים בְּהַלֵּל וְהוֹדָאָה)תְּנַן הָתָם: גִּיעַ הַיּוֹצֵא מִתַּחַת הַפַּטִּישׁ וְיָצָא וְהוּזִיק – חַיָּיב. גָּמָל שֶׁטָּעוּן פִּשְׁתָּן, וְהוּא עוֹבֵר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְנִכְנְסָה פִּשְׁתָּנוֹ לְתוֹךְ הַחֲנוּת וְדָלְקָה בְּנֵרוֹ שֶׁל חֲנָנִי, וְהִדְלִיק אֶת הַבִּירָה – בַּעַל הַגָּמָל חַיָּיב. הִנִּיחַ חֲנָנִי אֶת נֵרוֹ מִבַּחוּץ – חֲנָנִי חַיָּיב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּנֵר חֲנוּכָּה פָּטוּר. אָמַר רָבִינָא (מִשּׁוּם דְּרַבָּה), זֹאת אוֹמֶרֶת: מְנֵר חֲנוּכָּה מִצְוָה לַהֲנִיחָהּ בְּתוֹךְ עֶשָׂרָה. דְּאִי ס"ד לְמַעְלָה מֵעֶשָׂרָה – לֵימָא לֵיהּ: הָיָה לְךָ לְהַנִּיחַ לְמַעְלָה מִגָּמָל וְרוֹכְבוֹ! – וְדִילְמָא: אִי מִיטְרְחָא לֵיהּ טוֹבָא אָתֵי לְאִימְנוֹעֵי מִמִּצְוָה. אָמַר רַב כָּהֲנָא, דָּרַשׁ רַב בַּר נָתָן בַּר מַנְיוֹמִי מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי תַּנְחוּם:

ואין יכול להדליק בשבת. וי"ל: דא"כ לא הוה צריך ליה למימר "בין בחול בין בשבת" – כיון דחד טעמא הוא, אלא ה"ל למימר: "אין מדליקין" סתם. מדקאמר "בין בחול בין בשבת" – ש"מ שעוד יש טעם אחר בשבת שלא להדליק, לבד מטעם חול. והיינו – שמא יטה. וא"ב סבר: דמותר להשתמש לאורה. ומידו, רב דקאמר "מדליקין בין בחול בין בשבת", לא היה מצי למימר מדליק סתם – דה"א דוקא בחול, אבל בשבת – אין מדליקין, שמא יטה. דבסתמא לא הייתי אומר ששום אדם יחמיר לאסור להשתמש לאורה. וכן הלכתא: דנר חנוכה אסור להתשמש לאורה כרב וכר' יוחנן, ואביי נמי קיבלה, ורב יוסף נמי משמע לקמן דס"ל הכי. ובכתבה – אין זקוק לה, דכולהו סבירא להו הכי.

ורב הונא – יחיד הוא, ולית הלכתא כוותיה:

דאי לא אדליק מדליק – אבל מכאן ואילך – עבר הזמן. אומר הר"י פורת: דיש ליזהר ולהדליק בלילה מיד, שלא יאחר יותר מדאי. ומ"מ: אם איחר – ידליק מספק. דהא משני שינויי אחרינא. ולר"י נראה: דעתה אין לחוש מתי ידליק, דאנו אין לנו היכרא אלא לבני הבית – שהרי מדליקין מבפנים:

והמהדרין מן המהדרין – נראה לר"י: דב"ש וב"ה לא קיימי אלא אנר איש וביתו, שכן יש יותר הידור – דאיכא היכרא בשמוסיף והולך או מחסר, שהוא בנגד ימים הנכנסים או היוצאים. אבל אם עושה נר לכל אחד, אפי' יוסיף מכאן ואילך – ליכא היכרא, שיסברו שכך יש בני אדם בבית: **מצוה** להניחה על פתח ביתו מבחוץ – ומיירי דליכא חצר, אלא בית עומד סמוך לרה"ר. אבל אם יש חצר לפני הבית – מצוה להניח על פתח חצר, דאמר לקמן: חצר שיש לה ב' פתחים צריכה ב' נרות. ואמרי' נמי: נר שיש לה שני פיות – עולה לשני בני אדם. משמע: לשני בתים, ואם היו מניחים על פתחי בתיהם – היה לזה מימין ולזה משמאל! אבל אי מניחים על פתח החצר אתי שפיר: **ובשעת** הסכנה – נראה לר"י: דהיינו מכי אתו חברי לבבל, כדאמר בפ' "בירה" (לקמן דף מה. ושם): מהו לטלטל שרגא דחנוכתא מקמי חברי בשבתא. וא"ת: דעל השלחן נמי יקחו אותה, כדאמר בגיטין (דף יז.): רבה בר בר חנה חלש, אתא חברא שקל שרגא מקמייהו! – וי"ל: דאין רגילות ב"ב לחפש בבתים:

שהיה מונח בחותמו של כ"ג – אם כבר גזרו על הגוים להיות כובים (נדה פ"ד דף לד.) צ"ל שהיה מונח בחותם בקרקע, שלא הסיטו הכלי:

רש"י

פְּסוֹלָה. דְּלָא שָׁלְטָא בְּהּ עֵינָא לְמַעְלָה מִכ' אַמָּה, וְלֵיכָּא פַּרְסוּמֵי נִיסָּא: כְּסוּפָּה וּכְמָבוֹי. דְּתָנֵן בְּהוּ בְּהֶדְיָא בְּעֵירוּבִין וּמַסֶּכֶת סוּכָּה דְּפַסְילֵי: מְצָוָה לְהַנִּיחָהּ. בְּחָצֵר אוֹ בְּרֹאשׁ"ר בַּטֶּפַח הַסָּמוּךְ לְפֶתַח, שֶׁאִם יִרְחִיקֶנּוּ לְהַלָּן מִן הַפֶּתַח – אֵינוֹ נֵיכָּר שֶׁבעה"ב הִנִּיחוֹ שָׁם: מִיָּמִין. בִּכְנִיסָתוֹ לְבֵיתוֹ לְיָמִין: מְזוּזָה. קי"ל דִּבְיָמִין, דִּכְתִיב 'בֵּיתֶךָ' – דֶּרֶךְ בִּיאָתְךָ, וְכִי עָקַר אֱינָשׁ – כַּרְעֵיהּ דְּיָמִינָא עָקַר בְּרִישָׁא*:

לְחַרְצוֹת. לִמְנוֹת: בַּמֶּה שֶׁשָּׁפַךְ. בְּיָדוֹ שֶׁשָּׁפַךְ בָּהּ, וְלֹא בְּרַגְלוֹ: נוֹיֵי סוּכָּה. פֵּירוּשׁ שֶׁתּוֹלִין בָּהּ לְנוֹי: מָרִיהּ דְּאַבְרָהָם. לְשׁוֹן תְּמִיָּה הוּא: תָּלֵי. סוּכָּה דְּתָנֵיָא בְּבָרַיְיתָא בְּהֶדְיָא, כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזֵיל: בְּדִלָּא תָּנֵיָא. בְּנֵר חֲנוּכָּה, דְּמִימְרָא דְּרַב אַסִי הוּא, וְאֵינוֹ בְּרַיְיתָא: וְעַמָּרָה בְּקַרְמִים. פְּאֵרָהּ בִּירִיעוֹת שֶׁל צְבָעִים, שֶׁקּוֹרִין אוברי"ץ: הִתְנָה עֲלֵיהֶן. בְּמַסֶּ' בֵּיצָה (דף ל:) אוֹקִימְנָא בְּאוֹמֵר "אֵינִי בּוֹדֵל מֵהֶן כָּל בֵּין הַשִּׁמָּשׁוֹת שֶׁל קִידּוּשׁ יו"ט רִאשׁוֹן" – דְּלֹא חָל עֲלֵיהוּ קְדוּשָׁה כְּלָל. אֲבָל תְּנַאי אַחַר – אֵינוֹ מוֹעִיל: אֲבוּהֶן דִּכּוּלְּהוּ. שֶׁיִּלְמְדוּ כּוּלָּן מִמֶּנּוּ: דָּם. כִּיסּוּי הַדָּם. דְּנָפְקָא לָן מִקְּרָא "וְשָׁפַךְ וְכִסָּה", וּמְפָרֵשׁ בָּהּ טַעְמָא: שֶׁלֹּא יְהֵא מְצוּיִן בְּזוּיִין עָלָיו: מִגַּר לְגַר. דְּחַנּוּכָּה, כְּדִמְפָרֵשׁ טַעְמָא לְקַמָּיהּ: מַתִּירִין. לְהַטִּיל צֵיצִית מִטַּלִּית יָשָׁן לְטַלִּית חָדָשׁ, וּבְמָנְחוֹת מְפָרֵשׁ טַעְמָא דְּמַאן דְּאָסַר: הָלְכָךְ כַּר"ש. דְּאָמַר: דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין – מוּתָּר, וְאע"ג דְּקָעָבִיד חָרִיץ, וְהָוֵי תּוֹלְדָה דְּחוֹרֵשׁ אוֹ בּוֹנֶה. וּמְשׁוּם דְּהֵילְכְתָא *כְּרַב בְּאֵיסּוּרֵי כְּבוֹלֵיהּ תַּלְמוּדָא בַּר מְהָנֵי תִּלְת – נָקְטִינַן: גַּבֵּי הֲדָדֵי: כָּל מִילֵּי דְּמַר. רַבָּה בַּר נַחְמָנִי: לַעֲשׂוֹת חָרִיץ גַּרְסִינַן: מַעֲמָא דְּרַב. מִגַּר לְגַר – מִשּׁוּם בִּיזּוּי מִצְוָה, שֶׁמִּדְּלִיק קֵיסָם שֶׁאֵינָהּ מִן הַמְּצוָה מִגֵּר שֶׁל מִצְוָה, וּמִמֶּנּוּ מִדְּלִיק הַשְּׁאר: אַבְּחוּשֵׁי. דְּמֵיחֲזֵי כְּמַאן דְּשָׁקֵיל נְהוֹרָא, וְשׁוֹאֵב קְצַת מִלְּחְלוּחִית שֶׁמְּנוֹ: מִשְׁרָנָא לִשְׁרָנָא. מַבִּיא נֵר אֶצֶל נֵר, וּשְׁתֵּיהֶן שֶׁל מִצְוָה, וְלֹא בְּקֵיסָם:

מעשר

נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה שֶׁהִנִּיחָהּ לְמַעְלָה מִכ' אַמָּה – פְּסוּלָה, בְּסוּכָּה וּכְמָבוֹי. וְאָמַר רַב פָּפָּא, דָּרַשׁ רַב נָתָן בַּר מְנְיוּמֵי מִמִּשְׁמֵיהּ דְּרַב תַּנְחוּם: מַאי דִּכְתִיב "וְהַבּוֹר רֵק אֵין בּוֹ מָיִם". מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱ' "וְהַבּוֹר רֵק" אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁאֵין בּוֹ מַיִם? אֶלָּא מַה ת"ל "אֵין בּוֹ מָיִם" – מַיִם אֵין בּוֹ, אֲבָל נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים יֵשׁ בּוֹ. אָמַר רַבָּה: נֵר חֲנוּכָּה מִצְוָה לְהַנִּיחָהּ בְּטֶפַח הַסָּמוּכָה לַפֶּתַח. וְהֵיכָא מַנַּח לֵיהּ? רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא אָמַר: מִימִין, רַב שְׁמוּאֵל מִדְּפִתְּחֵי אָמַר: מִשְּׂמֹאל. וְהִילְכְתָא – מִשְּׂמֹאל, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נֵר חֲנוּכָּה מִשְּׂמֹאל וּמְזוּזָה מִימִין. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אַסִי (אָמַר רַב): אָסוּר לְהַרְצוֹת מָעוֹת בְּנֵגֶד נֵר חֲנוּכָּה. כִּי אָמְרִיתָהּ קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, אָמַר לִי: וְכִי נֵר קְדוּשָׁה יֵשׁ בָּהּ! מַתְקִיף לָהּ רַב יוֹסֵף: וְכִי דָּם קְדוּשָׁה יֵשׁ בּוֹ? דִּתְנַיָא: "וְשָׁפַךְ וְכִסָּה" – בַּמֶּה שֶׁשָּׁפַךְ יְכַסֶּה, שֶׁלֹּא יְכַסֶּנּוּ בָּרֶגֶל, שֶׁלֹּא יְהוּ מִצְוֹת בְּזוּיוֹת עָלָיו. ה"נ – שֶׁלֹּא יְהוּ מִצְוֹת בְּזוּיוֹת עָלָיו. בָּעוּ מִינֵּיהּ מֵרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מַהוּ לְהִסְתַּפֵּק מִנּוֹיֵי סוּכָּה כָּל שִׁבְעָה? א"ל: הֲרֵי אָמְרוּ, אָסוּר לְהַרְצוֹת מָעוֹת בְּנֵגֶד נֵר חֲנוּכָּה. אֲמַר רַב יוֹסֵף: מָרִיהּ דְּאַבְרָהָם! תָּלֵי תַּנְיָא בִּדְלָא תַּנְיָא. סוּכָּה – תַּנְיָא, חֲנוּכָּה – לָא תַּנְיָא. דִּתְנַיָא: סְפֵכָה כְּהִלְכָתָהּ, וְעִיטְּרָהּ בְּקָרָמִים וּבְסַדִּינִין הַמְצוּיָּרִין, וְתָלָה בָּהּ אֲגוֹזִים אֲפַרְסְקִין שְׁקֵדִים וְרִמּוֹנִים וּפְרָכֵילֵי עֲנָבִים, וַעֲטָרוֹת שֶׁל שְׁבֻלִּים, יֵינוֹת (שֶׁל) שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת – אָסוּר לְהִסְתַּפֵּק מֵהֶן עַד מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג, וְאִם הִתְנָה עֲלֵיהֶן – הַכֹּל לְפִי תְּנָאוֹ. אֶלָּא אָמַר רַב יוֹסֵף: אֲבוּהֶן דִּכּוּלְּהוּ דָּם. אִיתְּמַר, רַב אָמַר: אֵין מַדְלִיקִין מִנֵּר לְנֵר, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מַדְלִיקִין. רַב אָמַר: אֵין מַתִּירִין צִיצִית מִבֶּגֶד לְבֶגֶד, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מַתִּירִין מִבֶּגֶד לְבֶגֶד. רַב אָמַר: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּגִרְירָה, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּגִרְירָה. אָמַר אַבָּיֵי: כָּל מִילֵּי דְּמָר עָבִיד כְּמָר, לְבַר מֵהָנֵי תְּלַת דְּתָנֵיָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: גּוֹרֵר אָדָם מִטָּה כִּפֵּא וְסַפְסָל, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְּבוֹן לַעֲשׂוֹת חָרִיץ. יְתֵיב הַהוּא מָרָבָּנָן קַמֵּיהּ דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, וְיָתֵיב וְקָאָמַר: טַעְמָא דְּרַב – מִשּׁוּם בִּיזּוּי מִצְוָה. מַאי בֵּינַיְיהוּ? – אִיפָּא אָמַר לְהוּ: לָא תַּצִּיתוּ לֵיהּ, טַעְמֵיהּ דְּרַב – מִשּׁוּם דְּקָא מַכְחִישׁ מִצְוָה. מַאי בֵּינַיְיהוּ? – אִיפָּא מִשּׁוּם אַבְחוּשֵׁי מִצְוָה – מִשְׁרָנָא לִשְׁרָנָא – מִשְׁרָנָא לִשְׁרָנָא מַדְלִיק, מ"ד מִשּׁוּם אַבְחוּשֵׁי מִצְוָה – מִשְׁרָנָא לִשְׁרָנָא נַמִּי אָסוּר. מֵתִיב רַב אָוְיָא: סָלַע שֶׁל מעשר

נר חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה כסוכה וכמבוי – וא"ת: הוה ליה למימר "ימעט" כמו גבי מבוי, דאמר התם: מבוי דרבנן – תני תקנתא. ואיכא למימר: דנקט פסולה – משום דבעי למימר בסוכה שהיא מן התורה. אי נמי: לא רצה להאריך "יבבנה וימעטנה ויחזור וידליקנ"ו, דלמעטה ולהניחה במו שהיא דולקת – אי אפשר, כדמוכח לקמן:

אסור להסתפק מהן עד מוצאי יו"ט האחרון – והא דשרי אתרוג ביו"ט האחרון טפי מסוכה – מפרש בפרק "לולב וערבה" (סוכה מה:) משום דסוכה בספק שביעי ספק שמיני – יתובי יתבינן, ואי מתרמי ליה סעודה בין השמשות – אביל ליה התם, והואיל ואיתקצי בין השמשות – איתקצי כוליה יומא של ספק ח' וט'. אבל אתרוג – אינו ניטל בספק ז' וח', ולא איתסר בספק שמיני(א) אלא משום דאיתקצי בין השמשות של ז'. ואע"פ דבין השמשות של ח' נמי אסור משום שהוא ספק יום – הואיל ולא אסור אלא משום ספק יום וספק לילה – לא איתקצי בכך כולי יומא – מידי דהוה אביציה שנולדה בזה דמותרת בזה, אע"פ דבין השמשות אסור משום ספק יום וספק לילה:

סוכה תניא – משמע דטעמא דנויי סוכה משום ביזוי מצוה. וקשה לר"י: בפרק "בירה" (לקמן דף מה. ושם) משמע דטעמא משום "מיגו דאיתקצי למצותה"! – ותירץ: דצריכי לתרוויהו; דמשום דאיתקצי למצותה – לא הוה אסרינן בחולו של מועד, דלא שייך מוקצה אלא (בנפל) בשבת וביו"ט. ומשום ביזוי מצוה – לא הוה אסרינן להו היכא דנפלו. אבל השתא דאמרי' דאיתקצי, וביזוי מצוה – אסרינן אפילו נפלו, ואפי' בחוה"מ. וקשה לר"י: כיון דנויי סוכה אסורין משום ביזוי, א"ב מאי פריך בביצה בפ' "המביא" (דף ל: ושם) מנויי סוכה אעצי סוכה – דקאמר: וסוכת החג לא מהני בה תנאה, והתני': סככה כהלכתה כו'. ומאי קושיא? דילמא עצי סוכה לא מהני ביה תנאה – דמקרא נפקא, כדדריש התם: מניין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה ת"ל "חג הסוכות ז' ימים וגו'". ודרשה גמורה היא, כדמוכח בפ"ק דסוכה (דף ט. ושם) דב"ש פסלי מהאי קרא סוכה ישנה, וב"ה מכשירין. דהדוא מיבעי ליה לעצי סוכה שאסורין כל שבעה. אבל נויי סוכה דלא אסירי אלא משום ביזוי – מהני בהו תנאה. ועוד, בפרק "בירה" (לקמן דף מה.) משמע בהדיא דעצי סוכה לא אסור אלא משום דאיתקצאי למצותה: והשיב ר"ת: דבין נויי סוכה ובין עצי סוכה היתרים על הכשר סוכה – לא אסירי אלא משום ביזוי, או משום "הואיל והוקצה למצותו". ולא אסירי מקרא – אלא דווקא כדי הכשר סוכה. והמקשה דפריך בביצה (דף ל:) מנויי סוכה אעצי סוכה – לא ידע שיש חילוק בין יותר מכדי הכשר סוכה לכדי הכשר סוכה, ומשני: באומר "איני בודל מהם כל בה"ש", דלא חיילא קדושה על נויי סוכה, וכן על עצים היתרין על הכשר סוכה מהני בה תנאה. אבל עצי סוכה כדי הכשר – חיילא קדושה עלייהו על ברחו דבר תורה כל שבעה, ולא מהני תנאה. והא דקאמר התם: ואם התנה עליהן – הכל לפי תנאו, ופריך: למימרא דמהני בה תנאה כו', ומשני: סיפא אתאן לסוכה דעלמא. ובתר הכי פריך: וסוכת החג לא מהני בה תנאה? והתניא "הכל לפי תנאו" על יתרות מכדי הכשר סוכה – "דהכל לפי תנאו" – משמע בכל הסוכה: **אבוהן** דכולהו דם – הא דלא קאמר אבוהון דכולהו עצי סוכה, דנפקי מקרא כדאמר בריש "המביא" בביצה (דף ל: ושם) אומר ר"י: דמשום דמעצי סוכה לא הוה ילפינן – דשאני סוכה, דבמסתפק מהן איכא ביטול מצוה. אבל בנויי סוכה ובהרצאת מעות לאור נר חנוכה – ליכא ביטול מצוה: **רב** אמר אין מתירין מבגד לבגד – לא מבעיא אי חובת טלית הוא דאסור, אלא אפילו חובת גברא הוא – נמי אסור, כדאשכחן במזוזה דנענש אותו שנטלה, בבבא מציעא בסוף פרק "השואל" (דף קב.), אף על גב דחובת הדר היא. ושמואל אמר: מתירין. אע"ג דשמואל גופי' סבר דחובת טלית היא – אפ"ה מתירין, כיון שעושהו לצורך בגד אחר. וגבי מזוזה שנענש – שמא לא היה בדעתו לחניח בבית אחר. א"נ: מזוזה שאני, שעשויה להציל מן המזיקין. ואע"ג דלכ"ע אין מתירין שלא להניח בבגד אחר – אין קשה מה שנהגו להתיר ציצית מטליתות של מתים, דדווקא בטלית של חי שהוא בר חיובא אין מתירין: **כל** מילי דמר עביד כרב – קושיא דפ"ק דכתובות (ד' ו) שם כתובה:

וכי לאורה הוא צריך והלא כל אותם מ' שנה כו' – תימה: אמאי נקט מ' שנה? לעולם כל העולם כולו לאורו של מקום הולכין! ויש"מ: וכי אהרן כשהיה נכנס לפנים לאורה היה צריך? והלא מ' שנה היה מאיר להם עמוד ענן בכל המקומות, כדאמרינן בברייתא דמלאכת המשכן היה מסתכל בטפיח (ורואה בו) ויודע מה בתוכו, בחבית ויודע מה בתוכה. וכן משמע בת"כ דאהנחים קאי, דגרס התם: וכי צריכים לנר? והלא כל אותן מ' שנה לא הוצרכו לנר, שנא' "כי ענן ה' על המשכן וגו'". ומיהו, בשלהי "כל קרבנות" (מנחות ד' פו: ושם) משמע דאשבינה קאי, דמייתי לה גבי הא דא"ר אלי'עזר: לא לאבילה אני צריך ולא לאורה אני צריך. וקאמר נמי התם "לפרוכת העדות" – עדות היא לכל באי עולם שהשבינה שורה בישראל. וא"ת: לאורה אני צריך – והלא כל אותן ארבעים שנה: **ובה** היה מסיים – פירש בקונטרס: ובה היה מסיים ההטבה, שהשאר היה מטיב שחרית וזה היה מטיב בין הערבים, ואוחז הישנה בידו או מניחה בכלי עד שנותן לתוך מערבית שמן ופתילה ומדליקה, ומדליק השאר ממנה. וקשה לריב"א: שאם(ב) אפשר להדליק מן הישנה – א"כ גם השאר ידליק ממנה ומאי פריך לרבי ניון דהוציא הפתילה הישנה מן הנר – תו ליכא לא משום בזיון מצוה ולא משום אכחושי מצוה. אלא ודאי א"א לעשות כן. וכשבא להטיב – היה מטיב כל מה שבנר, והפתילה היתה כבה מאליה. אלא בעוד שהפתילה ישנה בנר מערבי דולקת – היה מדליק ממנה השאר, והיה מטיבה ונותן בה שמן ופתילה חדשה ומדליקה מן השאר – "ובה היה מסיים" – היינו ההדלקה: **והא** הכא ניון דקביעי נרות כו'. – כמ"ד בפרק "ב מדות" (מנחות ד' פח:) דנר של פרקים היה, דמשמע התם דמחובר הוה והיה של פרקים כדי שיוכל להטיבו יפה. ואיכא מ"ד התם דלא הוה קבוע, אלא היה מסלקו לגמרי בשעת הטבה ואחר כך מניחו: **מאי** הוי עלה – תימה: מאי קמיבעיא ליה? ומאי קאמר נמי "חזינן אי הדלקה כו'"? הא לכאורה משמע דהלכה כשמואל, דהא רבה עבד כוותיה – וא"ב קינסא נמי שרי, דהא ע"כ בקינסא פליגי, ובביזוי מצוה. דהא מאן דמפרש טעמא דרב משום אכחושי מצוה – איתותב! – וצ"ל דאינו תופס דברי רבה עיקר, ומבעיא ליה: אי הנחה עושה מצוה – ואסור לרב מנר לנר משום ביזוי מצוה כמו בקינסא, או הדלקה עושה מצוה ושרי כמו במנורה – דלא חיישינן לאכחושי מצוה. ומסיק: דהדלקה עושה מצוה, ושרי. א"נ, מצאתי בשם ריב"ם: דמיבעיא ליה אליבא דשמואל דהילכתא כוותיה, אי שרי בקינסא אי לאו. ומיבעיא ליה: אי קי"ל כמו שאמר למעלה דלמ"ד משום בזויי מצוה – שרי להדליק מנר לנר לרב, ואם כן בקינסא פליגי – ושרי שמואל בקינסא. או דילמא: לא קי"ל הכי, ומנר לנר נמי איכא ביזוי מצוה, ואסר רב. (פי') דהנחה עושה מצוה, ולא דמי למנורה. ודוקא מנר לנר שרי שמואל, אבל בקינסא – אפילו שמואל מודה דאסור. ומסיק: חזינן דאיבעיא לן ואפשיט דהדלקה עושה מצוה, ומדליק לרב מנר לנר כמו במנורה. ולשמואל אפילו בקינסא שרי: **דאיבעיא** להו הדלקה עושה מצוה כו' – ונפקא מינה אם הדליקה חש"ו או הניחה: מכבה

מַעֲשֶׂר שֵׁנִי אֵין שׁוֹקְלִין כְּנֶגְדּוֹ דִּנְרֵי זָהָב, וַאֲפִילּוּ לְהַלֵּל עָלָיו מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַחֵר. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא כִּי פְּלִיגִי רַב וּשְׁמוּאֵל מִנֵּר לְנֵר, אֲבָל בְּקִינְסָא אָסַר שְׁמוּאֵל – הָא לָא תֶּהֱוֵי תִּיוּבְתָּא. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ בְּקִינְסָא נַמִּי שָׁרֵי, הָא תֶּהֱוֵי תִּיוּבְתָּא! – אֲמַר רַבָּה: גְּזֵירָה שֶׁמָּא לֹא יְכַוֵּין מִשְׁקָלוֹתָיו, וְקָא מַפֵּיק לְהוּ לְחוּלִּין מִתִּיב רַב שֵׁשֶׁת: "מְחוּץ לְפָרוֹכֶת הָעֵדוּת יַעֲרוֹךְ" וְכִי לְאוֹרָה הוּא צָרִיךְ? וַהֲלֹא כָּל אַרְבָּעִים שָׁנָה שֶׁהָלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר לֹא הָלְכוּ אֶלָּא לְאוֹרוֹ; אֶלָּא עֵדוּת הִיא לְבָאֵי עוֹלָם שֶׁהַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל. מַאי עֵדוּת? אָמַר רַב זוּ נֵר מַעֲרָבִי, שֶׁנּוֹתֵן בָּהּ שֶׁמֶן כְּמִדַּת חֲבֵרוֹתֶיהָ, וּמִמֶּנָּה הָיָה מַדְלִיק וּבָהּ הָיָה מְסַיֵּים. וְהָא הָכָא, בֵּינָן דְּקָבְעֵי נֵרוֹת לָא סָגְיָא דְּלָא מְשָׁקֵיל וְאָדְלוֹקֵי, קַשְׁיָא בֵּין לְמ"ד מִשּׁוּם בִּזּוּי מִצְוָה, וּבֵין לְמ"ד מִשּׁוּם אַכְחוֹשֵׁי מִצְוָה! תִּרְגְּמָא ר"פ בִּפְתִילוֹת אֲרוּכוֹת. סוֹף סוֹף, לְמ"ד מִשּׁוּם אַכְחוֹשֵׁי מִצְוָה קַשְׁיָא! – קַשְׁיָא. מַאי הֲוֵי עֲלָהּ? א"ר הוֹנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: חֲזִינָא אִי הַדְלָקָה עוֹשָׂה מִצְוָה – מַדְלִיקִין מִנֵּר לַנֵּר, וְאִי הַנָּחָה עוֹשָׂה מִצְוָה – אֵין מַדְלִיקִין מִנֵּר לַנֵּר. דְּאִיבַּעְיָא לְהוּ: הַדְלָקָה עוֹשָׂה מִצְוָה אוֹ הַנָּחָה עוֹשָׂה מִצְוָה – ת"ש. דְּאָמַר רָבָא: הָיָה תָּפוּשׁ נֵר חֲנוּכָּה וְעוֹמֵד – לֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם. שָׁמַע מִינָּהּ: הַנָּחָה עוֹשָׂה מִצְוָה – הָתָם: הָרוֹאֶה אוֹמֵר "לְצוֹרְכוֹ הוּא דְּנָקִיט לָהּ". ת"ש. דְּאָמַר רָבָא: הַדְּלָקָה בִּפְנִים וְהוֹצִיאָהּ – לֹא עָשָׂה כְּלוּם. אא"ב הַדְּלָקָה עוֹשָׂה מִצְוָה – הַדְלָקָה בְּמְקוֹמוֹ בָּעֵינַן. מִשּׁוּם הָכִי לֹא עָשָׂה כְּלוּם. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ "הַנָּחָה עוֹשָׂה מִצְוָה" אַמַּאי לֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם? – הָתָם נַמִּי; הָרוֹאֶה הוּא אוֹמֵר "לְצוֹרְכוֹ הוּא דְּאַדְלָקָהּ". תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי:

עששית

מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. דִּינָרִין שֶׁחִילֵּל עֲלֵיהֶם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵין שׁוֹקְלִין כְּנֶגְדָּן דִּינָרִין שֶׁל חוּלִּין, לִרְאוֹת שֶׁיִּהְיוּ שְׁלֵימִים: **אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא כִּי פְּלִיגִי רַב וּשְׁמוּאֵל מִנֵּר לְנֵר.** מַמָּשׁ, וְלֹא בְּקִיסָם. וּבָהָא הוּא דִּשְׁרֵי שְׁמוּאֵל – דְּלָא חָיֵישׁ לְאַכְחוּשֵׁי, אֲבָל בְּקִינְסָא דְּבִיזּוּי הוּא – מוֹדֶה, הָא לָאו הֲוָיָא תִּיוּבְתַּיְיהוּ; דְּהָנָךְ דִּינָרִים דְּחוּלִּין לָא גּוּפַיְיהוּ מִצְוָה, וְאע"ג דִּלְמִצְוָה קָבְעֵי לְהוּ – לְקִינְסָא דָּמְיָא. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ בְּקִינְסָא נַמִּי שָׁרֵי שְׁמוּאֵל, הוֹאִיל וְצוֹרֶךְ מִצְוָה הוּא – הָא הֲוָיָא תִּיוּבְתֵּיהּ, דְּאָסַר לִשְׁקוֹל וְאע"ג דְּצוֹרֶךְ מִצְוָה! **לֹא יְכַוֵּין מִשְׁקָלוֹתָיו.** שָׁמָא לֹא יִמְצְאֵם טוֹבִים, אוֹ יִמְצְאֵם יְתֵירִים, וְיָחוּס עֲלֵיהֶן וְלֹא יַחֲלֵל הַמַּעֲשֵׂר עֲלֵיהֶן. וְנִמְצָא שֶׁבִּיזָּה הַמַּעֲשֵׂר שֶׁלֹּא לְצוֹרְכּוֹ: **וּמַפֵּיק לְהוּ לְחוּלִּין.** בְּלוּמַר: יַנִּיחֵם בְּחוּלִּיהֶן כְּמוֹ שֶׁהָיוּ: **נֵר מַעֲרָבִי.** לְמ"ד בְּמַנְחוֹת *"מְזוּרָע וּמַעֲרָב מוּנָּחִין" סֵדֶר הַקָּנִים – קְרֵי "מַעֲרָבִי" נֵר שֶׁבְּצַד הַחִיצוֹן, שֶׁהוּא בְּמִזְרָח. וּלְמ"ד "צָפוֹן וְדָרוֹם מוּנָּחִים" – אֶמְצָעִי קְרֵי "מַעֲרָבִי", עַל שֵׁם שֶׁהָיָה פָּנוּי בְּנֶגֶד מַעֲרָב, וְכָל שֶׁאֵר הַנֵּרוֹת כְּלַפֵּי הָאֶמְצָעִית, דִּכְתִיב "אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה" דְּהַיְינוּ אֶמְצָעִי "יָאִירוּ" וגו'. שֶׁל צָפוֹן הָיוּ פּוֹנוֹת לְדָרוֹם, וְשֶׁבְּדָרוֹם פּוֹנוֹת לְצָפוֹן: **נֵרוֹת.** לוֹרֵ"ש שֶׁל זָהָב, שֶׁנּוֹתְנִין לְתוֹכָן שֶׁמֶן וּפְתִילָה: **כְּמִדַּת חֲבֵרוֹתֶיהָ.** חֲצִי לוֹג שֶׁיֵּעָרוּ בָּהּ לֵילֵי תְּקוּפַת טֵבֵת הַגְּדוֹלִים, וְאִם יִדְלַק בַּיּוֹם (וּבַלַּיְלָה) בַּלֵּילוֹת הַקְּצָרִים – יִדְלַק, אֲבָל פָּחוֹת – לֹא, שֶׁלֹּא יִכְבֶּה בְּטֹבֶת בַּלַּיְלָה, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה "מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר": **וּמִמֶּנָּה הָיָה מַדְלִיק.** הַנֵּרוֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם: **וּבָהּ הָיָה מְסַיֵּים.** הַטָּבַת הַנֵּרוֹת שֶׁדָּלַק כָּל הַיּוֹם, וְאֵינוֹ מֵטִיבוֹ עַד הָעֶרֶב. וּמִשְּׁנָה זוֹ בְּת"כ שְׁנוּיָה, וּסְבִירָא לֵיהּ דִּמְזוּרָע וּמַעֲרָב מוּנָּחִין. וְהָכִי תַּנְיָא לְעֵיל מִינֵּיהּ: "לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד" – שֶׁתְּהֵא נֵר מַעֲרָבִי תָּמִיד, שֶׁמִּמֶּנּוּ יְהֵא מַתְחִיל וּבוֹ יְהֵא מְסַיֵּים. וּמִדְּלָא כְּתִיב "לְהַעֲלוֹת נֵרוֹת" – ש"מ: הוּקְבַּע נֵר אֶחָד לְהַתְחִיל בּוֹ בְּכָל יוֹם, וְזֶהוּ נֵר מַעֲרָבִי הַשֵּׁנִי שֶׁל מְזֹרָח. וְהָכִי תָּנֵן (תָּמִיד לג.): נִטְבַּע וּמָצָא נֵרוֹת מְזֹרָחִים דּוֹלְקוֹת – מַדְשִׁן הַמְּזֹרָחִי וּמַנִּיחַ אֶת הַמַּעֲרָבִי דּוֹלֵק, שֶׁמִּמֶּנּוּ מַדְלִיק אֶת הַמְּנוֹרָה בֵּין הָעַרְבַּיִם. מְצָאוֹ שֶׁכָּבָה, כְּגוֹן מֻשְׁמֶּטֶת שְׁמָעוֹן הַצַּדִּיק – מַדְלִיקוֹ מִמְּזִבַּח הָעוֹלָה. וְנִרְאֶה בְּעִינֵי דַּאֲמוֹר רַבָּנַן קְבִיעוּתָא בָּעֵי שָׁנֵי – מִשּׁוּם דְּאֵין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצְוֹת, וְכִי עָיֵיל בַּהֲיכָל – בְּקָמָא פָּגֵע בָּרִישָׁא, וּבֵיהּ לָא מָצֵי לְאַתְחוֹלֵי, דִּכְתִיב "יַעֲרוֹךְ אוֹתוֹ לִפְנֵי ה'" – צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא אֶחָד חוֹצֶה לוֹ, דְּאִי לָא, לָא קָרֵינַן בֵּיהּ "לִפְנֵי ה'". וְהָכִי אָמְרִינַן בְּמַנְחוֹת (דף צח:), דִּכְתִיב בְּנֵר מַעֲרָבִי "לִפְנֵי ה'" – מִכָּל דִּכּוּלְהוּ לָאו לִפְנֵי ה' כו'. וּבָהּ הָיָה מְסַיֵּים הַהֲטָבָה – לְפִי שֶׁהַשְּׁאָר הָיָה מֵטִיב שַׁחֲרִית, וְזוֹ מֵטִיב בֵּין הָעַרְבַּיִם. וְאוֹחֵז הַיְשָׁנָה בְּיָדוֹ, אוֹ מַנִּיחָהּ בִּכְלִי עַד(א) שֶׁנּוֹתֵן שֶׁמֶן וּפְתִילָה, וּמַדְלִיקָהּ וּמַדְלִיק מִמֶּנָּּה אֶת הַשְּׁאָר. וְהָא דְּאָמְרִינַן בְּסֵדֶר יוֹמָא (דף לג:): הַטָּבַת ה' נֵרוֹת קוֹדֶם לַהַטָּבַת ב' נֵרוֹת, מִשְּׁמַע: כּוּלְּהוּ הֲוֵה מֵטִיב שַׁחֲרִית, וְיָלִיף לָהּ מִקְּרָאֵי – הָיוּ בְּשֶׁלֹּא הָיָ' הַנֵּס מִתְקַיֵּים וְהָיָ' מוֹצְאוֹ שְׁבָּבָה. דְּלָא סָמְכָה קְרָא אַנִּיסָּא, וְכָל זְמַן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל חֲבִיבִין – הָיָה דּוֹלֵק כָּל הַיּוֹם, וְהַיְינוּ עֲדוּתָהּ: **וְהָא הָכָא בֵּינָן דְּקָבְעֵי נֵרוֹת.** בַּמְּנוֹרָה, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְנַתֵּק נֵר מַעֲרָבִי מִן הַמְּנוֹרָה לְהַדְלִיק בּוֹ הָאֲחֵרִים – עַל כָּרְחָיךְ הָא דְּקָתָנֵי "מִמֶּנָּה הָיָ' מַדְלִיק" – לָא סָגֵי דְּלָאו מַשְׁקֵל קִינְסָא: **וְאַדְלוֹקֵי.** לְקִינְסָא מִנֵּר מַעֲרָבִי, וּבְהֵהִיא קִינְסָא מַדְלִיק אֶת הַשְּׁאָר: **בְּפָתִילוֹת אֲרוּכוֹת.** כָּל הַפְּתִילוֹת יוֹצְאוֹת חוּץ לְנֵרוֹתֵיהֶם עַד שֶׁמַּגִּיעוֹת זוֹ לָזוֹ, וּמַדְלִיק מֻמָּנָּה הַסְּמוּכָה לָהּ, וְהַשְּׁאָר זוֹ מִזּוֹ: **סוֹף סוֹף לְמ"ד כו'.** דְּהָא לִדְיֵדְהּ מִשְׁרָגָא אָסוּר: **אִי הַדְלָקָה עוֹשָׂה מִצְוָה.** אִי הַמְּצְוָה שֶׁל חֲנוּכָּה תְּלוּיָה בְּהַדְלָקָה – מַדְלִיקִין, כְּדְאַשְׁכַּחַן בַּמְּנוֹרָה: **וְאִי הַנָּחָה עוֹשָׂה מִצְוָה.** וְעִיקַּר מִצְוָתָהּ תְּלוּיָה בְּהַנָּחָה: **אֵין מַדְלִיקִין מִנֵּר לְנֵר.** דְּהַדְלָקָה לָאו מִצְוָה הִיא כּוּלֵּי הַאי: **דְּאִיבַּעְיָא לְהוּ** גַּרְסִי'. כְּלוּמַר: דְּהָא מִילְּתָא בְּבָר אִיבַּעְיָא לָן, וּמִפְּשָׁטָא דְּהַהִיא בָּעְיָא מִיפְּשְׁטָא לָן הָךְ: **הָיָה תָּפוּשׁ נֵר חֲנוּכָּה.** בְּיָדוֹ מִשֶּׁהִדְלִיקָהּ עַד שֶׁכָּבְתָה: **וְעוֹמֵד.** לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא בֵּן לְשׁוֹן הַתַּלְמוּד: **לְצָרְכּוֹ.** לְהִשְׁתַּמֵּשׁ, וְלֵיכָּא הֵיכֵר נִיסָּא: **בִּפְנִים.** בַּבַּיִת: **וְהוֹצִיאָהּ לְחוּץ.** כְּדַאֲמַר לְעֵיל, דְּצָרִיךְ לְהַנִּיחָהּ עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ מִבַּחוּץ: **אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא הַדְלָקָה עוֹשָׂה מִצְוָה מִשּׁוּם הָכִי לֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם.** דְּכֵיוָן דְּזוֹ הִיא מִצְוָתָהּ – צָרִיךְ שֶׁתֵּעָשֶׂה בְּמָקוֹם חִיּוּבָא:

עששית

עֲשָׂשִׁית. כְּלִי גָּדוֹל שֶׁל זְכוּכִית, בְּלַ"ז לנטרנ"א: דִּוֹלֶקֶת. שֶׁהַדְּלִיקָה לְמִצַּוַת חֲנוּכָּה בְּע"ש: וּמַדְלִיקָה. לְמִצַּוַת הַלַּיְלָה: הָיוּ בְאוֹתוֹ הַגַּם. שֶׁגָּזְרוּ יְוָונִים עַל כָּל בְּתוּלוֹת הַנִּשׂוּאוֹת לְהִיבָּעֵל לְטִפְסַר תְּחִלָּה, וְעַל יַד אִשָּׁה נַעֲשָׂה הַנֵּס: אַבְסְנַאי. אוֹרְחַ: בָּתַר דְּנַסִיבִי. וּפְעָמִים שֶׁהָיִיתִי אַבְסְנַאי לְלָמוּד תּוֹרָה: עָלַי. בְּשִׁבִילִי: בְּנוֹ בִּיתַאי. בְּבֵיתִי: מָשׁוּךְ נְהוֹרֵיהּ. אֵינוֹ מְמַהֵר לְכְלוֹת בְּשֶׁמֶן זַיִת: צָלִיל נְהוֹרֵיהּ. צָלוּל וּמֵאִיר: לְגַבֵּי. מָצְאתִי בְּתִשּׁוּבַ' הַגְּאוֹנִי': שֶׁמְּעַשְּׂנִין כְּלִי זְכוּכִית בְּעֹשֶׁן שֶׁמֶן זַיִת עַד שֶׁמִּשְׁחִיר, וְגוֹרֵר הַשַּׁחֲרוּרִי' וְנוֹתֵן בּוֹ שֶׁמֶן קִימְעָא, וּמַגְבִּל בּוֹ וּמְיַבְּשׁוֹ בַּחֲמָה, וּמְמַחֲקוֹ אוֹתוֹ לְתוֹךְ הַדִּיוֹ: לְעַשֵּׁן. נִמְי כִּדְפֵרִישׁית: שָׂרָךְ. גּוֹמֶא: קָטָף. פרוני"ל שֶׁל יַעַר, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ עוֹשִׂים מִשֶּׁל שָׂרָף: הָרוֹאֶה. הָעוֹבֵר בַּשּׁוּק וְרוֹאֶה בְּאֶחָד הַחֲצֵרוֹת דּוֹלֵק. וּמְצָאתִי בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יִצְחָק בֶּן יְהוּדָה, שֶׁאָמַר מִשֵּׁם רַבֵּינוּ יַעֲקֹב, דְּלֹא הוֹזְקְקָה בְּרָכָה זוֹ אֶלָּא לְמִי שֶׁלֹּא הִדְלִיק בְּבֵיתוֹ עֲדַיִן, אוֹ לְיוֹשֵׁב בְּסְפִינָ': הָרוֹאֶה מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם. שֶׁעָשָׂה נִסִּים" וְ"שֶׁהֶחֱיָנוּ". שְׁאֵין עָלָיו לְבָרֵךְ "לְהַדְלִיק" – דְּהָא לָא אַדְלִיק אֵיהוּ: מַאי מֵמַעַם. הַמַּדְלִיק בְּשַׁאַר יָמִים, אֵיזוֹ מִן הַשֶּׁלֶשׁ מְמַעֵט: כָּל יוֹמֵי אִיתֵיהּ. שֶׁהָרֵי כָּל שְׁמֹנָה הִדְלִיקוּ מִן הַפַּךְ. אֲבָל זְמַן מִשֶּׁהִגִּיעָנוּ לְהַתְחָלַת זְמַן הַגִּיעָנוּ: הֵיכָן צָנוּנוֹ. הֵא לָאו דְּאוֹרַיְיתָא הִיא, אֶלָּא מִדִּבְרֵיהֶם: מִ"לֹא תָסוּר. מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ" וגו': מֵעָרְבִין בּוֹ. עֵירוּבֵי חֲצֵרוֹת וּתְחוּמִין: מִשְׁתַּתְּפִין בּוֹ. בְּמָבוֹי, דְּאִי בְּעֵי מִפְקַר לִנְכְסֵיהּ וַהֲוָה עָנִי וְחָזֵי לֵיהּ. כְּדְתָנֵי: מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי. הִלְכָךְ חָשׁוּב דִּידִיהּ: וּמְבָרְכִין עָלָיו. "הַמּוֹצִיא": וּמְזַמְּנִין עָלָיו. בִּרְכַּת הַזִּימּוּן: מַפְרִישׁ אוֹתוֹ. אָדָם שֶׁהוּא עָרוֹם. כְּלוֹמַר: דְּלָא צָרִיךְ לְבָרוּכֵי עֲלֵיהּ בְּהַפְרָשָׁתוֹ: "וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ. וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר" – אַפִּילּוּ דִּבּוּר דְּהַזְכָּרַת הַשֵּׁם לֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר: וַדַּאי דִּדְבְרֵיהֶם. כְּגוֹן נֵר חֲנוּכָּה: סָפֵק דִּדְבְרֵיהֶם. כְּגוֹן דְּמַאי, שֶׁהַפְרָשָׁתוֹ אֵינָהּ אֶלָּא מִסָּפֵק: וּבָעֵי בָּרֵכָה. קִדּוּשׁ הַיּוֹם: רָבָא אָמַר. סָפֵק דִּדְבְרֵיהֶם בָּעֵי בְּרָכָה, וּדְמַאי – אֲפִילּוּ סָפֵק לָא הָוֵי אֶלָּא חוּמְרָא בְּעִלְמָא, דְּרוֹב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִין: חָצֵר שֶׁיֵּשׁ לָהּ ב' פְּתָחִים. שֶׁיֵּשׁ לַבַּיִת ב' פְּתָחִים פְּתוּחִים לְחָצֵר – צְרִיכָ' שְׁתֵּי נֵרוֹת, נֵר לְכָל פֶּתַח. כְּדְמָפֵ' טָעְמָא מִשּׁוּם חֲשָׁדָא: שֶׁהָרוֹאָה יְהֵא סָבוּר שֶׁהַבַּיִת חָלוּק, וְהֵרֵי הוּא שֶׁל שְׁנֵי בְנֵי אָדָם, וְיֹאמַרוּ: הָאֶחָד אֵינוֹ מַקְפִּיד מִצַּוֹת נֵר: מַב' רוּחוֹת. אֶחָד בְּצָפוֹן וְאֶחָד בְּמִזְרָח: חֲשָׁדָא דְּעַלְמָא. בְּנֵי עִיר אַחֶרֶת הָעוֹבְרִין מִשָּׁם בַּשּׁוּק: אַפַּ' מְרוּחַ אַחַת נָמֵי. סְבוּרִין הֵן שֶׁהַבַּיִת חָלוּק מִתּוֹכוֹ: וְאִי חֲשָׁדָא דִּבְנֵי מָתָא. שֶׁיּוֹדְעִים שֶׁאֵין חָלוּק: לְסוֹף שָׁדֲרוּ. בְּגֹמֶר קְצִירוֹ. כְּדִכְתִי' "לֹא תְכַלֶּה" מִשְּׁמַע בְּשָׁעַת כִּילּוּי, וְלֹא שֶׁיְּקַצֵּה אוֹתָהּ קוֹדֶם לָכֵן: מִפְּנֵי בְּטוּל עֲנִיִּים. וְכוּלְּהוּ מְפָרֵשׁ לְהוּ: שָׁעָה פְּנִיָּה. שֶׁאֵין עֲנִיִּים אֲצְלוֹ, וְיֹאמַר לִקְרוֹבוֹ עָנִי: מֵהָר וְטוֹל כְּאן עַד שֶׁלֹּא יָבֹאוּ אֲחֵרִים. אֲבָל עַכְשָׁיו שֶׁמְּנִיחָהּ בְּגֹמֶר קְצִיר הַשָּׂדֶ' – הֲעֲנִיִּים רוֹאִין וּבָאִין:

ומפני

מכבה ומגביהה ומניחה וחוזר ומדליק מיבעי ליה – וא"ת: אמאי מכבה וחוזר ומדליק? בהגבהה סגי? כיון דהנחה עושה מצוה. דאטו מי גרע דלוקה ועומדת מהדליקה חש"ו? וי"ל: דמיירי שהדליקה מותחלתה לצורך שבת, ולכך גרע מהדליקה חש"ו. דהתם שמדליקה בעתה – ניכר הדבר שהוא מדליקה לשם חנוכה. ריב"א:

שמע מינה הדלקה עושה מצוה – וא"כ: מותר להדליק מנר לנר, ומכל מקום, כיון שנהגו העולם להחמיר – אין לשנות המנהג:

מריש הוה מהדר מר אמשחא דשומשמי – נראה דאנר חנוכה קאי, ומשום טעמא דמסיק – דנפיש נהוריה טפי. אבל לנר שבת – פשיטא דשמן זית מצוה מן המובחר, לפי שנמשך אחר הפתילה טפי מכולהו. כדמוכח במתניתין דכולהו מודו ביה דמדליקין:

כל השרפים יפים לדיו – פירש בקונטרס: שרף – גומא ואין נראה לר"ת, דהא דיו אין זה גומא. כדאמרינן בפ"ב דגיטין (דף יט. ושם): "בכל כותבין בדיו בסם ובסקרא ובקומוס" ומפרש בגמרא: קומוס – גומא. ודיו נמי אין זה מי עפצים שרגילין להניח בהן גומא, דהא בברייתא קתני התם: כתבו במי טריא ועפצא, דהיינו עפצים – כשר. משמע: דלאו היינו דיו דקתני במתניתין. ועוד ד"כשר" – משמע דיעבד, ובדיו היא עיקר הכתיבה. ועוד, דבפרק "כל היד" (נדה דף כ. ושם) אמרינן: פלי קורטא דדיותא ובדיק. דהיינו דיו שלנו שהוא קשה, ולא של עפצים. ואין דרך להניח גומא לתוך דיו שלנו. אלא שרף [דהכא] היינו לחלוחית של אילן, כמו שאנו עושין דיו שלנו, וכן יש בנדה בפ"ק (דף ז) גבי בתולה, זו שירפה מצוי, וזו אין שירפה מצוי. וכן בפ' "כל שעה" (פסחים לט. ושם): ירק מר יש לו שרף, ופניו מכסיפין. דע"כ – ההוא שרף היינו לחלוחית. ועל כן היה פוסל ר"ת ס"ת שאין כותבין בדיו שלנו, דשאר לא מיקרי דיו כדפ' ואמרי' בפ' "הבונה" (לקמן קג.): כתבו שלא בדיו – הרי אלו יגנזו. ומוקמי' לה ב"הקומץ רבה" (מנחות דף לד) בס"ת:

הדר

עֲשָׂשִׁית שֶׁהָיְתָה דּוֹלֶקֶת וְהוֹלֶכֶת כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ, לְמוֹצ"ש מְכַבֶּה וּמַדְלִיקָה. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא הַדְּלָקָה עוֹשָׂה מִצְוָה – שַׁפִּיר אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ הַנָּחָה עוֹשָׂה מִצְוָה, הַאי "מְכַבֶּה וּמַדְלִיקָה"? "מְכַבֶּה וּמַגְבִּיהָהּ וּמַנִּיחָהּ וּמַדְלִיקָה" מִיבָּעֵי לֵיהּ! וְעוֹד, מִדְּקָא מְבָרְכִינַן "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה" ש"מ: הַדְלָקָה עוֹשָׂה מִצְוָה, ש"מ. וְהָשְׁתָּא דְּאָמְרִינַן הַדְלָקָה עוֹשָׂה מִצְוָה, הַדְלִיקָהּ חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן – לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם. אִשָּׁה וַדַּאי מַדְלִיקָה, דְּא"ר יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: נָשִׁים חַיָּיבוֹת בְּנֵר חֲנוּכָּה, שֶׁאַף הֵן הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַנֵּס. אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: אַכְסְנַאי חַיָּיב בְּנֵר חֲנוּכָּה. א"ר זֵירָא: מֵרֵישׁ כִּי הֲוֵינָא בֵּי רַב מִשְׁתַּכַּחְנָא בְּפִרְיֵטֵי בְּהֲדֵי אוּשְׁפִּיזָא. בָּתַר דְּנַסִיבִי אִיתְּתָא אֲמִינָא: הָשְׁתָּא וַדַּאי לָא צְרִיכְנָא, דְּקָא מַדְלִיקִי עֲלַי בְּנוֹ בֵּיתַאי. א"ר יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כָּל הַשְּׁמָנִים כּוּלָּן יָפִין לַנֵּר, וְשֶׁמֶן זַיִת מִן הַמּוּבְחָר. אָמַר אַבַּיֵי: מֵרֵישׁ הֲוָה מְהַדַּר מָר אַמִּשְׁחָא דְּשׁוּמְשְׁמֵי, אָמַר: הַאי מָשַׁךְ נְהוֹרֵי טְפֵי. כֵּיוָן דִּשְׁמַע לָהּ לְהָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מֵהַדַּר אַמִּשְׁחָא דִּיזֵיתָא, אָמַר: הַאי צָלִיל נְהוֹרֵיהּ טְפֵי. וְאוֹרִי"ל: כָּל הַשְּׁמָנִים יָפִין לְדִיוֹ, וְשֶׁמֶן זַיִת מִן הַמּוּבְחָר. אִיבַּעְיָא לְהוּ: לְגַבֵּי אוֹ לְעַשֵּׁן? ת"ש, דְּתָנֵי רַב שְׁמוּאֵל בַּר זוּטְרָא: כָּל הַשְּׁמָנִים יָפִין לְדִיוֹ וְשֶׁמֶן זַיִת מִן הַמּוּבְחָר. בֵּין לְגַבֵּי בֵּין לְעַשֵּׁן, רַב שְׁמוּאֵל בַּר זוּטְרָא מַתְנֵי הָכִי: כָּל הָעֲשָׂנִים יָפִין לְדִיוֹ וְשֶׁמֶן זַיִת מִן הַמּוּבְחָר. אָמַר רַב הוּנָא: כָּל הַשְּׂרָפִין יָפִין לְדִיוֹ, וּשְׂרַף קְטָף יָפֶה מִכּוּלָּם. א"ר חִיָּיא בַּר אַשִׁי אָמַר רַב: הַמַּדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה צָרִיךְ לְבָרֵךְ. וְרַב יִרְמְיָה אָמַר: הָרוֹאֶה נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה צָרִיךְ לְבָרֵךְ. אָמַר רַב יְהוּדָה: יוֹם רִאשׁוֹן – הָרוֹאֶה מְבָרֵךְ ב', וּמַדְלִיק מְבָרֵךְ ג'. מִכָּאן וְאֵילָךְ – מַדְלִיק מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם, וְרוֹאֶה מְבָרֵךְ אַחַת. מַאי מְמַעֵט? מְמַעֵט זְמַן. וְנֵימְעוֹט נַם! – נַם כָּל יוֹמֵי אִיתֵיהּ. מַאי מְבָרֵךְ? מְבָרֵךְ "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה". וְהֵיכָן צִוָּנוּ? רַב אָוִיָּא אָמַר: מ"לֹא תָסוּר". רַב נַחְמָיָה אָמַר: "שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֶּדְךָ זְקֵנֶיךָ וְיֹאמְרוּ לָךְ". מְתִיב רַב עַמְרָם: הַדְּמַאי מְעָרְבִין בּוֹ וּמִשְׁתַּתְּפִין בּוֹ וּמְבָרְכִין עָלָיו וּמְזַמְּנִין עָלָיו, וּמַפְרִישִׁין אוֹתוֹ עָרוֹם וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת. וְאִי אָמְרַתְּ: כֹּל מִדְּרַבָּנַן בָּעֵי בְּרָכָה, הָכָא כִּי קָאֵי עָרוֹם, הֵיכִי מְבָרֵךְ? וְהָא בָּעֵינַן "וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ" וְלֵיכָּא! – אֲמַר אַבַּיֵי: וַדַּאי דִּדְבְרֵיהֶם בָּעֵי בְּרָכָה, סָפֵק דִּדְבְרֵיהֶם – לָא בָּעֵי בְּרָכָה. וְהָא יו"ט שֵׁנִי, דְּסָפֵק דִּבְרֵיהֶם הוּא, וּבָעֵי בְּרָכָה! – הָתָם כִּי הֵיכִי דְּלָא לְזִילּוּלֵי בָּהּ. רָבָא אָמַר: רוֹב עַמֵּי הָאָרֶץ מְעַשְּׂרִין הֵן. אָמַר רַב הוּנָא: חָצֵר שֶׁיֵּשׁ לָהּ ב' פְּתָחִים – צְרִיכָה שְׁתֵּי נֵרוֹת. (וְאָמַר) רָבָא: לָא אָמְרַן אֶלָּא מִשְׁתֵּי רוּחוֹת, אֲבָל מְרוּחַ אַחַת – לָא צְרִיךְ. מ"ט? אֵילֵימָא מִשּׁוּם חֲשָׁדָא, חֲשָׁדָא דְּמַאן? אֵילֵימָא חֲשָׁדָא דְּעַלְמָא – אֲפִילּוּ בְּרוּחַ אַחַת נַמִי לִיבָּעֵי! אִי חֲשָׁדָא דִּבְנֵי מָתָא – אַפַּ' מִשְּׁנֵי רוּחוֹת נַמִי לָא לִיבָּעֵי – לְעוֹלָם מִשּׁוּם חֲשָׁדָא דִּבְנֵי מָתָא, וְזִימְנִין דִּמְחַלְּפֵי בְּהַאי וְלָא חָלְפֵי בְּהַאי, וְאָמְרִי: כִּי הֵיכִי דִּבְהַאי פִּיתְחָא לָא אַדְלִיק, בְּהַךְ פִּיתְחָא נַמִי לָא אַדְלִיק. וּמָנָא תֵּימְרָא דְּחַיְישִׁינַן לַחֲשָׁד – דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: בִּשְׁבִיל אַרְבָּעָה דְּבָרִים אָמְרָה תּוֹרָה לְהַנִּיחַ פֵּיאָה בְּסוֹף שָׂדֵהוּ: מִפְּנֵי גֵּזֶל עֲנִיִּים, וּמִפְּנֵי בִּיטּוּל עֲנִיִּים, וּמִפְּנֵי הַחֲשָׁד, וּמִשּׁוּם "בַּל תַּכְלֶה". מִפְּנֵי גֵּזֶל עֲנִיִּים – שֶׁלֹּא יִרְאֶה בַּעַל הַבַּיִת שָׂעָה פְּנוּיָה, וְיֹאמַר לִקְרוֹבוֹ עָנִי: הֲרֵי זוֹ פֵּאָה.

ומפני

הדר פשטה נר חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא – ונראה לרשב"א: כשחל ר"ח טבת להיות בשבת שיש להפטיר בנרות דזכריה משום פרסומי ניסא" ולא ב"השמים בסאי" שהיא הפטרת ר"ח. ועוד: כיון שהמפטיר קורא בשל חנוכה – יש לו להפטיר מענין שקרא. ומה שמקדימים לקרות בשל ר"ח – משום דבקריאת התורה, כיון דמצי למיעבד תרוייהו, תדיר ופרסומי ניסא – עבדינן תרוייהו, ותדיר קודם. אבל היכא דלא אפשר למעבד תרוייהו – פרסומי ניסא עדיף. ועוד: דבקריאת התורה אין כל כך פרסומי ניסא, שאינו מזכיר בה נרות כמו בהפטרה. ועוד נראה לרשב"א: דעל כן הקדימו של ר"ח כדי שהמפטיר יקרא בשל חנוכה, ויפטיר בנרות דזכריה:

ה"ג חזא דהוו רגילי בשרגא – פי': הבעל והאשה, לכך אמר: תרי גברי רברבי נפקי מהכא. ולקמן אמר, חזא דהוה רגילה האשה לבדה, לכך קאמר דנפיק חד גברא רבא בזכותה:

דבי נשא דרב שיזבי – אומר ר"ת: דכבר נפטר אביו, לכך קאמר בהאי לישנא. דאי מחיים הוה ליה למימר "דבי אבוה". ואומר ר"ת בשם רבינו שמואל: שכשכותבין כתובה, אם אבי הכלה מחיים – כותבין "דהנעלת ליה מבי אבוה", ואם כבר מת – כותבין "דהנעלת ליה מבי נשא". ולרשב"א נרא' דאפי' מחיים אשכחן דקאמר "בי נשא" בפרק "מי שהחשיך" (לקמן דף קנו.): לוי בריה דרב הונא בר חייא אשכחיה לגבלא דבי נשא דקגביל וספי לתוריה בטש ביה, אתא אבוה אשכחיה כו' ויכול לכתוב בכתובה כאשר ירצה:

גזרה יו"ט אטו שבת – וא"ת: בכל שמנים שאין מדליקין בהן בשבת נגזור יו"ט אטו שבת. ובמתני' תנן: אין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט. משמע דבשאר שמנים מדליקין! – וי"ל דבשאר שמנים דכיון דאין נמשכין אחר הפתילה, כי שרי ביו"ט לא אתי למישרי בשבת, דפשיטא הוא דאיכא למיגזר בהן שמא יטה. אבל שמן שריפה, אי שרי ביו"ט – איכא למטעי, ואתי למשרי בשבת כיון דנמשך אחר הפתילה. לפי שאינו פשוט לעולם דטעמא דמתוך שמצוה עליו לשורפו גזרה שמא יטה. הקשה ה"ר אליעזר: דהכא מפרש רבה דטעמא "גזרה יו"ט אטו שבת", ולקמן (דף כד:) מפיק מקרא ד"הוא לבדו". והשיב לו רבינו שמואל: דע"כ לקמן הוי רבא, שהוא אחר אביי, והכא רבה. שהרי משיב לו אביי תלמידו, וגם פליג עליה רב חסדא חבירו. אך קשה: מאי פריך הכא אביי "אלא מעתה ביו"ט לישתרי", והוא גופיה מפיק לקמן דאין מדליקין בשמן שריפה מ"עולת שבת בשבתו"! ונראה לפרש: דאביי ורבא לקמן לא קיימי אמאי דקאמר "מ"ט אין מדליקין לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט", ולית להו האי גזרה [תרומה אטו קדשים]. אלא קיימי לפרושי מנ"ל שאין שורפין קדשים ביום טוב. ורשב"א מפרש הכי: אלא מעתה ביום טוב לישתרי, אי אמרת בשלמא דמיירי ביום טוב שחל בערב שבת – וטעמא לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב, כדמוקי לה רב חסדא – שפיר. אלא כיון שאמרת טעמא דאין מדליקין בשבת – גזירה שמא יטה, השתא לא מצי לפרושי דביום טוב אין מדליקין לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט, דהא מה שייך יו"ט למיתני הכא? כיון דביו"ט טעמא אחרינא הוא! אלא צריך לפרש דביו"ט נמי שמא יטה, ומאי יטה שייך ביו"ט? ולפ"ז מתיישב לישנא "אלא מעתה", דמשמע שיש לפרש בענין אחר שלא יקשה ביו"ט לישתרי, ולא קשה דאביי אדאביי. ואם תאמר: דהכא גזר רבה יו"ט אטו שבת, ושבת גופיה – שמא יטה, א"כ סבר דגזרינן גזרה לגזרה. ובריש פירקין קאמר: היא גופה גזרה ואנן ניקום ונגזור גזרה לגזרה! ולא

עד כאן סוגיא דחנוכה ←

וּמִפְּנֵי בִּטּוּל עֲנִיִּים – שֶׁלֹּא יְהוּ עֲנִיִּים יוֹשְׁבִין וּמְשַׁמְּרִין: "עַכְשָׁיו מַנִּיחַ בעה"ב פֵּאָה". וּמִפְּנֵי חֶשֶׁד – שֶׁלֹּא יִהְיוּ עוֹבְרִין וְשָׁבִין אוֹמְרִים: תָּבֹא מְאֵרָה לְאָדָם שֶׁלֹּא הִנִּיחַ פֵּאָה בִּשְׂדֵהוּ. וּמִשּׁוּם "בַּל תְּכַלֶּה". אַטּוּ כּוּלְּהוּ לָאו מִשּׁוּם "בַּל תְּכַלֶּה" נִינְהוּ? אָמַר רָבָא: מִפְּנֵי הָרַמָּאִין. אָמַר רַב יִצְחָק בַּר רְדִיפָה א"ר הוֹנָא: נֵר שַׁיִּשׁ לוֹ שְׁנֵי פְּיוֹת – עוֹלָה לְבֵ' בְּנֵי אָדָם. אָמַר רָבָא: מִילֵּא קְעָרָה שֶׁמֶן וְהִקִּיפָהּ פְּתִילוֹת, כָּפָה עָלֶיהָ כְּלִי – עוֹלָה לְכַמָּה בְּנֵי אָדָם, לֹא כָּפָה עָלֶיהָ כְּלִי – עֲשָׂאָהּ כְּמִין מְדוּרָה, וַאֲפִילּוּ לְאֶחָד נַמִּי אֵינָהּ עוֹלָה. אָמַר רָבָא, פְּשִׁיטָא לִי: נֵר בֵּיתוֹ וְנֵר חֲנוּכָּה – נֵר בֵּיתוֹ עָדִיף, מִשּׁוּם שְׁלוֹם בֵּיתוֹ. נֵר בֵּיתוֹ וְקִידּוּשׁ הַיּוֹם – נֵר בֵּיתוֹ עָדִיף, מִשּׁוּם שְׁלוֹם בֵּיתוֹ. בָּעֵי רָבָא: נֵר חֲנוּכָּה וְקִידּוּשׁ הַיּוֹם מַהוּ? קִידּוּשׁ הַיּוֹם עָדִיף – דִּתְדִיר, אוֹ דִילְמָא: נֵר חֲנוּכָּה עָדִיף, מִשּׁוּם פַּרְסוֹמֵי נִיסָּא? בָּתַר דְּאַבָּעְיָא הֲדַר פְּשַׁטָהּ: נֵר חֲנוּכָּה עָדִיף, מִשּׁוּם פַּרְסוֹמֵי נִיסָּא. אָמַר רַב הוֹנָא: הָרָגִיל בְּנֵר – חָיְּין לֵיהּ בָּנִים תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, הִזְהִיר בְּמְזוּזָה – זוֹכֶה לִדִירָה נָאָה, הִזְהִיר בְּציצִית – זוֹכֶה לְטַלִּית נָאָה, הִזְהִיר בְּקִידּוּשׁ הַיּוֹם זוֹכֶה וּמְמַלֵּא גַּרְבֵּי יַיִן. רַב הוּנָא הֲוָה רָגִיל דַּהֲוָה חָלִיף וְתָנֵי אַפִּתְחָא דְּרַבִּי אָבִין נַגָּרָא, חָזָא דַּהֲוָה רָגִיל בִּשְׂרָגֵי טוּבָא, אֲמַר: תְּרֵי גַּבְרֵי רַבְרְבֵי נָפְקִי מֵהָכָא. נָפְקִי מִינַּיְיהוּ רַב אִידִי בַּר אָבִין וְרַב חִיָּיא בַּר אָבִין. רַב חִסְדָּא הֲוָה רָגִיל דַּהֲוָה חָלִיף וְתָנֵי אַפִּתְחָא דְּרַבִּי נָשָׂא דָּרֵשׁ שִׁיבְּוֵי, חָזָא דַּהֲוָה רָגִיל בִּשְׂרָגֵי טוּבָא, אֲמַר: נְבִרָא רַבָּא נָפֵק מֵהָכָא. נָפֵק מִינַּיְיהוּ רַב שִׁיבְּוֵי. דְּבֵיתְהוּ דְּרַב יוֹסֵף הֲוַת מְאַחֲרָה וּמַדְלְקָת לָהּ, אֲמַר לָהּ רַב יוֹסֵף: תַּנְיָא "לֹא יָמִישׁ עַמּוּד הֶעָנָן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ לָיְלָה" מְלַמֵּד שֶׁעַמּוּד עָנָן מַשְׁלִים לְעַמּוּד הָאֵשׁ, וְעַמּוּד הָאֵשׁ מַשְׁלִים לְעַמּוּד הֶעָנָן. סְבָרָה לְאַקְדּוֹמָהּ, אֲמַר לָהּ הַהוּא סָבָא: תַּנְיָא, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַקְדִּים וְשֶׁלֹּא יְאַחֵר. אָמַר רָבָא: דְּרָחֵים רַבָּנַן – הָוֵי לֵיהּ בְּנִין רַבָּנַן, דְּמוֹקִיר רַבָּנַן – הָוֵי לֵיהּ חֲתָנָוותָא רַבָּנַן, דְּדָחֵיל מֵרַבָּנַן – הוּא גּוּפֵיהּ הָוֵי צוּרְבָא מֵרַבָּנַן, וְאִי לָאו בַּר הָכִי הוּא – מִשְׁתַּמְּעָן מִילֵּיהּ כְּצוּרְבָא מֵרַבָּנַן. "וְלֹא בְּשֶׁמֶן שְׂרֵיפָה" וְכוּ'. מַאי שֶׁמֶן שְׂרֵיפָה? אָמַר רָבָה: שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמְאָה. וְאַמַּאי קָרוּ לָהּ שֶׁמֶן שְׂרֵיפָה – הוֹאִיל וְלִשְׂרֵיפָה עוֹמֵד. וּבְשַׁבָּת מ"ט לָא – מִתּוֹךְ שֶׁמְּצוָה עָלָיו לְבַעֲרוֹ, גְּזָרָה שֶׁמָּא יַטֶּה. א"ל אַבַּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה, בְּיו"ט לִישְׁתְּרֵי! אַלְמָה תְּנַן: אֵין מַדְלִיקִין בְּשֶׁמֶן שְׂרֵיפָה בְּיו"ט! – גְּזָרָה י"ט אַטּוּ שַׁבָּת. רַב חִסְדָּא אָמַר: לְ"שֶׁמָּא יַטֶּה" – לָא חָיְישִׁינַן. אֶלָּא, הָכָא בְּיו"ט שֶׁחָל לִהְיוֹת ע"ש עָסְקִינַן, לְפִי שֶׁאֵין שׁוֹרְפִין קָדָשִׁים בְּיו"ט, וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא "אֵין מַדְלִיקִין בְּשֶׁמֶן שְׂרֵיפָה בְּיו"ט" מִכְּלָל דְּרֵישָׁא לָאו בְּיו"ט עָסְקִי! א"ר חֲנִינָא מִסּוּרָא: "מַה טַּעַם" קָאָמַר: מַה טַּעַם אֵין מַדְלִיקִין בְּשֶׁמֶן שְׂרֵיפָה בְּיו"ט – לְפִי שֶׁאֵין שׁוֹרְפִין קָדָשִׁים בְּיו"ט.

תניא

וּמִפְּנֵי בִּטּוּל עֲנִיִּים. שֶׁלֹּא יְהוּ יוֹדְעִים מָתַי יִקָּצוֹר אוֹתָם: מִפְּנֵי הַחֶשֶׁד. שֶׁהָעוֹבְרִין רוֹאִין בִּגְמַר קְצִירוֹ שֶׁהוּא מְכַלֶּה אֶת הַכֹּל, לֹא יַדְּעוּ שֶׁנִּתְּנָה בְּבֵר: וּמִשּׁוּם לֹא תְכַלֶּה. דְּמַשְׁמַע שְׁעַת כִּילּוּי: אַטּוּ כּוּלְּהוּ. הֲנֵי דַּאֲמַרַן, לֹא טַעְמָא דְּ"לֹא תְכַלֶּה" קָא מְפָרֵשׁ, מַאי שְׁנָא שְׁעַת כִּילּוּי: אָמַר רָבָא מִפְּנֵי הָרַמָּאִין. הָעוֹבְרִין עַל "לֹא תְכַלֶּה" וְאוֹמְרִים: כְּבָר הִנִּיחוּהוּ: שְׁתֵּי פֵּיוֹת. שֶׁהַנֵּרוֹת שֶׁלָּהֶם שֶׁל חֶרֶס הֵן, וּמְכוּסִין, וְעוֹשִׂים לוֹ נֶקֶב בְּצִדֵּי כִּסּוּיוֹ לְהַכְנִיס לוֹ הַפְּתִילָה – וְהוּא הַפֶּה. וּלְמַעְלָה בְּכִסּוּיוֹ יֵשׁ נֶקֶב קָטָן, וְגַם חָלָל יֵשׁ לְמַעְלָה מִן הַכִּסּוּי וּמְמַלְּאוֹ שֶׁמֶן, וְהוּא נִבְנָס דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב מֵעַט מֵעַט. אִם יֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי נְקָבִים מְשֻׁנֵּי צְדָדִין – עוֹלָה לִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם, לְמִהְדְּרִין הֶעוֹשִׂין נֵר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד: עֲשָׂאָהּ כְּמִדּוּרָה. שֶׁהָאֵשׁ מִתְחַבֶּרֶת לְאֶמְצָעִיתָהּ, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְנֵר: נֵר בֵּיתוֹ וְנֵר חֲנוּכָּה. נֵר בֵּיתוֹ בְּשַׁבָּת, וְהוּא עָנְיוֹ וְאֵין לוֹ כְּדֵי לִקְנוֹת שֶׁמֶן לְשֶׁתֵּי נֵרוֹת: שְׁלוֹם בֵּיתוֹ. וְהָכִי אָמְרִינַן לְקַמָּן (דף כה:) "וַהֲוָה מְשָׁלוֹם נַפְשִׁי" – זוֹ הַדְלָקַת נֵר בְּשַׁבָּת, שֶׁבְּנֵי בֵּיתוֹ מִצְטַעֲרִין לֵישֵׁב בַּחֹשֶׁךְ: בָּנִים תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. דִּכְתִיב (מִשְׁלֵי ו) "כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר", עַל יְדֵי נֵר מִצְוָה דְּשַׁבָּת וַחֲנוּכָּה – בָּא אוֹר דְּתוֹרָה: דְּרַבִּי אַבִּין נַגָּרָא. חָרֵשׁ עֲצִים: בְּשַׁרְנָא. דְּשַׁבָּת: חָלִיף וְתָנֵי. עוֹבֵר וְשׁוֹנֶה בְּלוֹמַר: עוֹבֵר תָּמִיד: דְּרַבִּי נָשָׂא(א). אֲבִיו, וְאִיכָּא דְּאָמְרֵי חֲמִיו: נָפֵק מִינַּיְיהוּ. דְּחָתְנוּ בִּבְנוּ: מְאַחֲרָה וּמַדְלֶקֶת. נֵר שֶׁל שַׁבָּת סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה: לֹא יָמִישׁ. קָרֵא יְתֵירָא הוּא לְהָךְ דְּרָשָׁה. דְּהָא כְּתִיב "וַה' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם": עַמּוּד הֶעָנָן. שֶׁל יוֹם מַשְׁלִים אוֹרוֹ לְעַמּוּד הָאֵשׁ, שֶׁהָיָה עַמּוּד הָאֵשׁ בָּא קוֹדֶם שֶׁיִּשְׁקַע עַמּוּד הֶעָנָן. אַלְמָא: אוֹרַח אַרְעָא בְּהָכִי: לְאַקְדּוֹמֵי. בְּעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל: תָּנְיָא. שׁוֹנֶה אֲנִי: שֶׁלֹּא יַקְדִּים. דְּלָא מִינְּכְרָא שֶׁהִיא שֶׁל שַׁבָּת: דְּרַחֲמִים. אוֹהֵב: הָוֵי לֵיהּ בְּנִין רַבָּנַן.(ב) וְאַהֲבָתוֹ עֲלֵיהֶם כְּאָב עַל בֵּן: וְאִי לָאו בַּר הָכִי.(ג) שֶׁאֵינוֹ רָגִיל לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה: וְלִשְׁרֵיפָה עוֹמֵד. שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָה: שֶׁמְּצוָה עָלָיו לְבַעֲרוֹ. דִּילְמָא אֲתֵי בֵּיהּ לִידֵי תַּקָּלָה דַּאֲכִילָה: שֶׁמָּא יָטֶה. כְּדֵי שִׁיִּתְבַּעֵר מַהֵר: בְּיוֹם טוֹב. דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְהַדְלָקָה מִבְּעוֹד יוֹם, נִמְצָא שׁוֹרֵף קָדָשִׁים בְּיו"ט. וּלְקַמָּן בְּפֶרְקִין (דף כד:) יְלִפִינַן מִקְּרַאי דְּאֵין שׁוֹרְפִין:

בברכת